

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 51 (261)

Fredagen den 16 december 1892.

Stockholm. Gernands Boktr.-Aktieab.

5:te årg.

Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och koloretrade planscher kr 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. 6: 50 Idun ensam 4:—	Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten å post- anstalt, i Stockholm hos redaktion	Redaktör och utgifvare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag Lösnummerspris 15 öre (vid kompletteringar)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	---	--	---

JULSÅNG

Ett flärdens barn och en världsligt stor
 De visste ej, att han fanns.
 De hörde ej rymdens glada kor,
 De sågo ej undrets glans.
 På veka kuddar i gyllne sal
 Satt kransad Cæsar vid fylld
 pokal,
 Och sänger ljödo till vinets gud,
 Till dansande mö i luftig skrud.
 Den heliga natten skred och
 skred...
 Men lifvet gled efter gammal
 sed.

Bland världsligt vise och lärde dock
 Man anade, att han fanns.
 Blott trenne kommo till visshet och
 Förlåto all lifvets glans.
 De söka väg genom okänt land,
 De trotsa faror och ökenbrand.
 Likt glimtande stjärna ur dunkel sky
 De sågo en sanning, skär och ny.
 Den heliga natten skred och skred...
 — Upplyste funno de rättan led.

Bland världens ringe funnos de män,
 Som trodde på Guds förbund,
 Hvars fromma hopp förbidade än
 Den fulla frälsningens stund.
 Till dem flög ängeln ur himlakor
 Och bådade: Glädje, glädje stor!
 Kring dem förklarades Herrens makt
 I tonejubel, i stråleprakt.
 Den heliga natten skred och skred...
 — Herdarne sutto vid krubban ned.

Ännu, som förr, finns Kristus ej till
 För fåfång mammonsträl,
 Som lefver i yppig lust, men vill
 Ej vårda sin arma själ.
 Till trägne forskarn på dunkel stig
 I brutna strålar han närmar sig.
 För kärlekens längtan och trones hopp
 Han går likt skinande morgon opp,
 Bebådande nådig dag, som gryr,
 Evighetsljus, som aldrig flyr.

Anna Knutson.

Smittstoff.

Denna vår tid är lika full af sväfvande åsikter, meningar och teorier, som skämd luft är fylld med bakterier; mot dessa senare söker man energiskt och med förnuftiga medel värja sig själf och sin omgifning, men den massa af teorier, »som ligga i luften», insupas af ung och gammal utan en tanke på, huruvida icke flertalet af dem innehålla ett själs- och kroppsfördärfvande gift.

Kvinnan tyckes — i allmänhet taladt — ännu icke hafva insett vådan af att i tankar och ord leka med de mest farliga teorier. För flertalet af kvinnor är det ännu tämligen nytt att syssla med tankeexperiment, och därför roar det mången af oss att leka med just de farligaste åsikter, liksom det i hög grad roar barnet att leka med en rakknif, utan att hafva en föreställning om det lifsfarliga i en sådan lek.

Men följderna af att i tankar och ord leka med moraliska giftämnen uteblifva aldrig; och den, som nu går igenom lifvet med vaken blick och öppet öra, den märker nog samt, hur dessa följder göra sig gällande i många olika sorgliga former, så väl i affärsvärlden, familjelifvet, som ock i våra moderna offentliga nöjen och i sällskapslifvets olika kretsar.

Nog kunde man förutse och vänta, att en så väldig rörelse, ett så starkt strömdrag som den så kallade kvinnofrågan medförde, måste afsätta mycket slam! Men detta slam bör och måste rensas undan, ty det är just däri som de giftiga teorierna alstras liksom bacillerna i materiel orenlighet.

Det säges ju, att kvinnan, i så väl godt som ondt, går längre än mannen.

Detta påstående bekräftar sig åtminstone i fråga om sådana sjäslifvets yttringar, som härleda sig från insupandet af giftiga teorier, ty då en kvinna förfäktar dylika, är hon långt mera fanatiskt angripen än en af samma giftstoff angripen man. Kanske kommer detta sig däraf, att en fanatisk kvinna aldrig tager någon notis om logiken.

I hvarje fall är faran, att förskämd smak, råhet och tygellöshet skola starkt utbreda sig bland ett folk, mycket nära, då den kvinnliga ungdomen slår sig på att leka med mo-

raliska giftämnen, ty då är mannens bästa jordiska värn, en aktfull kärlek, honom beröfvadt, och därmed sjunker äfven ett folks andliga lif med en förfärande hastighet. Därför är det af allra högsta vikt, att alla kvinnor, som sakna fast andlig grund och lifserfarenhet, läras att värre än pesten sky bekantskapen med sådana teorier, som söka upphäfva plikt känslan, döda blygsamheten och därmed äfven den sedliga renheten i hjärtat.

Hvarje kvinna, som håller på med sin uppfostran, och därmed böra vi ju alla hålla på till lifvets slut, om icke en tillbakagång skall äga rum, måste lära sig inse, att ett är att inträda i något arbetsfält, som förr ensamt var förbehållet åt mannen, ett annat är att hänfälla till sådan manliga ovanor och förirringar, hvilka det är vår plikt att, medels vårt föredöme och inflytande, bekämpa hos våra manliga arbetskamrater och umgängesvänner.

Vi måste alla lära oss inse, att kvinnans frigörelse från många tvingande skrankor medför högre förpliktelser än den att blott och bart skapa sig en bättre ekonomisk ställning; vi hafva nu en stor insats att göra i det sanna framåtskridandet, i det verkliga upplysningsarbetet, och ve oss själfva, om vi svika denna vår högre uppgift eller förväxla den med en falsk frihet, som för just oss kvinnor tillbaka till trældom!

Bland sekelslutets många giftiga teorier äro de, som sträfvat efter att »frigöra» människan från den uppenbarade religionen de farligaste. Dessa teorier spela i ett folks andliga lif samma roll som kolerabacillen i människans lekamliga organism, och man skulle kunna påvisa märkliga likheter emellan det andliga smittämnets härjningar i den andliga organismen och kolerabacillens ödeläggande makt i en däraf angripen människokropp.

Är man lycklig nog att själf vara, så att säga, en desinficerad åhörare af nämnda teorier och läror, förnimmer man med häpen undran, huru som förfäktarne af dem gifva ifrån sig gammalt och nytt; omtugade meningar, blandade med gröna hugskott, allt osmält; och gifver man akt på dessa manliga och kvinnliga »förkämpars» lif och lefverne, så ser man lätt, att själ och ande lida af svåra krampanfall, ända tills en andlig död gör människolifvet till en hemsk karrikatur på det naturliga lif, som tillhör djuret.

Och huru förfärligt smittosamma äro icke

nyss nämnda utgjutelser, när de strömma ut bland en relativt okunnig och fullständigt okritisk åhörareflock; särdeles gäller detta om ungdomen, som dessutom saknar lifserfarenhet.

Smittade individer blifva genast liksom besatta af eftersnackets och dumhetens demoner och rent af drifvas till att i sin ordning återgifva de hörda eller lästa förnekelse, hädelserna och smädelserna, utan att det faller dessa andligt sjuka in att underkasta teorierna ens ett ögonblicks pröfning eller eftertanke.

Bland de många exempel, som jag sett härpå, skall ett nämnas, emedan det är betecknande för giftets art.

Två unga flickor hade en lördagsafton i ett sällskap blifvit angripna af det nämnda onda, och följande förmiddag hördes de i en offentlig promenad ifriga och högljudda demonstrera de insupna lärorna för tre af sina manliga bekanta. Den »upplysning» de själfva erhållit om sjöodugligheten hos — Noaks ark hade framför allt slagit an på flickorna, och nu när dessa fem ungdomar tillsammans underkastade arkens längd-, bredd- och höjdförhållanden samma slags granskning, som kommit detta fartyg till del föregående afton, så blef det med ens så klart och tydligt, äfven för de tre ynglingarne, att så väl berättelsen om syndaflo den som ock de öfriga af bibelns historiska skildringar voro idel dikt och sager, hvilka judendomen, i förening med kristendomen, påtvingat det ena hedna-folket efter det andra.

Så fördummad blef med ens blicken äfven hos desse unge män, att de icke insågo löjligheten af en sådan föreställning som den, att gamla sager och dikter skulle hafva makt och kraft att omskapa världen och gälla för människans andliga lifsfäste under nära två tusen år.

Det är antagligt, att denna lilla ungdomsflock delade missödet med så många af våra så kallade skolbildade ynglingar och flickor, att nämligen vara blottad på just sådana kunskaper, som skydda och bevara det andliga lifvet. Hade de fått en klar och lefvande upplysning om det historiska faktum, att hvarje hedniskt folkslag, som ägt och äger ett spår af religion och gudalära, i denna bevarat minnet om syndaflo den, fastän detta minne är iklädt skilda former?

Och som desinficerande medel borde den upplysningen spridas, att en holländare, Pe-

ter Jansen i Hoorn, år 1609 byggde efter förminskad storlek ett skepp, med samma inbördes måttförhållande som angifves för arken, och att detta skepp visserligen var odugligt till sjöfart, men däremot rymde en tredjedel mera last än ett fartyg af vanlig form. Och detta samt att därjämte hålla sig flytande — icke att segla från ort till ort — var ju arkens ändamål.

Genom bekantskapen med dylika fakta skulle säkert många unga tungor och läppar bevaras från att blifva andliga sjuklingars tanklösa eftersnackare, då de förra tala om den uppenbarade religionen såsom den blindfödde om färgerna.

Det ligger ett djupt, omfattande allvar i varningen: »Sitten icke, där de bespottare sitta, utan hafven eder lust i Herrens lag!» Och liksom det urgamla dämoniska: »Ja skulle Gud hafva sagt» o. s. v., på samma gång som det utgör en förvridning af skaparens ord, innebär en uppmaning till ett grundlagsbrott, bestå de nyare teorier, som utgå från samma källa, af en blandning af lögn och sanning i afsikt att föra människan till öfverträdelse af samvetslagen samt de borgeliga lagbuden.

Därför har man, genom att varna för kristendomsfientliga teorier, äfven i själfva verket angifvit själfva pesthärden, själfva källan till alla de öfriga giftiga teorier, som nu sväfa i luften.

Då jag för kort tid sedan var stadd på en resa, blef jag i en af våra städer inbjuden att deltaga i ett aftonsamkväm.

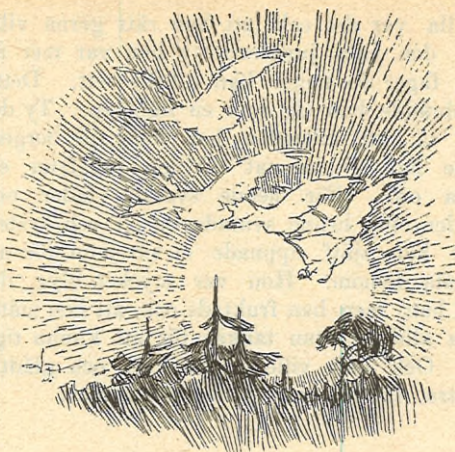
Obekant med personer och förhållanden, trodde jag först, att denna samling af eleganta damer kommit öfverens om att för aftonen — i skydd af sina namn och samhällsställningar — försöka, hvem som kunde gå längst i djärft och ohöfviskt skämt, och jag var betänkt på att skyndsamt smyga mig bort. Men snart blef jag öfvertygad om, att alla dessa dels dumma, dels vanvettiga och sedeslösa teorier, rörande kärleksförhållande, äktenskap, frihet från samvetslagen, det berättigade (ja, om varm människokärlek vittnande) i vissa slags mord m. m. d., afhandlades på fullt allvar. Och fastän kristendomen icke nämndes, måste det ju vara klart för hvarje närvarande, att dylika teorier omöjligt kunde framställas och försvaras af kristna människor, utan blott voro att betrakta som utflöden från det stora pestkärret.

Ofta äro dylika diskurser endast en käck lek af unga damer, som inbilla sig, att slikt kläder dem, och de låta gärna sina så kallade åsikter fara, när dessa möta motsägelser af t. ex. den unge man, hvilken de trott sig fångsla genom en dylik käckhet.

Men ostraffad leker dock ingen själ med giftiga tankar; smittämnet biter sig fast; det kan ligga gömdt och doldt i hjärtat under årtal, utan att röja sin tillvaro; dock behöfves det blott, att en konflikt med lifvet, en frestelse, en motgång eller ibland att en plötslig framgång inträffar, och de glömda teorierna blifva till en makt, som går i förbund med de mänskliga lidelserna, och ve då den själ, som ej har det enda lifsfäste, som kan motstå storm och våg.

I unga Iduns läsarinnor, akten på uppmaningen i den »Hustafsa», som I kanske aldrig läst: »Bevara ditt hjärta med all flit, ty därutaf går lifvet!»

Ave.

Då svanerna kommo.

Skiss af Selma Lagerlöf.

Med tre illustrationer af V. Andrén.

Långt inne i landet låg en liten sjö. Den hade ett klart vatten, som sällan piskades af stormar, den hade vassstrand, där grönstrimmiga gäddor sofvo och dunklädda andungar höllo simöfningar, och en badstrand, där nakna barn lekte på den hvit-sköljda sanden. Den afspeglade ett par klyftrika bergkullar och en grå riddarborg och en mörk liten skog och några sakta sluttande sädesfält och flere bondgårdar, som voro rätt oansenliga och mossupna, som bondgårdar väl ofta voro i slottens och riddarnes tidehvarf. Den sköljde törstiga alrötter och lockade ned till sig sviktande björkars mjuka grenar, den mottog små bullrande bäckar och afsände en liten älf till närmaste grannsjö.

En ö ägde den, ljufvig, trädbeväst och rikt grönskande. Rundt om den smalnade sjön till tysta, hemlighetsfulla sund, nästan igenväxta af näckrosor, nästan öfvertäckta af strandskogens rika växtlighet. Och det hände sig, att de träd, som från ön sträckte sig ut öfver vattnet, voro rönnar, hvilka detta år voro ovanligt rikt gifvande, och hvarhelst de hvita näckrosorna eller deras glatta blad lämnade en flik af vattenytan oskyld, där återgaf den i trogen spegling bilden af en röd rönnbärsklase.

Där i sjön funnos inga svaner, men ingen for i båt eller i flatbottnad eka in i dessa sund utan att tänka, att de voro som beredda till hemvist åt de kungliga fåglarne, hvilkas härliga skepnad mytens gudinnor och sagans förtrollade kungasöner älskade att antaga. Deras hvita fågning skulle framträd med kraftig verkan mot den färgmättade halfdagern, som härskade under löfverket, och det skulle varit en stolt syn att se dem simma fram i det svartgröna, af gyllne solfläckar och speglade röda bäckklasar skiftande vattnet.

Men det hände sig, att fastän svaner aldrig förr blifvit sedda vid insjön, så kommo de dock en gång dit, och därvid tillgick så, som nu skall berättas.

En morgon kommo fem svaner flygande rätt öster ifrån. Det var just vid den tiden, då solen sköt upp öfver synranden, och svanerna flögo så, att det såg ut som om de fem sköna fåglarne kommit framilande rätt ur solskifvan. Efter dem afsköt solen häftigt framträngande, lifligt färgade strålknippen, som om svanerna vore hennes flyende fångar, hvilka hon ville fångsla och inhämta. Ty, där de kommo, omgaf morgonens rosenfärg deras vingar, liksom den kantade himmelens hvita skyar, och de voro som skapel-

ser från sollandet, som lefvande vordet ljus, hvilket jagade ned mot jorden. Men då fåglarne sågo vingspetsarna glöda under solens häftiga strålregn, förfärades de och trodde, att eld råkat in bland deras fjädrar. De kastade sig då ned i insjön, som låg rätt under dem.

Där piskade de vattnet till skum med tunga vingslag. De uppkastade öfver sig en bäge af yrande stänk och hörde med glädje ett regn af eldsläckande droppar smattra ned på ryggens täta fjäderklädnad. Välbehagligt böjde de den långa halsen bakåt, så att dropparne äfven skulle kunna falla på bröstets mjuka dun.

Men solen, deras mäktiga förföljare, lämnade dem ingen ro. Hon genomträngde skummet och duggregnet med strålar, och genast sågo sig svanerna omgifna af en eldfängd, gnistrande sjö; de nedfallande dropparne förvandlades till mångfärgade lågor. Utom sig af fasa öfver att de själfva öfverhöljde sig med ett eldregn, borrade de sig med hufvudet före och halsen långt utsträckt ned i vågorna. Djupt kommo de dock ej, ty det troget bärande vattnet kastade de dunrika fåglarne åter upp till ytan. Gång på gång ville de tvinga sig ned i djupet, men blefvo åter uppvärkta. Till sist lågo de stilla, trötta af kampen, maktlöse och förtviflade. Och se, då hade de med ens färglöst vatten omkring sig; den snabbt uppstigande solen förföljde dem ej mer med skarpa strålar, allt var fred. Då började svanerna att i god ro söka efter föda längs de vassrika grunden, som omgaf rönnarnas ö, men ännu förstodo de ej att leta sig fram till svanesunden, som omgäfvade den åt landsidan till.

Eftersom det aldrig förr funnits svaner i sjön, kunde de kungliga fåglarnes ankomst ej undgå att väcka stor förvåning och undran. Änderna rodde med snabba simtag ända ut i vasskanten och stirrade på dem mellan strå och svajande blad; måsarne kretsade outtröttligt fram och åter öfver dem, och ur den mariga småskogen, som betäckte de klyftrika kullarne, uppsteg ett moln af kråkor. Dessa skreko i sin bestörtning så, att det hördes rundt om sjön, och den gamle stallknekten på riddarborgen, som var tidigast uppe af alla i den trakten, blef uppmärksam på skränet. Han undrade, hvarför kråkorna hängde öfver kullarne som en svart sky, och hvarför måsarne ilade fram öfver sjön, som hvita blixtrar, och kom så att upptäcka svanerna.

Han lät ryktet därom gå vidare, så att en hvar, som vaknade, genast fick veta, att det var svaner i sjön. Hvarpå denne i ilande fart ref till sig kläderna och skyndade ut på murarne eller upp i tornet för att få se dem. Men då borgherre och borgfru, då tärna och page, som alla stego bittida upp, hade sett svanerna och gladt sig öfver synen, så fanns ännu en på slottet, som ej sett dem. Den lilla borgfröken själf visste intet och såg intet, ty hon låg alltjämt i sin sötaste sömn. Utanför hennes kammardörr rådgjorde hennes tärnor, om de skulle väcka henne. »Skola vi våga väcka jungfrun?» sade de. »Hvem vet, hur länge de kungliga fåglarne dröja i sjön? Hvem vet, när det närmast kommer svaner hit till oss? Otröstlig blir jungfrun, om hon ej vaknar, förrän svanerna äro flugna.» Och det ändade så, att de fromma tärnorna väckte den lilla jungfrun med det högljudda tal de förde utanför hennes kammardörr.

På borgen fanns i de dagarne en gäst af stor betydighet, fast ingen tänkte på honom den morgonen, då svanerna kommo. Det var

Illa var det ock, att han rätt gärna ville äga den lilla jungfrun, ty hon var mer fin och fager än någon han ditills sett. Detta förebrädde han sig som en dårskap. Ty det var så, att alltsedan han kom till borgen, hade han ej kunnat afvinna jungfrun ett enda ord. För henne svarade fader och broder, för henne svarade moder och syster, men hon själf öppnade ej sin mun för att tilltala honom. Hon var mycket blyg, det såg han, men han fruktade ock, att hon måtte vara alldeles utan tankar för att kunna tiga så. Och han ville ha en klok och glädligt hustru, fägring var ej nog för honom.

hand på deras mjuka, dunklädda kroppar. Ty han var rätt olycklig denna morgon, och då medför det en lindrande känsla af trygghet och frid att se något, som påminner om hemmet.

Nu, då han såg sig om efter en farkost, varseblef han, att det låg en liten ekstock rätt under honom vid bergets fot, och han upptäckte, att dit ned ledde utför branten en lönlig stig, som väl fiskare brukade begagna för att slippa den långa omvägen rundt om muren och vallgravven.

Men just då han ämnade klättra ned till båten, kom den lilla borgfröken springande för att se fåglarne, äfven hon. Hon var mycket ifrig, ställde sig ytterst ute på berget och blickade ut öfver sjön. Hon stod så högt, att hon för en betraktare framstod utan all annan bakgrund än den blå himlen, och därigenom blef hvarje gestaltens ytterlinje så tydlig, att den outplånlig brände sig in i ögonen. I det hela påminde hon om en trollslända, som med fällda vingar söker att klänga sig fast på yttersta spetsen af ett grässtrå. Hon var mycket liten och finlemmad och ytterligt smal om lifvet. Den långa, släpande klädningen höll hon för daggens skull upp med sin ena hand, så att den drogs till ofvan om fotleden och bildade yfviga veck baktill. Hon hade halskrås af spetsar, genomvirkade med guldtråd, och en likadan långschal kastad öfver skuldrorna; i detta fanns en påminnelse om vingar. En brokig insektsdräkt bar hon, brunröd, randad med guld och guldfärgadt silke. På fötterna bar hon blekröda strumpor, tunna, genomskimrade af hudfärgen, och skor af guldskinn, på hvilka daggen satt mörka fläckar. Hon bar en hatt, flätad af bast. Det ofantliga brättet sköt långt utom ansiktet — midt fram stod det upp, eftersom hon tryckt ned hatten i nacken, slängande den på sig i all hast som en pojke sätter på sig sin mössa. Röda silkessnören och guldträsar voro inflätade bland bastet, eljes bar hatten hvarken plym eller ros.

Den lilla borgfröken brukade väl gå mycket fin alla dagar, ty hon kunde ej tåla något oskönt eller orent i sin närhet, men hon hade ock ökat sin prydnad för svanernas skull, ty hon tänkte sig sagornas fågel gudomligt skön, hon trodde, att den alltid bar guld-krona på hufvudet, och att morgonens rosenfärg alltid kantade dess vingar.

Nu hade hon dock litet gagn af all sin möda, ty hennes vackra ögon sågo svanerna blott som fem små hvita punkter, så långt bort lågo de. Hon såg så bedröfvad ut, som om hon velat brista i gråt. Riddaren greps af medömkan.

»Vill du gärna se svanerna?» sade han.

Då vände hon sig mot honom, kämpade mot sin blyghet som ett barn och hviskade ändtligen fram ett ja.

Som han var lika ifrig, förrådde han ingen undran, utan svarade rakt på sak: »Här nedanför ligger en båt. Jag skall ro dig dit ut.»

»O ja!» sade hon.

Då kom han att undra på, hur de skulle komma utför branten, men detta bekymrade ej henne. Hon hade många gånger gått fiskrarnes väg.

Han gick före, och hon kom efter lika lugn, som om hon vandrat utför den fastaste slottstrappa, och då han besinnade de små fötter hon hade att gå på, tänkte han, att hon ej måtte sakna mod. Medan hon släpade på sitt tunga släp, fläktade hon sig

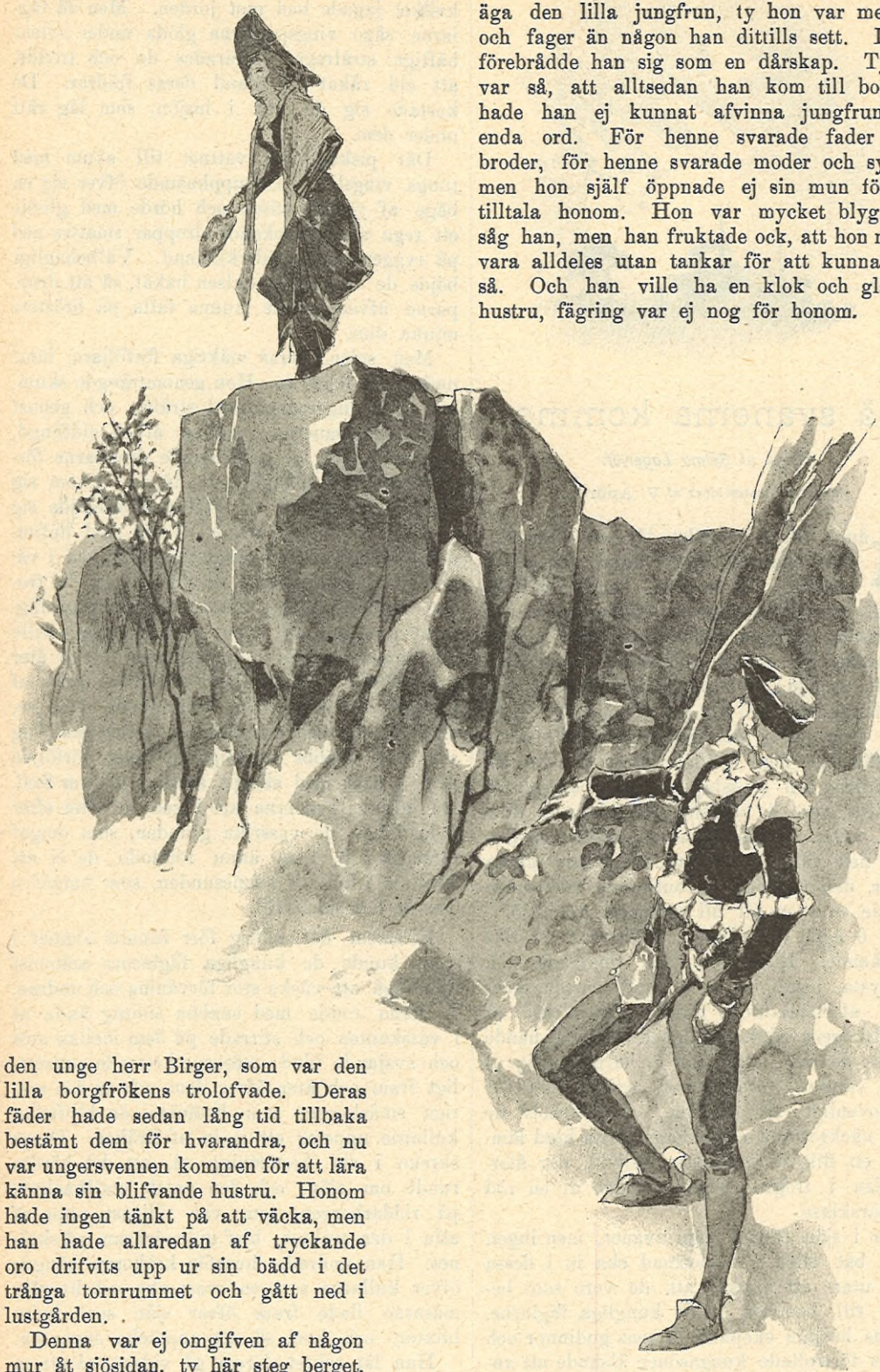
den unge herr Birger, som var den lilla borgfrökens trolofvade. Deras fäder hade sedan lång tid tillbaka bestämt dem för hvarandra, och nu var ungersvennen kommen för att lära känna sin blifvande hustru. Honom hade ingen tänkt på att väcka, men han hade allaredan af tryckande oro drivits upp ur sin bädd i det trånga tornrummet och gått ned i lustgården.

Denna var ej omgifven af någon mur åt sjösidan, ty här steg berget, på hvilket borgen låg, så brant upp ur vattnet, att intet konstgjordt värn behöfdes. Riddaren gick nu förbi de stora blomstermattorna med blå förgätmigej och röd nejlika och gult lejongap, som omgäfvos af smala sandgångar, och stannade ute vid själfva bergkanten, där några snabbt uppspirande ungträd lefde det glädjens lif, som den grunda jordmånen ej länge skulle tillåta dem att behålla. Herr Birger var hemma ute i hafsbandet och van vid de vidsträckta synerna, därför älskade han denna fria plats. Men allt medan hans blickar ilade bort så långt, som blickar kunde nå, tänkte han oroliga tankar om den lilla jungfrun, som var hans trolofvade.

Han tänkte, att hon var dum, han tänkte, att hon var viljesvag, han tänkte, att hon var okunnig i allt det, som en husfru borde veta. Han tänkte endast ondt om henne, och så mycket det än var honom emot att bryta ett gifvet löfte, tänkte han, att han måste upphäfva förlofningen.

Medan han stod i dessa bekymrade tankar och tänkte på, att han måste afsäga sig den lilla jungfrun, fick han se svanerna, där de lågo i sjön och sökte sig föda utmed de vassbeväxta grunden. Han blef genast helt glad vid att se hafsbandets fåglar så långt inne i landet. Han förundrade sig, öfver att svanerna kommit just denna morgon. Det syntes honom, att de måtte vara komna för hans skull, för att han skulle få en hälsning från sitt hem, då han som bäst behöfde den. Han blef rörd öfver att se dem, som om han trott, att några af de kärleksfulla tankar, hvarmed hans moder följde hans färd, tagit svanehamn för att komma och hjälpa honom.

Han fick en sällsam lust att fara och se fåglarne på riktigt nära håll. Han kände ett begär, starkt och dragande som hemlängtan, efter att få se deras halsars mjuka krökning, höra det lätta rasslet i vingarne, då de gled genom vattnet, och smekande lägga sin

med en solfjäder, på hvilken den lysande fågel Fenix var utsydd. På den svarta silkesbotten stod han brinnande röd med halskrage och näbb och klor af guld, och rundt om honom fladdrade rödgula lågor.

Så sprungo de ned i båten, och han började ro med stor ifver. Årorna böjde sig, årtullarna knakade, och med en liten klingande suck läto sig de små vågorna utjämnas under den platta botten.

Medan de foro framåt, voro de båda fullt öfvertygade om, att fåglarne skulle ligga alldeles stilla och tillåta, att de rodde midt in i flocken. De talade om, att det var illa, att de ej medtagit bröd för att mata dem, och de ansågo, att de borde kunna trivas

De fem stora, hvita fåglarne störtade fram öfver vattenytan med brusande fart. Deras vidt utsträckta vingar piskade vattnet våldsamt och med starkt dån. Sjön skummade hvit i deras spår, och de foro fram under en båge af uppstänkta droppar. Men allt mer höjde sig deras kroppar, så att snart endast fötterna och vingspetsarne nådde vattnet. Så hade de äntligen luft under vingarne och höjde sig i en snedt uppstigande linie. Borta vid ön foro de ännu rätt lågt, så att de unga hoppades, att de skulle slå ned där, lockade af de stilla sunden, men de flögo beslutsamt vidare. Längre synliga, seglade de bort öfver kullar och berg och vände ej åter.

därför att hon gjort sig alldeles för underbara tankar om honom. Men dum var hon ej och icke viljesvag och ej heller tafatt, bara så innerligt barnslig och oerfaren. Han ville gärna hafva henne till sin hustru, mycket gärna.

De hade nu ingen brådska vidare, och riddaren förde båten framåt med långsamma årtag. Innan han for hem, gjorde han en tur rundt om ön in i dessa sund, där svanerna skulle hafva bott.

Ungersvennen förstod nu med ens, hur han skulle locka jungfrun till samtal; ej en sekund var där tyst i båten. Till sist frågade han henne äfven, hvarför hon nu hade mod att tala.

hela sommaren i de ljufviga sunden bakom ön, om bara ingen störde dem, innan de hunno att upptäcka dessa. Och i det de sade detta, kastade de båda hotfulla blickar mot vassbankarne och de trädbevuxna stränderna, fruktande att en bågskytt eller stenslungare kunde vara dold där och tänka på att störa de älskade främlingarne.

Ungersvennen rodde friskt undan, afståndet var drygt. Han såg stundom framåt efter svanerna, men de syntes honom alltjämt för långt borta. Vågorna hvälfde fram och åter och skylde dem. Han tog allt raskare årtag.

Då gaf den lilla borgfröken, som hela tiden haft blickarne skarpt fästa på fåglarne, till ett anskri. Han släppte årorna och såg sig om. Nu voro de dem visst tillräckligt nära. Men på samma gång hörde han ett starkt buller. Fåglarne lyfte.

Så voro de borta, och de unga hade fördrifvit dem. Men sedan de öfvervunnit sin första häpnad, sade junkern stolt, att detta ville han aldrig ångra. Ty en syn, jämförlig med den då svanerna lyfte och deras dånande vingslag piskade sjön till skum, hade han förr ej sett.

Då han sade detta, fällde den unge herr Birger åter sina åror och satt stilla stirrande rätt in i hennes milda ansikte. Han såg med ens klart i många ting. Han tänkte på det enformiga lifvet i riddarborgens frustuga och förstod, hur litet jungfrun sett och erfarit, då detta kunde vara så mycket för henne. Men åter, efter detta var så mycket för henne, så hade hon längtan efter sköna ting och stora händelser. Och han liksom anade att detta, att han, hennes trolofvade, kommit, varit henne rent öfverväldigande. Hon hade tegat ej af brist på tankar, utan

Då svarade hon med stort allvar, att det modet hade hon vunnit, sedan han kunde göra en sådan dårskap som att ro ut till svanerna. Han hade förut synts henne så förskräckande vis.

Då tänkte han på, att dessa svaner redan från första stunden syntes honom som hans moderstankar, komna i svanehamn för att hjälpa honom. Och han prisade den förunderliga visheten i att kunna vara dåraktig. Men ju längre in de kommo i de tysta sunden, dess vekare och dåraktigare blef deras tal. Och då han till sist började prisa lyckan af, att den han älskade redan var honom lofvad till hustru, måste hon ju åter kämpa en lifskamp med blygheten för att få mod att svara honom.

Men jungfruns fader, den gamle borgherren, han, som denna morgon redan haft bud ute rundt om sjön för att förbjuda en hvar

att oroa svanerna, han, som redan i tankarne byggt dem ett svanhus ute på ön, han, som drömde om svanjakter och höll gille på stekt svan, han var ytterligt förgrymmad öfver de ungas färd. Nere vid sjöstranden gick han fram och åter, svärjande öfver deras dårskap. Och i sitt sinne öfvervägde han redan, om denne herr Birger skulle få blifva hans måg, allrahelst som han ej syntas ha makt att vinna hans dotters kärlek.

Men då han såg, hvarthän de unga rodde, sedan illgärningen var begången, gingo många tankar genom hans hufvud, och han log midt i sin vrede. Och ej mer suckade han efter att se hvita fåglar flyta omkring i de tysta sunden, tänkande, att dessa passade ändå mycket bättre som ett tillhåll för ung lycka, att de måhända voro prydda med så drömlig skönhet, för att två människor på en värdig plats måtte kunna utbyta de ord, som lofva kärlek och lifslång trohet.

Till Sveriges kvinna.

Med illustration af V. Andrén.

Lyssna! Hör du, hur din moder kvider,
Gammal, bräcklig och utan stöd.
Ögat glänser af feberglöd,
När hon blickar mot stormiga tider.
O, hur många tåtar hon tömde
I de brinnande böneterna
För de växande sönerne,
Som så länge sin moder glömde!

Se dig kring i ditt hemlands bygder,
Där hon bodde, din stolta släkt,
Enkel, flärdlös i språk och dräkt,
Stor och prisad för manliga dygder.
Än slå hafvets böljor mot stranden,
Än stå skogarna susande,
Än gå älfvarna brusande,
Men hvar dväljes den svenska anden?

Se dig kring öfver vida slätter!
Korntet vaggat sitt mogna gull,
Som skall mäta vår skäppa full;
Men hvar ser du den hand, som sätter
Skördekransen kring Sveas tinning?
Jordens myndige ägare
Sitter lugnt vid sin bågare,
Tänker helst på sin egen vinning.

Hvar är han, som med vakna sinnen
Öfvar ständigt sin kraft, sitt mod
För att värna med lif och blod
Fosterlandet och fädrens minnen?
Hvar i landet — i hvilken hydda
Fostas han, som i fatorna
Skall, i spetsen för skarorna,
Folkets lif och dess frihet skydda?

Sveriges kvinna! Stå upp, bered dig!
Högt och stort är ditt ädla kall;
Du skall skydda vårt folk från fall.
Grip dig an — du har lyckan med dig.
Kläd oss du i den svenska dräkten!
Väck de slumrande dygderna
Rundt omkring oss i bygderna!
Föd och fostra oss bättre släkten!

Grithiof Holmgren.

När löfven falla.

Har du sett, när löfven falla? Har du sett, när hösten kommer, stilla och mild, och lägger svalkande händer på sommarens heta hjärta? Har du sett, huru han målar den gröna dräkt, som jorden hittills burit, i färger så lysande, som om han doppat sin pensel i aftonrodnans glöd och morgonens guldglans? Ack, det är vackert! Det, om något, är att dö i skönhet — sommarens härliga död!

Det är sant, att hösten kommer också med stormar och regn, med mulna, kulna dagar. Sommaren låter icke så lätt kufva sig. Han strider och kämpar, han vill lefva, lefva i evighet, han vill icke dö, icke nu, då lifvet är så rikt, så härligt. Därför måste hösten med hårda händer börja sitt verk. Han andas på blomstren, och de blekna och böja knäckta stänglar; han skakar trädens kronor, och löfven hvirfla omkring; han rör upp de stora vattnen, så att böljorna vräka högt upp på land. Och sommarens makt är bruten.

Men nu komma de stilla, lugnande dagarna. Det upproriska sinnet har lagt sig, undergifvenhet och lydnad ha kommit. Klar som en spegel af stål ligger nu den lilla insjön, och stränderna, klädda med mörka furor eller bleka björkar, spegla sig däri. Ljusa morgondimmor sväfva likt skimrande slöjor öfver ångar och skogar, och när de smälta för solens blick, aftecknar sig mot den klarblå himlen tranornas och vildgässens ordnade flykt bort till sydliga, blidare länder. Mer och mer prunkande blir skogens prakt: blodröd står lönnen bland mörkgula aspar och guldkim-

rande björkar, och den lätta dimman flyr ej mer, tättnar, står stilla, insveper de aflägsnare föremålen liksom i ett matt silfverhvitt moln och gifver de närmare ett slags fantastisk ottydlighet. På sådana dagar är det tyst, så tyst i naturen. Töcknet stiger högt upp mot himlen, och ingen solstråle förmår leta sig väg därigenom. Alla fåglar tiga — deras sång är ju för längesedan slut, men man hör ej ens ett vingslag, ej ens ett krazande af korp eller kråka. Blott då och då faller ett löf ur lönn eller kastanie sakta, som fruktade det att störa naturens högtidliga stillhet.

Detta är hvilans ljufva lugn. Stormen har tröttnat och hvilar tunga vingar bortom skog och berg. Regnet har tröttnat och står stilla som fin och silfverhvit dimma. Den rika växtligheten har uttömt all sin kraft och hvilar nu — löfven falla. De hafva gjort sin plikt, de hafva hämtat ljus och luft och regn och burit det alltsammans till den stam och de grenar, ur hvilka de sprungit fram. Vi kunna se det på den kraftiga stammen, på de uppskjutande årsskotten.

De täta knoppar, ur hvilka nästa års blad skola komma fram, skifta i brunt och grönt, de hafva blifvit hårdade och starka nog att utan skydd af de gamla stå emot köld och snö och is. Den gamla stjälken har gjort sitt arbete, har fyllt sitt kall — löfven falla.

Men de falla sakta, undergifvet, lugnt. Deras lifsgärning är fullbordad; de hafva däri satt in sin fulla, rika kraft. Nu är det slut med denna kraft, men den behöfves ej heller: löfven falla.

Dock icke såsom onyttiga tjänare. Deras ungdom har blifvit omsatt i de brunskeftande knopparna och ligger där och samlar sig till det arbete, som en ny vår skall ålägga nya blad. Detta är de gamlas tröst; det är därför de falla så sakta och stilla, därför att de veta, huru det nya lifvet, som skall spira fram, den unga kraften, som skall arbeta, blifvit grundlagd af dem, har utgått från dem, så att det är de gamlas lif, som går igen i de ungas. Och blir detta skönare, rikare än de gamlas, så beror detta ju på, att de blad, som nu falla, tillfört stam och grenar så mycket mera näring, att de, i sin ordning, kunna gifva de blad, som skola komma, mera saf och saft och lif än förr.

Detta veta kanske ej de unga blad, som nu drömma i knoppen, och om de veta det eller senare blifva upplysta därom, glömma de helst bort, att deras unga mod, deras öfverströmmande lifslust äro ett arf från de gamla — de gula, förvissnade blad, som i höstens hvita dimma sakta falla af.

De glömma — de vilja måhända glömma — att de hafva en tacksamhetsskuld till något förflutet.

Men det borde de icke, ty deras öde blir ock fullbordadt — nästa gång, när löfven falla.

Mathilda Langlet.

Min princip är, att om jag finner en sak träda emellan mig och min plikt, hugger jag den af, med rötter och grenar. Att göra slut på den med ens, det är enda sättet.

Commodore Goodenorigh.

Den, som har ett förnöjsamt sinne, äger alla rikedomar.

Hinduiskt ordspråk.

Kamrerns änka.

Af

Elin Ameen.

Med två illustrationer af Elin Andersson.

Det var en julaften sådan den bör vara i Norden, med stark frost, klingande slädföre och tusentals stjärnor gnistrande från en molnfri himmel.

Kamrer Salbom gick i halvmörkret af och an i sin våning. Ett par lyktor från gatan lyste tillräckligt för att kunna vägleda honom på hans vandring genom de fyra rum, som utgjorde hans våning. Han hade som vanligt ätit sin middag på källaren, men mot vanan tog han inte nu sin eftermiddagslur. Det var i alla fall julaften, och denna dag för ju alltid det underliga med sig, att man kommer i en särskild stämning, olik alla andra stämningar under året. Om det icke för alla kan vara någon religiös maning, finnes det dock väl knappast någon, som ej på den dagen i sitt inre förnimmer någon genklang från forna dagar, i det minnen från förlutna julaftnar stiga upp i hans själ, ömsom i glada, jublande toner från en lycklig barndom eller med vemodigt brustna ackord från dagar af sorg och ensamhet. Så var åtminstone fallet med kamrer Salbom, där han vandrade af och an igenom rummen med händerna på ryggen och hufvudet sänkt.

Han hade i tankarne återsett sig själf som liten gosse i det enkla, nästan tarfliga hemmet, där dock aldrig julglädjen saknats, och där granen hvarje julaften i strålende glans lyst för hans förtjusta barnaögon, ja, ända till dess han var student och försökt finna det alltsammans en löjlig gammal tradition och barnsligt pjoller, men likväl inte lyckats, därför att älskade föräldraögon lyst i kapp med jul-ljusen, och därför att ömma moders-händer smekte ynglingens hufvud, alldeles som de i alla år smekt barnets.

Nästa jul tändes inga jul-ljus mera i det hemmet, ingen far räckte ut handen till ett trofast handslag, ingen mor lade välsignande handen på hans hjässa. De voro båda borta, och han skulle aldrig mera se reflexen från jul-ljusen tindra i deras ögon — aldrig mera.

Det kom en jul, då han såg dem tindra om möjligt ännu klarare i en skön flickas djupblå ögon. Det var den första kärleken, som man kanske efter många år ler åt — men där blir alltid vemod i det leendet, och ingen annan lycka i världen kan komma en att glömma den första kärlekens tjuvning och smärta.

Lycka? Blef han lycklig med den andra, hon som blef hans hustru, och vid hvars sida han just i detta hem framlefde tjugusex år? De sympatiserade egentligen ej i någonting. Hon hade brukat kalla honom »gnatig», envis och retsam. Han hade otaliga gånger med en äkta mans hänsynslösa uppriktighet sagt henne, att hon var inskränkt och saknade »idéer» och all högre lyftning. Hon hade frågat, hur det skulle gå till med hans strumpor och skjortor, hans mat och hem och hela ekonomi, om hon varit »lär» och med högre lyftning i stället för en praktisk ordnings-människa. Då hade han måst tåga, ty sitt hus skötte hon med flit och ordning, och deras knappa inkomster fick hon förunderligt att räcka till. Där blef till och med ett öfverskott för hvarje år och detta använde kamrern till största delen att sätta in i pensionsinrättningar för sin hustru. Dessa pensioner blefvo till slut hans förhärskande vurm. Hans hufvud blef en räknemaskin, där den ena tabellen upprullades bredvid den andra, där summor lades till och drogos ifrån, och där

allt låg liksom i fack i största ordning. Ibland tyckte hustrun, att det gick litet för långt, och ville hellre använda pengarne till annat, men i detta fall var han orubbligt bestämd, och då det ju var hennes egen framtid, som betryggades, kunde hon ej annat än på det hela taget vara belåten.

Hon var tio år yngre än han, stark och vid fullgod hälsa. Det föll ingen af dem in, att det som hände någonsin kunde inträffa — nämligen att hon en vacker dag insjuknade och dog — dog från man och pensioner.

Då först förstod han, att han likväl älskat henne. Han sade sig det hundra gånger om dagen, när hans strumpor voro trasiga, när skjortknapparna felades, när världshusmaten ej smakade honom. Han hade nämligen upphört med eget hushåll, sedan hustrun dog, ty han och jungfrun hade genast kommit i lufven på hvarandra, och sedan han kört af henne, hade han svurit på, att aldrig någon piga skulle sätta sin fot i hans hus. Madam Andersson, på andra sidan köksförstun, som emellanåt hjälpt dem i huset, hade åtagit sig uppställningen samt lagningen af morgon- och afton-måltiden, om han åt middagen ute. Madamen var en beskedlig, fattig änka, och som hon i allt rättade sig efter honom, blef där aldrig något gräl.

Men hustrun fortfor han att älska, sedan saknaden och vanan väckt honom på denna känsla. När han med någon af sina bekanta talade om henne, grät han, och för den, för hvilken han, medan hon lefde, endast haft klander och snäsor, hade han nu efter döden endast beröm.

När han efter gammal vana gick att första gången efter hustruns död betala in en pensionsafgift, såg kassören förvånad på honom.

»Men — kamrerns fru är ju död!»

Ett ögonblick stod han som slagen af åskan med gapande mun och klotrunda ögon. Han hade inte en sekund kommit att tänka på pensionerna! Men hastigt fattade han sig, räknade upp summan och sade vresigt:

»Angår det er, om min hustru är död, hva' falls? Angår det någon, om jag betalar in mina pensionsafgifter, hva' falls?»

Kassören ansåg honom för sinnesrubbad, men ryckte på axlarna och tog tills vidare mot pengarna.

»Jag skulle tro,» fortfor kamrern i samma uppbragta ton, »att liksom jag i 26 år haft råd att ha en hustru och betala pensionsafgifter för henne, så kan jag ha råd att ta' en annan hustru och betala för henne. Adjö!»

Han tog sin med bredt sorgflor prydd hatt från disken, gjorde en djup, ironisk bugning och skred mot dörren, i det han gaf sin lilla magra, torra gestalt en så imponerande hållning som möjligt.

Han hörde icke det skallande skrat, som dånade efter honom, ej heller kassörens utrop:

»Nej, vet ni hvad, gamle Salbom tänker redan på att gifta om sig!»

Men det hade gamle Salbom inte ett ögonblick tänkt på. Orden om »en annan hustru» hade kommit öfver honom utan mening eller reflekterande, som ett halmstrå för att rädda hans pensionsvurm.

Med verklig bedröfvelse gick det ljuset upp för honom, att alla pensioner voro förgäfvess, alla kalkyler fäfliga. Hans Karolina skulle aldrig få ett öre därpå! Han älskade henne högre, än han någonsin gjort efter hennes död, sedan han gjort denna uppläckt. Han kände en vansinnig längtan att rycka upp henne ur gravnen och skaka lif i henne, på det att hon måtte en dag komma i åtnjutande af de pensioner, som inrättningarna nu skulle bedraga honom på. Om han bara för att förarga de där herrarne skulle gifta om sig? Men på de flesta håll var pensionen personlig och indrogs vid dödsfall. Det var en stor misräkning. Men kanske kunde det med någon mellan-gift arrangeras så, att det öfverflyttades på den andra hustrun. I ämbetsverken skulle han ha ut sin rätt, antingen hustrun vore nummer ett eller nummer två — det var alltid någon tröst.

Tanken att taga en hustru för pensionernas skull blef alltså en fix idé hos kamrern. Men ännu på det andra året gick han som änklings ensam i sitt dystra hem, betalade regelbundet sin änkas pensioner, men hade inte ännu en aning om, hvarifrån han skulle få denna änka.

Och nu var det julaften. Salboms hade aldrig haft några barn, men julaften hade de i alla år inbjudigt några fattiga barn till en liten julfest. Då tändes en liten gran i ett hörn af salen, fru Salbom, hvars styfva fingrar eljes aldrig rörde vid det gamla pianots gulnade tangenter, hackade då igenom första repisen till en gammal polska, som hon ideligen traggade om och om igen, tills

de små klampande fötterna tröttnade och småttin-garne slog sig ned till en god välfägnad. Det var den enda gång på hela året, som barnaskratt och barnafötters tramp hördes hos Salboms. Men de gladda sig däråt, blefvo själva som barn igen och hade sin fröjd äfven de åt vaxljusen i granen. Den dagen grälade de aldrig, liksom af en tyst öfverenskommelse, utan bådas ansikten skeno af välvilja och julfrid.

Nu var det andra julaften, som hemmet varit lika tyst och öde. I afton tänkte kamrern icke blott på pensionerna, han saknade de små fattiga barnen och granen i hörnet där borta. Om han ändå skulle köpa sig en gran! Och några vaxljus! Det var inte för sent ännu. Han hade, när han gått hem från middagen, sett en hel massa granar ännu kvar på torget. Undras, om madam Andersson är hemma — hon kunde gärna gå efter gran och ljus.

Han gick ut i köksförstun och ropade på madamen. Hon kom ögonblickligen ut från en dörr på motsatta sidan.

»Hör nu, madam, jag fick en sådan lust att ännu en gång se en julgran med tända ljus — vill madam gå ner till torget och köpa en gran, bara en liten en — och så en vaxstapel i kryddboden. Här äro pengar — skynda sig och kom snart igen.»

Madamen höll på att bli förvånad öfver, att hon skulle köpa gran åt kamrern, men som hon egentligen aldrig reflekterade öfver annat, än hur hon skulle få sina fattiga styfrar att räcka till, lydde hon honom mekaniskt och kom snart tillbaka med en liten gran och en vaxstapel.

Kamrern hade under tiden tändt taklampan i salen, och vid dess sken började han med hjälp af madamen att sätta i ljusen. Men bådas händer voro otympliga och ovana vid detta arbete, så att flere ljus föllo ner i golvet och de öfriga ringlade på sned, när till slut lampan släcktes och ljusen i granen tändes.

»Herre Gud, så vackert,» sade madamen, i det hon torkade sig i ögonen med förklädessnibben. Äfven kamrerns ögon voro fuktiga, i det han blinkade mot de sneda små ljusen.

»Ser madam, jag kom att tänka på min salig hustru, som alltid hade gran på julaften och fest för fattiga barn. Min älskade hädangångna var en ovanlig kvinna, madam.»

»Det vet jag väl — bevare mig, så hon höll räfst med tjänare och hjälpmadamer — det var inte värdt att slingra sig undan.»

»Madam kan väl inte spela piano?» afbröt kamrern.

»Kors, när skulle jag fått lära sän't»...

»Nej, jag kunde just tro det. Jag ville så gärna höra den där polskan... tam—tam tam tam—tam—tam—ta... nej, det går inte...»

Kamrern suckade och såg vemodigt bort till pianot.

»Skulle madam inte tycka om ett glas vin?» frågade han plötsligt. »Vi få väl skåla med hvarandra, eftersom här inga andra finnas, och önska hvarandra — god jul!»

Bitterheten i tonen af de sista orden gick för-lorad för madamen. Kamrern gick till skänken, tog fram en vinbutelj, ett par glas och några cakes på en talrik. Han slog i glaset och räckte madamen det ena.

»Var så god — drick — skål, madam — och en god jul.»

»Tack, go'a kamrern — god jul tillbaka.»

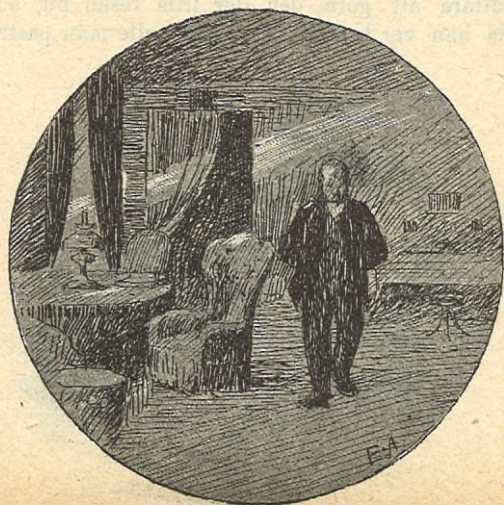
»Sitt ner, sitt ner, madam,» sade kamrern vänligt, sedan de druckit, »eller kanske hon skall bort på något julkalas, eh?»

», så kamrern talar, hvem skulle jag gå till, jag har ingen i hela världen, som bryr sig om mig.»

Hon satte sig på yttersta kanten af en stol, slätade ut förklädet och drog sjalet till rätta öfver hjässan. Det var just intet festklädt par, de två, han i fläckig nattrock, på hvilken arm-bågarne voro trasiga, hon i en urfärdig bomulls-kjol, en lappad och smutsig brun tröja och en icke särdeles ren bomullsduk på hufvudet, under hvilken det gråsprängda håret i ovärdadt skick stack fram.

Kamrern hade slagit sig ner i en gungstol och vippade sakta af och an. Han hade aldrig förr än i afton sett, hur madam Anderson egentligen såg ut. Hon hade inte fula drag, bleka och fina, fast det inte skulle varit ofördelaktigt, om litet såpa och vatten gått öfver dem. I sina unga dagar hade hon nog sett bra ut, nu var hon väl sina femtio år, med krökt rygg och färdadt ansikte, men hårdig och seg såg hon ut; hade nog bestått i mången livets hårda dust och skulle nog ännu länge hålla ut.

»Jaså, madam har inga närmare släktingar?»

frågade kamrern och återknöt samtalets tråd.

»Nej, inte en — mannen min dog, när jag var tretti år — min ende son förliste härom året på färd till Australien. Jag är alldeles ensam.» Hon putsade näsan med förklädeskanten.

»Lefver hon bara på sitt arbete — har hon ingen pension?»

Madamen visste, hvad pensioner var, ty vaktmästarämbetet nere i gården hade femtio kronor om året i pension efter sin aflidne man. Hon kunde därför med djupa suckar svara ett bleklagt nej.

»Hm, hm — det är mycket illa, när en änka inga pensioner har...»

För hvarje gång kamrern vippade med gungstolen, gaf den ifrån sig ett lätt knarrande ljud. Nu upphörde plötsligt knarrandet. Gungstolen stod stilla, och kamrerns runda, utstående ögon sågo stelt in i ljusen i granen. Han hade fått en idé. Den tog lifsform i hans hjärna, den växte och blef med ens fullmogen.

»Madam — vill madam bli min änka?»

Madamen hoppade till på stolen och vände ett förskräckt ansikte mot kamrern. Hon trodde, att han hade blifvit kollrig.

»Jag borde kanske framställa min fråga i en annan form,» återtog kamrern, »vill madam bli min hustru för att en dag göra mig den glädjen att bli min änka?»

Det om änka och hustru kunde madamen inte klargöra för sig. Hon blef emellertid rädd och trodde fortfarande, att kamrern blifvit sinnessvag. Hon reste på sig och ville gå, men kamrern tog henne temligen omildt i armen och tryckte ner henne igen på stolen.

»Hör på mig, människa, och svara mig ordentligt,» sade han otåligt. »Hon är ensam, och jag är ensam, hon passar upp mig och lagar mina kläder — fast förbaskadt illa gör hon det — men hon kan bättra sig. Vill hon bli min hustru, så kan hon flytta in i rummet där på andra sidan salen och hålla sig där och i köket — för hon må inte tro, att jag vill ha henne hängande inne hos mig, mer än när hon städar. Hon skall lära sig laga mat, så att jag slipper äta middagar ute, för en sådan mat, som hon nu kan laga, vill jag inte ens lukta på. Hon skall få snygga kläder och aldrig slita ondt mera, och när jag är död, får hon pensioner — hör hon, pensioner!»

Han utslungade ordet med triumferande stolthet.

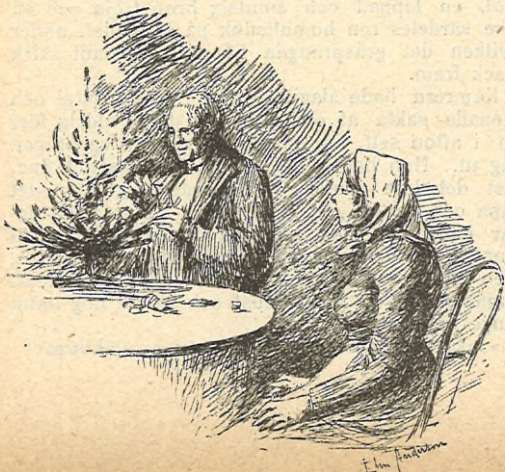
Madamen började förstå. Om kamrern också talade i ett anfall af vansinne, så var det han sade nog värdt att tänka på. Han behöfde någon, som såg om sig och lagade mat åt sig — det var hvad hon bäst förstod. Hon skulle hålla sig i rummet innanför salen och i köket — det var som sig borde, han var en förnäm man, hon en fattig, ringa kvinna. Hon skulle få det bra och aldrig lida nöd mera — det var hufvudsaken för henne — få det godt till döddagar och efter kamrerns död pension liksom vaktmästarämbetet. Det föll henne inte längre in att förundra sig, hon satt och såg på julljusen, som snart skulle vara utbrunna, och blinkade med ögonen, som voro fuktiga af lycka öfver de härliga framtidsutsikterna. Bara inte kamrern ångrade sig, när »an-fallet» gått öfver! Hon såg förstulet på honom från sidan. Han hade åter satt gungstolen i gång och satt med hufvudet tillbakalutadt och ett förnöjdt uttryck i ansiktet.

»Nå, madam,» sade han, utan att se på henne, »skall jag taga ut lysning om söndag — alla tre gångerna på en söndag, så är det gjort, eller hva?»

»Som kamrern vill — och stor tack för all kamrerns godhet...»

»Slidder sladder...» Kamrern gick fram till granen och släckte det ena ljuset efter det andra. De hade nu brunnit ner, och barren osade från flere ställen.

Så blef det åter mörkt, och endast gaslyktornas ostadiga sken gaf ett svagt ljus i rummet, så att de dunkelt kunde urskilja hvarandras gestalter.

Då hördes en snyftning från stolen, där madamen satt.

»Hvad är det?» frågade kamrern.

»Att Gud skulle låta mig få en sådan lycka på gamla dagar... och jag får väl heta fru, fru Salbon?»

Kamrern gick ett par slag af och an och stannade sedan framför madamen.

»Det får hon,» sade han, »det blir hennes rätt, som ingen kan fräntaga henne, lika litet som pensionerna. Det där om pensionerna skall jag förklara för madam en annan dag, för det är ändå hufvudsaken. Det viktigaste är, att hon blir min änka, ser hon.»

Ännu fjorton dagar senare, när kamrern och madam Anderson en eftermiddag sammanvigdes i kyrkan, hade den senare icke fått klart för sig, hvad som fordrades af henne som änka, om kamrern äfven lyckats trumfa i henne hennes plikter som hustru. Men fru Salbon blef hon i alla fall, det kunde ingen fräntaga henne, vare sig som hustru eller änka.

Min lyckas graf.

Med vignett af Jenny Nyström.

*Hur tröstlöst lifvet, hur gränslöst armt,
när kärleken mer ej vill blomma...
Nyss var i min våning smekande varmt,
och nu stå rummen isande tomma.*

*Så skrämmande tyst! Ej ekot väcks opp
af hennes skratt, det klingande friska,
och rosiga läppar ej skälfrande hviska
om stundens lycka... om framtidshopp.*

*Där hennes stol, i hvilken hon satt
med nacken lutad mot ryggstödet siden
och lyssnade tyst den långa natt
till alla de dikter, jag skref under tiden.*

*Där hennes blombord. Hvar ros har gått ut,
och bladen ha fallit vissnade, döda.
O, kunde jag — vore det blott en minut —
få se dem som fordom växa och glöda!*

*O, kunde jag...! Där hennes eget rum —
än sängen står höljad af de hvitaste spetsar;
och in i min hjärna det flydda jag etsar,
där i dörren jag stannar förintad och stum.*

*Jag vandrar omkring i min lyckas graf,
de snärjas i sorg, mina tunga tankar,
och världen mig syns som ett natthöljdt haf,
där vinddrifven seglare ej kastar ankar...*

Daniel Fallström.

Bakläxan.

Skiss af Anna Wahlenberg.

Med tre illustrationer af V. Andrén.

»Men nu skulle du passa på, käraste Emelie,» sade fru Björklund och knäppte upp kappan, för hon tänkte verkligen stanna en stund. Hon hade mycket att säga, och här skulle tagas i med allvar.

»Jag törs inte. Hvad skulle doktor Classon säga, när han kommer hem igen,» svarade Emelie, en liten aftärd varelse med gulblek hy och infallna drag, som gifvo henne utseende af att vara omkring fyrtio år, fastän hon bara var ett par och trettio.

Hon vände sig oroligt i hvilstolen och såg på sin mor, som satt och stickade vid fönstret.

»Nej då, det törs jag rakt inte,» upprepade hon.

»Doktor Classon ä ju i alla fall ansedd för att vara bland de allra skickligaste af våra läkare,» sade den gamla frun.

»Här i sta'n, ja,» sade fru Björklund. »Men i Granköping — — —»

Och så kom den fram igen, hela den där historien, som de hört så många gånger förut. Emelie måste fara till doktor Smedman i Granköping. När ingen annan kunde hjälpa, så kunde han, och man måste ju försöka allting, när det var fråga om lifvet. Hon hade nu i två och ett halft år gått och dragits med sitt onda och inte velat rådfråga någon annan än deras husläkare, doktor Classon, bara af fruktan för att han skulle bli stött, och hon hade inte blifvit annat än sämre och sämre. Men nu, när det föll sig så bra, att han själf reste bort, kunde väl de göra det samma. Han hade visserligen varit där och skrifvit recepter och anvisningar och presenterat sin vikarie för de två månader han skulle vara utomlands, men det var i alla fall lättare att göra den där lilla resan nu, än då han var hemma. Och nu skulle man passa

på, det hade den lilla värtaliga och tjänstaktiga fru Björklund föresatt sig, och hon tog af sig både kappa, hatt och handskar och talade och talade och vred och vände på saken, tills hon ändtligen fick de båda damerna att se den från den sidan hon ville och lofva resa redan i morgon dag.

Och på det viset hände det sig, att det blef allvar af med Granköpingsfärden.

Men det var mycket hemlighetsfullt. Åt jungfrun och alla bekanta sades det, att man for och hälsade på släktingar, och det var ingen mer än fru Björklund, som visste hvart kosan ställts.

Tre dagar senare kommo de igen, och då hade Emelie fått veta, att hon hade njurlidande i stället för magkatarr, och att allt hvad doktor Classon sagt, att hon skulle göra, det skulle hon inte göra, och att allt hvad han sagt, att hon inte skulle göra, det skulle hon göra.

En månad senare satt hon på en vanlig stol i stället för i hvilstolen, och efter ytterligare några veckor gick hon ut och gick sin mammas ärenden, i stället för att denna gått hennes, och alla människor talade om underverket och förvånade sig öfver lilla Emelie, som höll på att bli frisk igen. Från alla håll kom man och lyckönskade henne. Modern strålade af glädje och fru Björklund af stolthet, och hon själf kände sig så lätt och lycklig till sinnes, som om hon kommit till en annan och bättre värld, i stället för att hon bara fått lof att stanna litet längre i den gamla, som hon förut tyckt vara så sorglig.

Men då två månader gått, försiggick det en märklig förändring med henne. Allt efter som hon blef bättre och bättre till kroppen, blef hon sämre och sämre till mods, åtminstone på förmiddagarna mellan tio och tolf. Det var som om en ofridens ande smugit sig öfver henne vid den tiden. Hon passade för det mesta på att gå ut och gå under de timmarne, men var hon tvungen att sitta hemma, så spratt hon till vid minsta knäpp, såg först åt dörren och sedan åt doktor Classons medicamentsflaskor, som fortfarande stodo kvar, dammade och ordnade på bordet bredvid hvilstolen, hvilken likaledes stod på sin gamla plats, behängd med sjalar och filtar, ehuru de numera blott sällan begagnades.

Och hvar dag klockan ett drog hon en lättadens suck. Nu började doktor Classons mottagningstid, och han kunde inte väntas längre den dagen.

Hvar morgon var hennes första tanke: nu kommer han. Och hon blef nästan rädd, när hon såg sig i spegeln och märkte, att hon blef fetare och fetare, att kinderna började få färg och ögonen glans.

Om han ändå ville komma en eftermiddag, då man hade lampan tänd, skulle det kanske inte synas så mycket. Hur skulle hon kunna säga deras gamle doktor, som varit husläkare hos dem i så många år, som de höllo så mycket af, och som de hittills trott på som på en gud, att de nu misstroddes honom och sökt en annans hjälp. Nej, hellre ville hon sjunka genom golfvet.

Doktor Classon tycktes emellertid blifvit strängt upptagen, då han kom hem efter sin utländska resa, ty den ena veckan förflöt efter den andra, utan att han lät höra af sig. Emelie dammade och ordnade till ingen nytta sina medicamentsflaskor och sin hvilstol. Han dröjde alltjämt.

Men en dag mellan tio och tolf, då hon som vanligt tog sin promenad, höll hennes hjärta på att stanna midt på Norrbro. Där, på samma trottoar, endast på ett par stegs afstånd, kom doktor Classon emot henne.

Han stannade, såg på henne, som om han sett ett spöke, och kom sig hvarken för att taga i hand eller säga goddag.

»Ä det ni...? Hur kommer det sig till...? Hva?» frågade han slutligen.

»Ja, nog ä' det jag,» svarade Emelie och försökte se lugn ut, fastän hon kände, hur hon rodnade, och bra mycket hellre velat ha bleknat, så hade hon inte sett så frisk ut.

»Ute och går!»

Han mönstrade henne från topp till tå med sina små skarpa ögon.

»Jag trodde det skulle göra mig godt,» framkastade hon helt sakta.

»Och jag trodde ni aldrig skulle gå mer,» sade doktorn på sitt vanliga tvåra sätt. »Hvad har ni gjort åt er? Har ni varit på badresa?»

»Ne-nej. Men den där vällingen, som doktorn ordinerade, var allt utmärkt bra, den... Och för resten... ibland ä' jag bättre, och ibland ä' jag sämre...»

»Jaså. Hm. Jag tittar upp i morgon,» sade han, fixerande henne uppmärksam ännu ett ögonblick, lyfte på hatten och gick.

Klockan tio dagen därpå satt Emelie i sin hvilstol med kuddar bakom ryggen, en sjal om axlarna och en filt om knäna. Gardinen var något neddragen, så att dagern inte skulle falla för starkt på hennes uppblomstrande ansikte, och den urdruckna vällingskoppen stod ännu kvar på bordet bland medikamentsflaskorna.

Modern satt och arbetade vid fönstret för att hvar minut kunna titta ut på gatan, och deras konversation bestod endast af en fråga och ett svar:

»Kommer han nu?»

»Nej, det var inte han.»

Men plötsligt sprang den gamla frun upp med en nick och en hvískning, rättade på sin mössa och drog filten längre upp öfver Emelies knän. Det ringde, och strax därpå trädde doktor Classon in i rummet.

»Nå, hur står det till i dag?» sade han, gick fram och satte sig bredvid Emelie och klappade henne vänligt på handen.

Jo, det var allt litet sämre. Hon brukade vara sämre och bättre ungefär hvarannan dag. I går hade hon varit så bra, men i dag var hon ganska klen igen.

»Ja, herre gud, det går så där upp och ner och fram och tillbaka,» sade modern.

Nu börjades emellertid förhöret.

Hur var det med svullnaden och värken?

Likadant, kanske något bättre.

Och aptiten?

Hon orkade inte äta mycket, fastän det kunde hända ibland att någonting smakade. Och mattheten?

Jo, hon var nog ganska matt.

Och sömnen?

Dålig. Hon låg så mycket vaken så.

Och illamåendet?

Som förut ungefär.

Och smärtorna i veka lifvet?

De voro kvar.

Emelie var så rik på krämpor som en människa gärna kan vara. Hvad han än frågade om för ondt, så hade hon det, och ändå hade hon i går, som en annan frisk människa, stått på gatan midt framför honom. Det gick öfver hans förstånd.

Han gick bort och rullade upp gardinen, hvilket genast föranledde den sjuka att sätta handen för ansiktet. Men doktorn höll undan den och ställde sig att betrakta henne. Det var ingen synvillia hvad han sett i går. Dragen hade verkligen blifvit fylligare, hyn ljusare och friskare. Hon hade genomgått en riktig förnygringsprocess.

Och han, som nästan väntat finna henne död och begravd!

Doktorn satt en stund försjunken i funde-

ringar. Till slut fästes hans uppmärksamhet vid koppen på nattduksbordet.

»Och ni ä' ordentlig med vällingen,» sade han.

»Ja-a då.»

»Ja-a då, det ä' hon visst, det,» sade modern, som suttit så tyst som en skrämnd råtta under hela förhöret. »Jag kokar den själf hvarenda morgon, vet doktorn, och vispar i mjölet så långsamt och väl, så det inte ska' bli några klumpar. Och det har jag gjort ända sedan i julas, då hon började med den. Jag skulle inte våga låta någon annan göra det. Och vet doktorn, jag tror bestämdt, att den gjort mycket till att hon blifvit bättre.»

»Bättre! Ä' hon bättre nu? Så lät det inte nyss.»

»Ja, det vill säga ibland... Ibland kan man nog säga, att hon ä' en smula bättre...» Doktorn hörde inte på henne. Han satt och tummade en af medikamentsflaskorna.

»Och det här har ni också tagit ordentligt?» frågade han.

»Ja då.»

»Hur många satser?»

Den gången kände Emelie, hur hon bleknade af förskräckelse. En sådan fråga hade hon alls inte beredt sig på.

»Fyra,» drog hon till med efter ett ögonblicks betänketid.

Han sade ingenting, men tog flaskan och läste på den. Därefter såg han upp på Emelie, och aldrig hade hans små hvassa ögon varit hvassare än då, och läpparne knep han ihop, så att de kröpo in i munnen.

»Min bästa fröken, jag visste inte, att ni brukade tala osanning,» sade han.

Hon försökte mumla något, men orden ville inte komma fram.

»Detta hämtades tre dagar, innan jag reste,» sade doktor Classon, »och det ä' öfver hälften kvar.»

De båda fruntimmerna tego, och Emelies darrande fingrar drogo i filten.

»Vill ni vara goda och förklara, hvad det är för en komedi, som spelas här,» sade han.

Emelie brast ut i gråt, och modern tappade strumpstickan i golfvet, men ingendera svarade.

Doktorn upprepade sin fråga för andra gången.

»Vi trodde, ni skulle bli så ond på oss,» sade Emelie snyftande, och så kom hela saken fram med tårar, ursäkter och förklaringar.

Han satt och hörde på med hoprynkade ögonbryn och afbröt inte en enda gång, men då Emelie slutligen tystnade, vände han sig till den gamla frun och bad henne säga till jungfrun att komma in med en sopskyffel och en damborste.

Hon lydde blindt, utan att ens våga sig fram med ett hvarför, och kom strax igen, åtföljd af tjänstflickan.

»Sopa ut det här,» sade doktorn, pekande på medikamentsattiraljen på nattduksbordet, och då flickan började plocka bort flaskorna, tog han själf borsten och gjorde rent hus. Sopas skulle det. Och vällingskoppen fick också komma på skyffeln tillsammans med det öfriga.

Då jungfrun var ute igen, pekade han på filten, som låg öfver Emelies knän.

»Tag bort den där!»

Modern lade tyst och lydigt ihop den.

»Och den där med.»

Det var sjalen. Och så blef det kuddarnes tur och så pallens. Emelie såg ut som en liten plockad fågel, där hon satt alldeles afbyltad i den stora stolen.

»Och nu ska' vi se, om ni orkar promenera som i går,» sade doktorn. »Var god och gå efter er nyaste medicin.»

Emelie reste sig, visade sig kunna gå lika bra som dagen förut, öppnade ett skåp och tog fram ett par väl undangömda flaskor, som hon ställde på det rensopade bordet. Det var alldeles tyst i rummet. Emelie och hennes mor tordes knappast se upp. De sutto bara och väntade på, att uppgörelsens stund skulle komma, då han skulle säga dem, att han inte ville ha någonting mer med dem att göra. Men han stirrade bara på flaskorna, tog upp sin annotationsbok och började skriva.

»Nå, hvad äter ni i stället för vällingen, som er mor kokar åt er om morgnarna,» frågade han till sist.

Emelie räknade upp alla sina förhållningsregler från den största till den minsta, och han skref igen.

»Och nu kanske jag får litet närmare reda på, hur ni befinner er.»

Förhöret börjades på nytt och ledde den gången till ett resultat, som skilde sig betydligt från det förra, och hvarje svar han fick tecknade han upp.

»När reser ni till doktor Smedman igen?» frågade han helt tvärt.

»Jo, det skulle bli om fjorton dar.»

Han gräfd i boken, tog fram ett visitkort, skref ett par ord, steg upp, gaf kortet åt Emelie med begäran att lämna det till doktor Smedman, då han råkade honom, och tog adjö på sitt vanliga något korta och sträfvade sätt.

Då han därefter vände sig till modern för att taga afsked af henne, föllö Emelies ögon mekaniskt på kortet. Det skrifna utgjorde endast två rader:

»På skolbänken sitta vi alla, hur gamla vi än äro. Därför — tack!»

Och där gick den gamle grånade skolgossen helt saktmodigt ut ur rummet med sin bakläxa, som han så ärligt erkänt, att han fått.

Men med detsamma blef han för Emelie en helt annan människa än nyss. Han var inte längre den där barske herrn, som hon så länge gått och varit rädd för, och hvilens storhet verkligen hade sjunkit en smula på sista tiden. Han var åter deras gamle, käre doktor, som ägnat dem sin bästa omtanke under så många år, som hjälpt dem så många gånger, och i hvilens samvetsgranna händer de så tryggt lämnat vårdens om sin hälsa.

Och denne deras redbare, gamle doktor hade de misskänt så svårt, smugit för och velat föra bakom ljuset!

Så fort han var ute, sprang Emelie öfver golfvet, som om hon varit alldeles frisk igen, ryckte upp dörren till tamburen, tog ner hans rock från hängaren och hjälpte honom få den på, trots alla protester, och sedan letade hon fram hans galoscher och ställde dem framför honom.

Hon hade helst velat ligga på knä och äfven hjälpa dem på. Hon ville göra sig så liten och ödmjuk inför honom, deras stackars, käre, gamle redlige doktor, mot hvilken de burit sig så illa åt. Och då hon sedan låg i fönstret och såg efter hans bortrullande vagn, tyckte hon, att hon åter skulle kunna anförtro honom sin hälsa och sitt lif.

Han hade fått sin storhet igen.

Med vignett af V. Andrén.

Nu hänger det is från bommar och stag.
Hvar droppe på seglet förfryser
och morgonstjärnan fladdrande soag
på isade däckets lyser.

Hör sjöarnes slag!
De bita grinande
om stäfbens ketting och sprötet.
De vagga det hoinande
skummet i skötet.

Ett moln af natt ren stjärnan höljt.
Ack, bröder vid min sida,
vi ha så många stjärnor följt,
som slocknat i det vida.
Hvar nödeld, som förbrann till kol,
har hört oss vilsna stamma.
Vår toist haft många tungomål,
blott gatan blef densamma.

Af ord vi fyndigt knutit nät.
Hvarandra väl vi fånga;
men ej ett svar af evighet,
blott svar likt sken på ånga.
Och än i denna morgons nöd
på vrakets sköra bräder
jag vet knappt mer om lif och död
än fordom mina fäder.

Hvar fråga blott en droppe vardt,
från hjärtan, som förblöda.
Hvad böjd den ene kallat svart,
den andre nämnt det röda.
Dock spunno alla sina garn
kring samma nystans kärna,
och alla jordens vilsna barn
ha styrt mot samma stjärna.

En krans bär galjonen gyllene rak,
ett minne från lummiga stränder,
men böljorna klättra kring lutande vrak
med sträckta och hvitnande händer.
De tumla med brak,

de löddriga skimlarne.
Ur kransen slita de blommen
och kalla från himlarne
döden och domen.

Hvem blef vår störste? Männe han,
som bäst knöt tankenätet,
men som en soag och lumpen man
satt lägst på roddarsätet
— som gärna såg, att gisslet bet,
fast själf som narr betraktad?
Behåll hans verk och ära det,
men vare han föraktad.

Om ur personlighet och lif
hoart andens blomster spruckit,
gif oss personligheten, gif
det lif, som blomman druckit.
Den lära skall dock lättast tros,
som står på lifvets fötter.
Räck oss ej blott en präktig ros,
men visa stjälkens rötter.

I kvinnor, hvilka dubbelt fast
er famn om barnen slutit,
nu hämtan öfver brusten mast
den enkla krans vi knutit.
Låt tyst oss fira i vår rund,
som ingen lämnar frälsad,
en stilla fest, en högtidsstund,
den sista som blir hälsad.

Tänd mastens spillra till ett bloss!
Den, hvilken, stödd af ingen,
som människa var störst bland oss,
skall böja knä i ringen.
Er krans, som frusen gnistrar skön,
räck honom, som vi akta.
Räck kransen som vår vördnads lön,
när däckets sjunker sakta.

Verner von Heidenstam.

Nattrocken.

Berättelse

af

Mathilda Roos.

Med tre illustrationer af Jenny Nyström.

Alltsedan i höstas hade det inom Björkska familjen varit en på dagordningen stående fråga, när fru Björk äntligen skulle skaffa sig en ny nattrock.

Frågan gick långt tillbaka i tiden; den väcktes redan för en åtta, nio år sedan, det vill säga, då nattrocken började bli så utsliten, att den var nästan helt och hållet betäckt af stoppar och lappar, både på längden och tvären. Men vid den tiden bestod frågan egentligen endast af flickorna Björks långtansfulla utrop, då de morgnar och aftnar

sågo modern iklädd den gamla stoppade, urblekta rocken: »Ack, om mamma ändå kunde få en ny nattrock!» Ty familjens tillgångar voro allt för blygsamma, för att man skulle våga tänka på någonting annat än det allra nödvändigaste, och dit räknades icke en nattrock, åtminstone icke af fru Björk själf.

Fru Björk var en sextioårig kvinna, som för ett par decennier tillbaka blef änka med sina tre små flickor, utan ett öre efter mannen att försörja dem med. Historien om dessa tjugu år skulle vara historien om en enda lång följd af nöd och bekymmer; men det skulle också vara historien om kärlek och lycka, historien om ett litet näste, som de skyddande modersvingarne gjorde varmt och ljust, historien om glada, oförgätliga stunder, då granen tändes på julaftonen och man öppnade julklappspaketet, för hvilka anskaffande »mamma» sträfvat så många nätter.

Hårdt och obevekligt hade fattigdomen tryckt dem, men ingen af dem hade någonsin dukat under för bördan. Glada och modiga, starka i kärleken till hvarandra och i förtröstan på Guds hjälp, hade de kämpat och hållit sig uppe, ända tills ljusningen kom och bördan lättades, genom att de bägge flickorna växte upp och blefvo i stånd att med sitt arbete lätta moderns bekymmer.

Mycket blygsam blef dock fortfarande deras ställning. De 90 kronor i månaden flickorna förtjänade, den ene som telefonist, den andre som bodbiträde, voro allt hvad de hade att lefva på, ty moderns ögon voro numera så klena, att hon ej kunde sy och brodera som förr, och äfven med fru Björks utomordentliga talang att spara räckte icke pengarna till annat än det allra nödvändigaste.

Men — i höstas inträffade någonting, om hvilket fru Björk för många år sedan upphört att drömma, någonting som beredde den lilla familjen ännu större glädje, än då Maria och Ida fingo sina platser, någonting som med ens gaf en förändrad, mera positiv karaktär åt frågan om en ny nattrock åt modern.

Fru Björk fick nämligen ett arf på 600 kronor af en gammal morbror i landsorten, som hon knappast mindes, då hon i tidningarna fick läsa, att han var död.

Underrättelsen om detta arf träffade fru Björk en förmiddag, medan flickorna voro borta. Hennes första känsla var en svindlande glädje, en öfversvallande tacksamhet mot Gud, ett barnsligt begär att skynda till flickorna och ropa: »Mina kära barn, hör ni hvad som händt, det ljusnar mer och mer för oss... Gud är så god... så god...» Men hennes nästa känsla var mera nykter; den kom helt sakta och försiktigt smygande in i hennes själ och kunde tolkas ungefär så här: »Nej, jag skall ingenting säga åt flickorna... få de veta, att jag har 600 kronor, så lämna de mig ingen ro för den här nattrockshistorien, och det är en galenskap att jag, gamla kärring, ska ha ett nytt plagg, då det gamla är så bra. Pengarna skola vara orubbade kvar åt mina flickor, när jag går bort, och inte användas till några lyxartiklar.»

Men då Maria och Ida vid middagstiden kommo hem och efter vanligheten hälsade på modern med en kyss, sågo de genast, att någonting händt, någonting som icke var ledamt. Moderns bruna, vänliga ögon hade ett skimmer, hvilket hon, trots alla bemödanden att se likgiltig ut, ej kunde dölja, och den lilla krokiga gestalten snurrade ännu ifrigare än vanligt omkring bordet, som hon höll på att duka.

»Mamma, hvad har händt?» frågade Maria, i det hon kom och ställde sig bredvid modern.

Fru Björk ryckte omärkligt till, men hon försökte att låta obesvärad och likgiltig, då hon utan att se på dottern svarade:

»Ingenting.»

»Jo, mamma, någonting har händt,» ifyllde Ida, i det hon ställde sig på andra sidan och barrikaderade modern, »jag ser det på dig... jag ser det på din nästipp,» tillade hon, i det hon pojaktigt sträckte fram sitt finger mot moderns lilla spetsiga näsa.

»Hvad i all världen skulle ha händt,» svarade modern, och hon gaf bägge döttrarna en hastig, undvikande blick.

»Ja, det är just det vi inte veta. Vi veta bara, att någonting händt, men inte hvad, och det är det du skall tala om för oss.»

Nu kände modern, att hon måste kapitulera. Det var dessutom en alltför stor frestelse att en gång för döttrarna, som så trofast, så manligt delat hennes bekymmer, och som skänkt henne så mycken glädje, få omtala något riktigt gladt och roligt.

»Ja, kära barn, jag ser, att jag inte duger att gömma på hemligheter,» sade hon småleende och ställde ifrån sig tallriken, »det har verkligen händt något roligt, något mycket roligt till på köpet. Gamle morbror John, ni minns, som jag för många år sedan bad om litet hjälp, och som aldrig gaf mig något, han är död och har testamenterat mig 600 kronor.»

»600 kronor!»

Bägge flickorna slog ihop händerna af förtjusning, och Ida började hoppa omkring i rummet och knäppa med fingrarna som en skolpojke.

»Sexhundra kronor! Mamma, mamma, vi ä' ju rika nu! Hva' i alla dar ska' vi göra med så mycket pengar?»

Modern svarade ej. Hon var rädd för att genom något svar eller någon invändning väcka till lif den ödesdigra frågan om nattrocken.

»Hvad vi ska' göra,» upprepade Ida, i det hon kom fram till bordet igen. »Jo,» tillade hon och slog handen mot bordsskifvan, så att tallriken, som stodo på en hög, hoppade. »Nu ska lilla mamma ha en ny nattrock och det i morgon dag. Nu ha vi äntligen råd därtill, eller hur mamma?»

Modern skramlade med tallriken så mycket hon kunde och låtsade ej höra. Hon hade annars den förträffligaste hörsel, men var det någonting hon ej tyckte om att höra, blef hon alltid litet döf.

»Nu ska' mamma ha en ny nattrock, hör mamma det,» sade Ida och tog modern i armen.

»Hör mamma,» upprepade Maria och tog modern i den andra armen.

»Ja, jag hör, ja, jag hör,» svarade fru Björk och nickade bekräftande. »Jag skulle vara stendöf annars, för ni skrika, som om elden stode i knutarne.»

»Ja, men lyder mamma också?»

»Jag ska först ha pengarna i handen,» svarade fru Björk och sköt undan flickorna.

»I handen! Tror mamma inte, att det är sant, när mamma själf sett testamentet?»

»Man kan aldrig veta,» svarade fru Björk kort, »det skadar inte att vara försiktig.»

»Nå, lofvar mamma, att när du har pengarna i handen, köpa en ny nattrock,» fortsatte Ida.

Återigen var fru Björk litet döf. Hon hade gått fram till kakelugnen och nu satte hon tallriken i nischen med så mycket buller hon kunde.

»Lofvar mamma att köpa en, så snart mamma har fått ut pengarna,» forforo flickorna, som bägge ställt sig på hvar sin sida om modern.

Se sida 428.

»Jag lofvar ingenting, vi skola först riktigt syna den gamla.»

»Det har du gjort 999 gånger, och du vet, att den håller på att ramla sönder, så trasig är den.»

»Den är nylappad just i höst,» invände fru Björk.

»Nej, men du är då som en liten gammal, istadig ölänning!» utropade Ida och stampade med foten, »men nu ska' du också för en gång få se, att vi rå på dig, att du för en gång ska' göra som vi vill...»

»Nej, kära mina flickor, nu få ni inte bråka så där med mig, inte tränga mig så, jag kan inte red a mig mot er,» sade fru Björk i det hon afvärjande sträckte ut sina händer. Det kom en lätt darrning i hennes röst och en dimma öfver ögonen, då hon med ett barns-

ligt, ängsligt uttryck vände sig mot döttrarna.

»Kära, snälla mor, förlåt oss!» ropade nu flickorna om hvarandra, och kastade sig öfver modern med de ömmaste smekningar, »vi skola inte tala om nattrocken, ifall det gör dig ledsen, vi tänkte bara...»

»Ja, ja, vi få väl se,» sade frun, i det hon besvarade flickornas ömhetsbetygelser, »det kan ju hända längre fram, vi få som sagt se, då jag väl en gång fått pengarna.»

Flickorna gäfvö hvarandra en menande blick, men frågan om nattrocken bortlades tills vidare.

Så snart frun fått sina pengar, hvilket skedde kort därefter, dök den emellertid upp igen och denna gång med förnyad styrka. Den hade till och med, under det den hvi-

lade, omärkligt ändrat form och framställdes nu icke mera som en obestämd undran, huruvida »mamma skulle köpa sig en ny nattrock,» utan i stället när den skulle köpas. Denna snara undgick emellertid icke fru Björk, och hon undvek den genom att svara, att hon icke »synat» den gamla.

»Nå, då skola vi genast syna den!» utbrast Ida, i det hon sprang bort till ett hörn af rummet, som frun medels en gardin ordnat till garderob, och tog fram den gamla nattrocken.

Det var ett egendomligt plagg, den där gamla rocken.

Den var förfärdigad af storrutigt rödt tyg, sydd med lif och kjortel, som kapotter för i världen, och ett skärp kring midjan. Kanten fram var alldeles öfversållad af fina, mästertligt gjorda stoppar, armarne och lifvet hade dussintals lappar, hvilka alla sutto tråd- och ruträtt. Det låg en obeskrifbar prägel af kvinnlig ordning, af försakelse, sträfvan, ihärdighet öfver det urblekta, lappade tyget.

Maria och Ida, hvilka sutto framför kakelugnen, där elden flammade i skymningen, bredde ut nattrocken på en stol och sutto så en stund tysta och betraktade den, försjunkna i drömmar, som än framkallade en tår i deras ögon, än lade ett varmt, skälmaktigt leende på läpparne.

Det var hela deras barndoms- och ungdomssaga, som hade inväfts i det där gamla plagget, som gömdes i de nötta urblekta lapparne, i de trådslitna stopparne. Allt hvad de och modern tillsammans burit och lidit, de små fröjder, hvilka, likt vildblommor vid sidan af en stenig väg, skjutit upp för dem, och som de med så mycken tacksamhet upplöskat, om allt detta kunde nattrocken berättas, ty den hade varit med om allt.

Men den hade också varit med under moderns välmaktsdagar, den tiden då hon var en ung, älskande maka, som med mod och förhoppning såg in i framtiden. Det var ju icke underligt, att hon höll det gamla plagget kärt och hade svårt att skiljas ifrån det!...

»Ack, kära gamla nattrock!» utbrast Ida, i det hon kastade sig ned öfver nattrocken

och pressade sin kind emot den, »jag kan inte beskrifva, hvad jag känner för dig, det är otroligt, att man kan känna så för ett dött ting. Jag både älskar och hatar dig...»

»Huru säger du barn, huru?» utropade fru Björk, som stod bredvid, »hatar du nattrocken. Jag förstår inte, hur man kan säga någonting så enfaldigt, hvad menar du därmed?»

»Ja, det kan jag precis inte säga,» svarade Ida med en drömmande blick. »Det är så invecklad. Jag hatar nattrocken, därför att den gör mig så ondt, därför att det känns, som om vi aldrig, äfven se'n mamma gjort en ny, skulle kunna göra oss lösa från den. Jag känner, att den kommer att bli ett spöke för oss, ett sådant där kärt gammalt spöke, som tomtar ikring om kvällarne, sedan man lagt sig, och hindrar en att somna med alla minnen det berättar.»

Ida böjde sig ånyo öfver nattrocken, och några minuter därefter hörde modern, hur hon sakta snyftade.

»Kära lilla barn, huru är det?» hviskade hon och sökte fömål Ida att upplyfta hufvudet, »du gör mamma ledsen, hvarför gråter du?»

Ida såg upp och vände sitt ansikte mot modern.

»Mamma, du måste lofva oss att göra en ny nattrock!» utropade hon häftigt. Det är inte bara *det*, att den är ful och söndrig, men det är någonting annat, som jag ej kan uthärda. Den håller på att bli för mycket af dig själf, det är för mycket själ, den blir ett slags afgud för oss, om du inte tar bort den...»

Modern betraktade orolig sina flickor; hon såg, att äfven Maria hade tårar i ögonen. Men nu var också hennes motstånd brutet, förebräelser och böner kunde hon stå emot, men icke tårar.

»Nåja, kära barn, efter ni inte lämna mig någon ro, skall jag väl ge med mig och köpa tyg till en nattrock. Men då få ni aldrig mera kalla mig en gammal istadig ölänning, hör ni det.»

Fru gaf dem en barnsligt, förebrående blick; det var icke utan att det där uttrycket stött henne litet.

»Nej, aldrig mer, aldrig mer!» utropade flickorna förtjusta, i det de sprungo upp och omringade modern, »du är den snällaste lilla gumma, som finns, och alls inte någon istadig ölänning!»

(Forts. å sidan 427.)

Vignett af Jenny Nyström.

Fvällen kommer med skuggor blå,
Stjärna vid stjärna sig tänder.
Ensam sitter i fridlyst vrå
Den gamla med knäppta händer,
Minnes, hur ljuf i de flydda dar
Julens afton i hemmet var,
Innan det än låg öde —
Innan hon sörjde de döde.

Ack, hennes fjät, hur lätta då,
Aningens värld, hur härlig!
Gåfvorna voro så hjärtans små,
Glädjen så stor och ärlig.
Granen, med ljus från rot till topp,
Var som till himlen att titta opp,
Dockan på grenens stängel
Liknade just en ängel.

Ännu med henne på knubbig arm,
Ögon, af sömnen tunga,
Kind, af lekar och löjen varm,
Bars hon till bäddens gunga.
Såg sin moder på knä bredvid,
Läste den bön, som i allan tid
Till barnahjärtat en klav är,
Läste sitt: »Gud, som hafver...»

Sjuttio år se'n dess förgått,
Mycket hon ägt och försakat
Kärlekens ros som ung hon fått,
Som äldre dess törnen smakat.
Vaggor hon bäddat och grafvar hon redt,
Ljusva förhoppningar stranda sett,
Men skadat, fastän i tårar,
Mot nya, eviga vårar.

Ödmjukt hon sagt, då ödet slog,
Om och för en stund hon dignat:
»Herre, du gaf — Herre, du tog,
Ditt namn vare evigt välsignadt!»
Så hade pröfningens hårda tid
Bredt öfver dragen sin milda frid,
Sin vackra, högtidliga stämpel,
Likt julljus ur åldrigt tempel.

Än har dock jorden för henne hopp,
Än är här godt att vara:
Se, hur i dörr'n, som djärft slås opp,
Skimmar en lifsglad skara!
Snabba små älfvor på spänstig tå
Storma i kapp den tysta vrå,
Där hon dväljes, blid och värdig:
»Hurra — nu är granen färdig!»

Farmor nu följer barnbarnens språng,
Så godt hon kan vid sin krycka.
Som de hon själf ju ilat en gång
Mot julens — och lifvets lycka.
Väl hon vet, att *den* banans längd
Blir stundom af »troll» och mötcher stängd,
Men också, att när den ändas,
De eviga julljusen tändas.

Lea.

Barnafrid.

En vårdag hörde jag i Villastaden följande samtal mellan en barnjungfru och en tvååring:

»Vi 'ka gå i 'kogen!»

»Nej, det är mycket roligare att gå i sta'n än i skogen.»

»Ja' vill gå i 'kogen!»

»Nu är lillan stygg; kom snällt med till sta'n.»

»Man kan också gå i 'kogen!»

När replikskiftet hunnit till denna sanning, skildes våra vägar, men ännu på afstånd hördes lillans halfgråtande röst tala om skogen och barnjungfruns bannande stämma, medan hon drog den lilla naturmänniskan ned »i sta'n».

Det bevittnade syntes mig som ett sammandrag af hela vårt uppfostringssystem, genom hvilket barnen göras till sällskapsmänniskor, stundom till samhällsmedlemmar, sällan till människor.

Det bittra rön, som här träffade ett vaknande natursinne, att dess oskyldiga längtan kallades »stygghet», emedan den afvek från den »ledande opinionen», detta rön upprepas i årtal för de flesta barn, under föräldrars, tjänares, lärares knådning af det mjuka ler, som är barnets personlighet.

Man kallar denna modellering uppfostran, stödd på erfarenheten, att *en del* af den tidigaste uppfostran måste vara *formande*, måste bestå i införflyttandet af för barnets och omgivningens väl outhärliga vanor. Men efter de första lefnadsåren borde tvärtom uppfostrans mål vara motsatsen till att forma, vara att bereda utvecklingsfrihet åt den enda kraft, som, i stort sett, gör det för mänskligheten betydelsefullt, att nya generationer fogas till de förflutna, den *nya personlighetens kraft*.

Hvarje barn är en ny värld, en värld, i hvilken icke ens den ömmaste kärlek helt kan intränga. Hur öppet än det klara ögat möter vårt, hur förtroendefullt än den mjuka handen lägges i vår — denna späda varelse skall kanske en gång komma att förtälja om allt det lidande dess barndom varit utsatt för — och hvarför? Emedan äfven de kärleksfullaste uppfostrare vanligen behandla barnet under det antagandet, att alla barn ha ungefär samma natur, äro upprepanden, icke original, icke nya underbara personligheter. Barnet är visserligen en fortsättning af föregående släktled, ett upprepande, i viss grad, af alla tiders barnanatur, men tillika, och i vida högre grad, en alldeles ny sammansättning af själsegenskaper, med nya möjligheter till kval och fröjd, till styrka och svaghet.

Denna nya människa skall slutligen på eget ansvar, under eget äfventyr, lefva denna förfärande allvarliga tillvaro. Hvad hon skall kunna tillföra lifvet af skapande krafter, af nya begynnelse; hvad hon skall äga af spänstighet under ödets tryck, af makt att lyckliggöra, att lyckliggöras — allt detta beror, utom af själfva naturen, af uppfostrarens sätt att behandla denna individuella barnanatur. Det beror på, om han ser den som den lefvande cellen, ur hvilken den andliga organismen skall framväxa, eller som kryddskåpet, där etiketterade lådor skola fyllas med de för lifvets praktiska kraf behöfliga ingredienserna.

Visserligen måste hvarje personlighet för sin utveckling till människa bland andra människor lära sig att — för eget och andras väl — underordna sina mer oväsentliga lifsyftningar för de väsentligare och äfven att be-

härskas våldsamheten i de senare. Och denna lärdom kan ej nog djupt inpräglas.

De bud och förbud, man ger barnen, borde endast i nödfall vara stundens ingifvelse. Som regel borde de vara framgångna af en öfverläggning, ett val mellan hvad man vill fasthålla som hufvudsak eller bisak vid barnets utveckling. Sedan uppfostraren gjort detta urval, borde barnet lyda hemmets lagar lika ovillkorligt, som det påverkas af naturens lagar. Hvarje brott mot lagarne borde ofelbart medföra, ej konstlade straff, men handlingens egen, obevekligt straffande följd.

Men utanför dessa lagars område borde barnet aldrig tvingas mot sin natur, sin längtan, sina stämningar; dess sunda egoism borde erhålla sin rätt lika väl, som man tillser, att dess känsla för andras väl och ve utvecklas.

Nutidens hem, där man visserligen ofta ser samvetsgranna föräldrar nära barnens *oberättigade* egoism genom att åt barnens kraf offra sin trefnad, sina vanor, sin personliga utveckling, ha dock i det hela taget många företräden framför den gamla tidens, när barnen sutto som tända ljus vid måltiderna och egentligen blott då, samt vid vissa högtidliga tillfällen, befunno sig i föräldrarnes närhet.

Men *en* ofantlig brist har nutidens uppfostran, jämförd med den äldre tidens: den är *öfveruppfostran*.

Redan Goethe klagade, att uppfostran sträfvarde att göra om personligheter till filistrar, och detta har blifvit många gånger värre, sedan nu tiden blifvit pedagogisk, utan att på samma gång bli verkligt *psykologisk*.

Under den stränga tuktsens tid pressade barnen in hela sin personlighet i ett hårdt tvång under korta stunder, men njöto dessemellan i barnkammaren frid och frihet i någon gammal trotjänarinns hägn. De unga viljorna drabbade samman; de egna tyckena gjorde sig gällande; den vaknande personlighetens lifsyftningar af lust och olust, af sympati och antipati blefvo blott i ringa grad städfade, ehuru också i mycket ringa grad riktade. Fantasien fick, i den ostörda leken, sin sunda utveckling. Så sker det ännu i England, personlighetens land, hos oss här och där på landet eller i några få Stockholms hem, där familjen afstår salongen för att bereda barnen ett lekrum. Men i regeln äro barnen ej någonsin för sig själfva; de lära sig ej leka af eget initiativ; de hänga håglösa hos de äldre och vilja bli underhållna; de ha öfvermått på medel till sysselsättning, men ej den lust, som kommer af den fritt skapande kraften. I nutidens hem ha barnen på samma gång själfsväld och ofrid, öfvermåttad och tomhet. De få sällan i ro äga sig själfva, ej heller föräldrarna, medan de borde vara säkra om odelad uppmärksamhet vissa stunder, men lära respektera föräldrarnes ro och tid dessemellan. I den pedagogiska ifvern täflar skolan med hemmet. Båda samverka så, som *Eleven* klagar:

... Och hvar det fanns ett fel, de ströko ut,
Och öfverkorsad blef jag så till slut
Med tusende båd' små och stora drag,
Att ingen kunde se, att det var jag.

Nutidens uppfostran har påminnelser, rättelser, råd, maningar i oändlighet, men framkallar föga lydnad; tråkar ut barnen, utan att verkligen ge dem goda vanor. Man inser ej, att man därunder öfvar en oupphörlig nöting på personligheten; man sträfvar att af tvinga *barnen* en själfbehärskning, omtanke, ordning, måtta, harmoni, rättvisa, som ett helt lif *icke* kunnat bibringa uppfostrarne själfva — och man liknar därunder i sin moraliska

renlighetsifver åldtfrun på Drottningholm, som skurade oljefärgstaflorna med sand.

För att taga några af de allra vanligaste utplåningssträfvandena, hur ofta heter det ej, när barnen säga sig tycka illa om någon: »Det är mycket fult; man skall tycka om alla människor» — eller när barnet säger sig afsky något skolämne: »Allt är lika roligt, bara man är flitig». När barnet nekar att dela ut sina smekningar, får det höra att den, som är snäll, är vänlig mot alla. Till läsvurmen, som tror sig gömd i en vrå med sin bok, ropas det: »Sitt inte och häng jämt öfver boken»; och till den i sitt handarbete fördjupade: »Skall du då aldrig titta i en bok?»

Så fortgår det dagen i ända under protester just mot barnens personligaste väsen, känslor och tycken. Deras miner, rörelser, lekar — äfven de, som hvarken äro osköna eller ohälsosamma, blott ovanliga — tillrättavisas, medan barnens ofta ytterst retliga skönhetsinne af de vuxna oupphörligen såras; barnens äckel kallas då »pjåsk», så vida det icke rent af straffas, som det t. ex. skedde med en liten flicka, hvars fint organiserade varelse var bräddfull af den känsligaste skönhetskärlek, och som fick stryk, när hon med ett uttryck af leda kallat en smutsig kamrat — »en liten gris»!

Endast den, som behandlar ett barns känslor vilja och rätt med *alldeles samma* hänsyn som en vuxen människas, och som aldrig låter barnets personlighet känna andra gränser än naturens egna eller den, på åt barnet gifna skäl grundade hänsynen för dess eget eller andras väl, endast den äger den första förutsättningen att kunna verkligt uppfostra. Uppfostran bör visserligen vara en personlighetens frigörelse äfven ur den egna lidelsens öfvervälde. Men den bör aldrig sträfva att *utrota lidelsen själf*, som är personlighetens innersta kraft, och som icke *kan* finnas, utan att det tillika finnes ett för mycket, d. v. s. faran af ett motsvarande fel. Att besegra det möjliga felet i hvarje själsanlag genom att framälka det motsvarande goda i samma anlag, detta ensamt är en verklig uppfostran. Detta är en ytterst långsam uppfostran, vid hvilken det *omedelbart* ingripande betyder föga; hemmets andliga atmosfär, dess vanor och uppgifter däremot nästan allt. Uppfostran måste framför allt kunna *vänta*, kunna beräkna alla verkningar för framtiden, icke för nuet.

Uppfostraren tror sig ofta spara barnet framtida lidanden genom att »motverka dess ensidigheter», som det heter, och besinnar ej att, genom bemödandet att tvinga barnet i motsatt riktning mot den, dit dess personlighet visar, lyckas man blott *förringa* naturen; ja, ofta blott bibehålla *svagheten* i egenskaper, ej den motsvarande *styrkan*.

En stark lifskänsla, känslan af fullhet, helhet, allsidig kraftutveckling, förmående — detta är lyckan. Barn hafva flere lyckomöjligheter än de vuxne, ty de kunna mer odeladt och omedelbart förnimma denna lifskänsla. De borde få bruka dessa lyckomöjligheter under den tid, då de vuxna delvis ha makt öfver deras lif. Snart nog komma de unga att på egen hand försöka, förvärfa, förblöda, och därunder får intet enda af uppfostrans alla inflytanden ens tillnärmelsevis den betydelsen som att individen *icke* är *öfveruppfostrad*, att den har styrka kvar att *lefva* — det är att lida sina kval, njuta sina fröjder, verka sitt verk, tänka sina tankar, att helt och stort kunna hängifva sig, det enda villkoret att kunna arbeta, älska och dö,

Julens ljus och barnens vän menade något djupare än en teologisk sats, när han sade, att barnen höra himmelriket till. Han menade, att ingen når det högsta, utan genom enfald, ovärldslighet, förmåga att, utan bifasikter, fullt ge sig åt sin viljas mål; att hänsynslöst kasta hela sin varelse i den riktning, åt hvilken den drages, och att detta är barnasinnets heliga styrka.

Det är denna styrka, som anfrätes af nutidens öfveruppföstran, och det stora problemet är därför att finna de medel, som hos barnet motverka, hvad det alltid äger af vildens samhällsfientliga egenskaper, utan att dessa medel på samma gång komma att förtrycka barnanaturens egendomligaste energi.

Vid denna barnaglädjen årsstid torde måhända detta ord om vikten äfven af barnafrid, i en djupare mening än den vanliga, hafva utsikt att icke förklunga alldeles ohörddt.

Ellen Key.

På en järnvägsresa.

Af Amanda Kerfstedt.

Med två illustrationer af Elin Andersson.

Herrarna förde sina damer från middagsbordet in i salongen. Stämningen var glad, och man fortsatte ifrigt det redan vid desserten började samtalet. Medan man ännu gick i tågordning, korsade sig replikerna, och en och annan herre vände sig om för att lifligt besvara en anmärkning från något af de eftersta leden. Ämnet gällde kärleken, detta uråldriga och dock beständigt unga, aldrig slutdiskuterade ämne, som tages upp generation efter generation årtusenden igenom med samma intresse.

Men sedan herrarna för sina damer gjort den vanliga konventionella boken och man slagit sig ner i de bekväma stolarna och sofforna, inträdde plötsligt en af dessa tystnader, som äro dess mer märkbara, ju högljuddare sorlet förut varit, en sådan där tystnad, som utgör en värdinnas fasa.

Det var också hon, värdinnan, som efter en stunds väntan tvingade sig till att bryta den.

»Ja, nu ha vi disputerat så länge om det riktiga sättet, hur kärleken bör uppstå, den basis hvar på den bör grunda sig och andra klyftiga utredningar i ämnet,» sade hon med ett skälmaktigt leende, »om jag nu ville, så kunde jag, medan vi dricka kaffe, berätta er en liten historia som illustration till den ena af de teorier, som blifvit uttalade här.»

»Ack, gör det,» ropades ifrigt omkring henne.

»Nå ja,» sade hon och satte sig tillrätta i soffan, »det var ungefär för en tolf år sedan, några ögonblick innan Malmö-tåget skulle sätta sig i gång från Central-stationen, som ett herrskap från Norrland, herre och fru, litet hufvudyrt sprang fram och tillbaka på perrongen, frun med en resväska i handen, hvar på bokstäfverna S. Ö. voro broderade, ej som nu i förvillande monogramslingringar, utan klart och tydligt, bredvid hvarandra.

Hon öppnade en andra klassens kupédörr och satte in sin väska, då en herre, som värdslöst legat utsträckt på soffan, hastigt reste sig.

»Förlåt,» sade hon brådskande och ifrigt, »det finns nog plats i nästa kupé,» och hon tog, oakadt herrns lifliga och artiga protester, väskan tillbaka och gick in genom dörren bredvid, som hennes man dessutom redan öppnat, lockad af ordet »rökare,» som stod utanpå. Det var första gången de reste på järnväg.

»Säg du så hygglig den där herrn såg ut,» sade frun, så snart de satt sig tillrätta.

»Nej, vet du, jag har annat att tänka på än...»

»Ja, men han såg hygglig ut, och han bad mig så artig att stiga in, fast han nog gärna ville ha soffan för sig själf,» sade frun.

Vid Södertelje stego de ur och rätade på benen under uppehållet.

»Nu börjar hon nog att räkna minuterna, tror du inte det, Sofie?» sade herrn och såg på sitt ur.

»Ja, timmarne har hon nog räknat hela veckan,» sade frun och smålog emot honom på ett sätt,

som riktigt värmden den okände, hvilken från sin öppna kupédörr hört hvad de sagt.

»Och känner jag dig rätt, Sofie, så har du gjort alldeles detsamma,» sade herrn med ett godmodigt skratt.

Och därmed kom konduktören och smällde igen dörren om dem på det där svenska kupéskakande sättet, som nog på svaga personer skulle kunna åstadkomma en lindrig nervskakning.

Saken var, att de voro på väg högt upp från Norrland för att bevista sin enda dotters konfirmation: hon hade gått och läst för fruns bror, som var präst nere i Södermanland.

»Stjärnhof fyra minuter!»

Hur de båda trängdes i kupéfönstret. Jo, där stod hon i sin ljusa bomullsklädnad och sin halmbatt ifrigt spejande på det långa tåget. Båda deras näsdukar började hvifta, och hon störtade fram. Det var något i de tre människornas ansikten, som visserligen glädde de högre varelser, som osynligen ömma för mänskligheten.

»Mamma, pappa,» ropade hon.

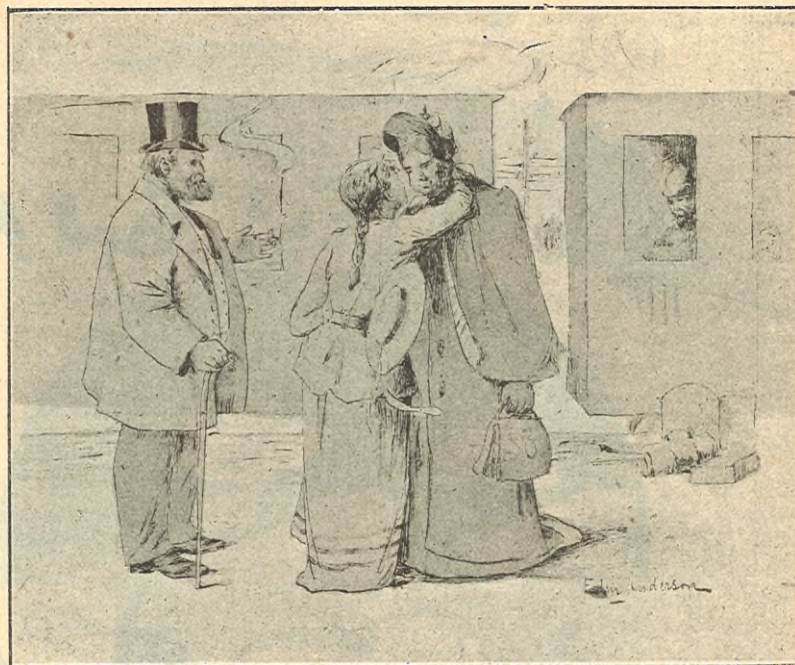
»Tag det här, min lilla pulla,» sade herrn med litet osäker röst och räckte ut genom fönstret mot henne en påse Södertelje-kringlor.

Hon hade hoppat upp på fotsteget, och hon tog emot den, medan hon oupphörligt pratade: »Ack, att ni är här, jag trodde aldrig jag skulle kunna vänta så länge. Ena hästen är sjuk, vi har bara trillan, men det gör ingenting. Jag står gärna bak på fjädrarne, bara jag har er med inuti,» och så skrattade hon muntert och öfverdådigt, fastän tårar gliade i ögonfransarne.

Nu kom konduktören och öppnade, och hon hoppade ned, men o ve, han kom att med dörren stöta till påsen, så att den sprack, och alla kringlorna rullade ut på perrongen.

Hon kastade sig på knä och plockade skyndsamt upp dem i hörnet af sin kapp, under det hon oupphörligt lyfte sitt unga strålande glada ansikte mot föräldrarne, som nu småningom samlat ihop sina saker och stego ur. Kringlorna voro upplockade, hon höll dem kvar i kappsribben med ena handen, under det hon med den andra armen turvis kramade pappan och mamman och lade ansiktet mot deras bröst, så att hatten föll ned på nacken och håret rufsades upp, medan hennes ögon lyste fuktiga af glädjens och rörelsens förändade känslor.

»Ja, det hela varade fyra minuter — fyra korta minuter, som den »hyggliga» herrn från kupéfönstret hade tillfälle att betrakta denna scen. Han skulle till Malmö, där han bodde, och tåget brusade obarmhärtigt i väg med honom. Men det märkvärdiga skedde, att han steg af vid Sparreholm och vände med nästa tåg tillbaka till Stjärnhof, han tog reda på, hvem trillan tillhörde, och

hvem som menades med S. Ö., och så for han till sitt land igen. Några månader därefter skref han ett bref till pappan, som bodde hundratjugu mil ifrån honom. Fick i svaret intet annat besked, än att han själf var rosenrasande och stockgalen. Uthärdade i ett halft år till. För då de hundratjugu milen, presenterades i familjen och gifte sig efter ytterligare ett år med en adertonåring, som hållit allt hvad den sextonåriga lofvade. Kom nu och säg, att icke kärleken ibland kan vara en inspiration, ha något af en profets egenskaper.»

»Den herrn hade förtjänt en ärlig näsbränna,» sade en herre, som satt i gungstolen, »det är inte på det sättet man skall besluta om en så allvarlig sak. Hvad kunde han veta om en flicka, som han sett i fyra minuter. Om hon också var aldrig så intagande...»

»Men det var väl inte bara det, att hon var intagande,» sade en medelålders herre, som hittills suttit tyst. »Det finns vissa utseenden, eller kanske också vissa situationer, som med ens framställa hela personligheten. Det kunde ha varit vissa själiska egenskaper han fäst sig vid, till exempel den oförställda barnakärleken, den konstlade naturligheten, den friska ungdomsglädjen, den anspråkslösa...»

»Och så var det förstas ett mycket vackert ansikte därtill,» sade den skeptiske herrn i gungstolen litet hänfullt.

»Åh ja, det var det nog också eller hur gumman?»

sade den andre skrat-

tande till en något fyllig

dam, som satt i soffan.

»Men hvad det nu än var,

så ha vi aldrig, under de

många år vi lefvat tillsam-

man, kunnat utan rörelse se

en påse Södertelje-kringlor.»

Ett människolif.

*Ett människolif — hur intigt och kort!
Se, ären flyga och svinna bort
som maskrosens fjun för vinden.
Vår känsla vissnar, vår tanke dör,
och grönskan sitt höstlöf på grafven*

*Vi äro ej mer,
Och aldrig ser.
den strålande solen oss åter.*

*Må känslan vissna, må tanken dö!
Må glömskan sitt höstlöf på grafven strö!
Må solen för alltid sjunka!
På lifvets vårliga, gröna stig,
där skänktes mig glädje, där mötte jag*

*ej mer jag begär —
men stå mig när
och smek mig, när natten stundar.*

Hugo Gyllander.

Med en vignett af Jenny Nyström.

Se här en liten taffla, som borde varit målad i färg i stället för med svart bläck — eller skildrad i ett par verser och ej på torr prosa. —

Det var ute i skärgården en solskensdag på högsommarn. Jag hade gått upp på bergsknallarna för att andas in ett par munnar friluft, som kom från hafvet öfver ängar och skogar, öfver fjärdar och skär. Här uppi från syntes hafvet i en hvass, skimrande linie blänka fram vid synranden söder ut under solen.

Så gick jag neråt backen, och gick vidare fram på upptäcktsresa inåt skogen, där granarna växte allt högre och ställde sig allt tätare, där grönskan blef saftigt frisk, doften under träden och suset i topparna allt starkare och stillheten allt mera tyst.

Jag hade kommit till en gångstig och följt den fram till en krök, där linnéa växte. Af dem hade jag bundit en liten bukett för att föra med mig hem något af skogens friskhet.

Då fick jag syn på taket af en villa ett stycke framför mellan träden. Och i detsamma fann jag mig inför en liten taffla, som kom mig att stanna helt tvärt.

Där var en säng flyttad ut under granarna, och i den låg en ung flicka nedbäddad.

Ett stort artistparaply skuggade öfver henne. Bredvid bädden, med ryggen emot mig, satt en annan ung dam i en fällstol. Jag såg af henne en storskyggig halmhatt och ett par kraftiga skuldror, och bredvid i gräset låg en stor arbetspåse.

Den sjuka hade fallit i sömn. Ett täckt ansikte med barnsligt runda kinder, upphettadt

röda af den starka luften. Kolsvart, trotsigt här ned öfver pannan, långa, mörka ögonfransar, kraft och energi i munnens linier. En blå sjal bredd öfver hals och armar, en blek liten hand mot det hvita lakanet.

Och där var stillhet omkring. Där stodo yfviga, yppiga granar med friskaste grönska och gamla, vresigt knotiga och mossklädda, som hårdnat i vinterstormar. Och ur ormbunkarnes mjuka bädd stucko spåda ljusgröna granbarn upp, men också bland dem var en och annan redan vissnad och bar gula, förtorkade barr. Solstrålarne lekte i grenverket, det prasslade till ibland, när en grankott föll, eller när en fågel flög upp. Och öfver fågelkvittret inifrån skogen spelade det jämna, oafbrutna suset af vindarne från hafvet hit in i skogskammaren, där blå sommarhimmel var tak öfver granväggarna och där små fåglar, små pigga lemlar och ekorarne med nyfikna ögon tittade fram bakom stenar och kommo fram på grenarne för att se efter, om skogens skyddsling sof godt.

Stilla och ljudlöst sof hon, och till henne hviskade fågelsången om lifvets fröjd och lust och hafsvindarne om hälsa och kraft och suset i granarna om hemmet, om julen och om allt lyckligt och gladt.

Jag ämnade genast draga mig tillbaka, men flickan med den stora halmhatten hörde att någon kommit bakom henne. Hon vände sig om och gaf mig ett tecken att stanna och att vara tyst. Den sjukas sömn var dyrbar.

De voro så lika hvarandra, de båda systrarna, som hälsan kan vara lik sjukdomen. Hon var stark och kraftfullt bygd, var solbränd och

hade systemens runda, barnsliga kinder och energiska mun. Och hon hade stora, grå, trohjärtade ögon.

Då hon vände sig emot mig, hade en bok glidit ifrån hennes knä ner i gräset bredvid arbetsväskan. Jag böjde mig ner och tog upp den — det var Herbert Spencer — och när jag räckte henne den, följde min lilla bukett af linnéa med. Hon tackade med en glädlig blick ur de liffulla, forskande, allvarliga ögonen. Med sitt solbrända ansikte och sina kraftiga skuldror stod hon för mig som själfva ungdomsstyrkan, ungdomsmotet och ärligheten och trofastheten. Det föreföll mig som hade jag sett henne och känt henne länge, som vore vi gamla vänner och goda vänner.

Med ett leende lade hon mina linnéor på bädden bredvid den sjukas hand. När hon skulle vakna, skulle de vara det första hon finge se.

Jag lyfte på mössan och drog mig tillbaka, tyst som jag kommit.

Där var stillhet, men där var lif i skogen. Myrorna arbetade, och spindlar spunno silfvernät i solskenet, och fågelkvittret hördes från djupet med lockande hvisslingar och koketta svar och jublande duetter. Och solstrålarne drogo långa linier af guld genom den mörka grönskan, och det oafbrutna suset i träden spelade sin vaggasång för den täcka unga flickan, som sof sig till friskhet och lif i grandoft och hafsluft, medan hälsan och hoppet vakade vid hennes bädd. — — —

En liten taffla, som borde blifvit målad i ett par verser och ej torrt skildrad i prosa.

Georg Nordensvan.

Ballad.

Du sven, som möta fan uppå din väg
Min smärtas dam, jag varnar dig
för henne.

Om blott du sången hör af hennes steg
Och genom hårets guld vid hvithyllt ännu
Ser skinnra hennes pannbands blänka spänne,
Som för en spetälsks gälla flocka fly!
Långt bättre blöddande mot slam och dy
Bland törnet gå på öde tistelslätter
Än skåda hennes hår och hennes hy,
Som du skall trängta till i där och nätter.

Ty har en enda gång du på din väg
Fått se en trolsk och flyktig skymt af henne,
Farväl till ro, farväl till lycka säg!
Du mer ej njuta skall utaf de tvänne.
"Min längtans heta brand till döds mig
bränne,"

Du ber. Du till Guds moders nåd vill ty.
Men hvarje morgon blir din pina ny
Och utan frydda alla lifvets rätter,
Du efter hennes hår och hennes hy
Blott trängta fan i blefa där och nätter.

Som blod min gråt nu faller på den väg,
Där jag en gång bland sommarns gräs såg
henne,

Hon lif en solros upp ur grönskan steg,
I guld på släpet lyste liljor trenne,

Men blicken blänfte kall som hennes spänne.
Besatt och blef jag flyr från by till by.
O Gud, låt mig ej mer se morgon gry,
Ty lifvet är mig vordet bäsft som etter.
Jag efter hennes hår och hennes hy
Blott trängta fan i vilde dar och nätter.

Envoy.

O Prins! Min vändas tunga börda väg,
Min lefnads allt för hårda nöd du känne.
Och när jag dött, till dina svenner säg:
Låt oss madonnans bistånd be för denne,
Som för en dödlig kvinns hår och hy
Spelt bort sin själ i sjufa dar och nätter.

Oscar Reuvertin.

Dorrit.

Med två illustrationer af Jenny Nyström.

I.

Dörren sparkades upp, och den knubbiga lille laboratoriedrängen vaggade in med en väldig damejeanne salpetersyra i fänget, omkring hvilken hans korta armar knappast förslogo till ett famntag. En pust af den kalla luften utifrån lyfte för ett ögonblick på den hvita slöja af stickande gaser och vattenångor, som sväfvade öfver laboratoriet, och Bunsenbrännarnes bleka lågor fladdrade till i en gul blix.

»Stäng dörren,» dånade det med unison kläm ur ett dussin strupar.

»Kolfven» — så kallades han gemenligen af studenterna med anledning af sin klotrunda figur — lyckades befria sig från bördan, sköt dörren igen och klef fram i rummet. Han knep helt menande på sitt enda öga. Det andra hade han förlorat en gång för länge sedan i en gasexplosion, som barkat hans löjliga lilla ansikte fullt med otaliga skrynklor och ärr.

»Hon har kommit,» sade han med en ton af högsta ifver. »Just nu! Jag såg själf, när hon gick in till amanuensen.»

Ett surr af öfverraskning forplantade sig från mun till mun vid denna betydelsefulla underrättelse, och man släppte genast, hvad man hade för händer, för att samla sig i grupper och ifrigt diskutera.

»Hon» hade nu också varit det allmänna samtals- och intresseämnet i en hel vecka, alltsedan amanuensen Gerle bragte den första notisen om hennes väntade ankomst. Man hade undrat och debatterat hit och dit utan återvändo under dessa dagar.

Dorrit Linde — det ovanliga engelska förnamnet slog an, och hon titulerades redan på förhand helt familjärt för Dorrit man och man emellan. Var hon ung eller gammal? Ful eller vacker? En emanciperad trubbnäsa med blåa glasögon och stubbadt hår? Eller en liten Östermalmsälva, som lagt sig till med sitt studentbetyg af samma skäl som sin nya pariserhatt — därför att det var modernt?

Luften var mättad till spänning af idel frågor som en laddad åskhimmel.

II.

Och nu skulle svaret strax stå lifslevande midt ibland dem. Spejande blickar riktades mot dörren till amanuensens rum, bakom hvars

glasruta dock den blåa kalikågardinen afundsam samt förtog all utsikt. När den så plötsligt gick upp, störtade ett halft dussin unga män baklänges nästan öfver ända. Det blef ett kort fnitter bland de öfriga och så med ens dödyst.

På den unga flicka, som trädde in vid amanuensens sida, rördes emellertid icke ett drag vid denna något bullersamma och öfverraskande entré. Hon var smärt, ganska lång och välväxt. En mörk enkel klädning af elegant snitt framhöll genast detta angenäma faktum. Ansiktet regelbundet, af en fin oval rundning och med frisk färg. Pannan var särskildt vacker, bred och klar. En blond krusig hårslinga hade som af en tillfällighet fallit ned. Annars ingen lugg. Ögonen voro stora, gråa och sågo lugnt rakt framför sig.

Öfver Gerles svartskäggiga, eljes alltid vaxhvita ansikte drog däremot en dunkel rodnad, och det glimmade till bakom glasögonen. Han hade haft en presentation på läpparne, men nu teg han, förde Dorrit fram till en ledig plats, som låg något för sig själf bakom dragskåpet i ett hörn af rummet, böjde sig ned och plockade från hyllorna upp en del utensilier — blåsrör, kol, sprutflaska, stativ. I lågmäldt, en smula nervös ton började han demonstrera deras handhafvande.

Hennes gråa ögon foljde orden på hans läppar, klara, lugna...

III.

Hon hade redan arbetat på laboratoriet i en hel månad, och det hade för länge sedan blifvit så hvardagligt att se henne på sin plats, iförd det långa hvita laboratorieförklädet, ofvan på sin mörka dräkt och med den lugna, allvarliga profilen lutad öfver filtret eller afdunstningsskålen, att ingen längre gaf akt därpå.

Till en början hade man allt pröfvat en smula galanteri, och en efter annan af de djärfvare hade nalkats henne med något litet skämt, någon artighet eller erbjuden hjälp. Men hon hade ett sådant rent af märkvärdigt sätt att mottaga allt detta med den orubbligaste likgiltighet och en kall, nästan förvånad blick ur sina gråa ögon, som verkade i högsta mätto afkylande. Man märkte snart, att här brände man sina kol förgäfvess. Och så återtogos snart de gamla vanorna och tonen, och Dorrit fick stå, där hon stod.

Det var också det högsta hon önskade — att få vara ensam och i fred. Hon hade kommit hit för att arbeta, arbeta riktigt på skarpa allvaret; och kurtis och fjäskiga unga män afskydde hon värre än pesten. Hon ville bli en själfständig och oberoende kvinna, ja, det ville hon; och hon hade minsann icke offrat all denna sega, nästan upproriska envishet att gent emot styffadern och modern få sin vilja ige-

nom — först att taga studentexamen, sedan att fortsätta vid akademien — för att äfven här förföljas af den ytliga och tomma ton, som i hemmet blifvit henne så motbjudande.

Åh, att blifva sin egen genom eget arbete och att en gång kunna stå ensam och stolt, utan att någon hade rättigheter öfver henne utom hon själf! Det hade varit långa års ständiga dröm. Att icke behöfva taga *hans* penningar som en motbjudande nådegåfva, att en gång icke längre förföljas af hans rikedom och lyx. Hade hon icke sett modern sälja sig åt honom, knappast ett år efter hennes fars död. Hennes älskade, stackars pappa, som hade sltit sig till döds för deras skull. Men *hon* hade väl icke ingått i köpet, *henne* skulle de inte också kunna sälja — åtminstone icke längre än till en tid...

IV.

Den ende, som kom henne något närmare, var Gerle. Men det var nu endast helt kamratligt och å ämbetets vägnar. Han intresserade sig så för hennes framsteg i kemien, och hon var verkligen en mycket tack-sam lärjunge.

Oupphörligt vandrade han mellan hennes plats och amanuensrummet för att öfvervaka hennes arbete. Långa stunder stodo de sida vid sida, lutade öfver titreringen, medan de räknade, hur droppe efter droppe pärlade från byretten, skimrande i den gråa vinterdager, som odämpad föll in genom det höga nakna fönstret.

Han kände den ljumma värmen från hennes kind tätt intill sin egen, och deras händer och ögon möttes ofta i arbetets ifver.

Så gick det dag efter dag, och en viss förtrolighet uppstod emellan dem. Det var en helt nödvändig följd af allt detta, som de hade gemensamt. Men de talade aldrig om något annat, än hvad som rörde hennes laborationer.

En enda gång — det var en gustrande kall solskensdag, och i Karolina-parken utanför deras fönster stodo idegranarna i blinkande rimfrostskrud — hade han börjat samspråket med en blick på ispraket ut genom rutan och en inledande anmärkning:

»Hvilket härligt väder i dag! Hvad ändå träden äro vackra i en sådan skrud!»

Hon såg upp på honom, förvånad, nästan förebrående.

»Tycker ni?» svarade hon en hel minut därefter. Och utan ett halft ögonkast på skå-

despelet utanför slog hon upp analysprotokollet från i går och började sina beräkningar.

Han kunde icke förklara hvarför, men han kände sig nästan ond. Blodet slog upp åt hufvudet som en varm våg. Nej, *hon* var då för omöjlig!

V.

Termen var slut, och de stora laboratorieläsalärne stodo öde och tomma. Studenterna voro resta, skingrade åt alla håll för att fira julfier. Endast »Kolfvens» grofva stöflar gen-

ljödo, där han klampade fram och åter genom rummen.

Men Dorrit gaf sig icke tid att taga ferier, därtill var hon allt för mycket uppe i arbetsifvern. Som amanuensen Gerle också skulle stanna i staden öfver julen och dagligdags stod och arbetade i sitt lilla rum innanför kalikgardinen, passade det ju alldeles förträffligt. Dorrit hade flyttat in till honom; det var för kallt därute, där de nu icke längre eldade. —

Han kunde icke längre förneka det för sig själf, Gerle, men han var icke mera vid sunna vätskor. Det hade kommit en nervös oro öfver honom vid arbetet, som han förr till dags al-

drig känt af. Han hade svårt att samla sin uppmärksamhet och sitt intresse, och det var dock en mycket viktig bestämning han sysslade med i och för sin gradualafhandling.

Oupphörligt drogos hans tankar och blickar bort till Dorrit, som stod så flitig vid fönstret näst intill. Hon lyfte sin retort upp mot ljuset och såg genom vätskan. Hennes gråa öga var oföränderligt klart och lugnt.

Puuh! Han ruskade det svarta yfviga håret och med en nästan ondsint ifver kastade han sig på nytt öfver arbetet.

Men många minuter voro icke gångna, förrän han åter afbröt och förstulet såg bort åt sin granne. Den lilla locken, som så gärna gled ned i hennes panna, glänste i solstrimman som guld.

Så fann han då, att han måste hjälpa henne till rätta med något och lämnade sitt eget vind för våg. Det fick vara till en annan gång, det brådsnade väl ej så. Nu var det omöjligt.

VI.

Han kände sig emellertid numera ganska besynnerlig till mods, när han stod så där vid hennes sida, timme efter timme under sakta samspråk och hörde hennes lugna, mjuka röst. Det var icke alls som förr; den angenämt trygga känslan af kamratlighet hade gått ifrån honom, och han kunde stå länge och kämpa tyst inom sig själf, innan han fann ord för den enklaste sak, som rörde det arbete de hade för händer, allt medan han kände, hur blodet rusade stötvis upp och åter genom hans hjärna och hjärtat slog ojämnt och hårdt.

Det hade isynnerhet blifvit honom motbjudande att kalla henne *ni*, som förut fallit sig så naturligt. För hvarje gång han skulle ha fram det där lilla *ni*, blef det allt svårare och svårare, och till sist en gång, när

han stått och stridt tyst med sig själf i många minuter, stötte han fram i ren förtvifan med: »Fröken Dorrit».

Han riktigt ryckte till i detsamma öfver sin djärfhet. Hon såg upp på honom med öfverraskad min. Men hon sade ingenting. Han drog en suck af lättnad.

Nu var emellertid denna position intagen, och utan någon anmärkning från hennes sida fortfor han allt framgent att kalla henne fröken Dorrit. Han formligen njöt däraf, han liksom smekte fram namnet med tungan för hvarje gång han nämnde det.

Men annars var allt detsamma.

VII.

Men han känner till slut, att det icke kan gå längre. Han måste tala, ha luft! Tala om något annat än dessa syror och baser, dessa viktprocent och dessa eviga formler. Tala om... ja, om sin kärlek! Ty nu vet han, att han älskar henne.

Dorrit, Dorrit, du stod dock där dag efter dag så omedveten och trygg, som om ingen ondska funnes på jorden! Icke en aning af en tanke gick bredvid ditt arbete eller en dallring af en känsla gled fjärran från dina profglas och retorter. Och din hand darrade icke, och icke värmdes dina kinder med bråkdelen af en grad.

Och likväl brann där en eld bredvid dig, rundt omkring dig, en eld, förtärande i hvarje ögonblick! Och blickar omsvärmade dig som glödande gnistor och borde ha stungit din hud med sveda, då de träffade din hvita nacke eller din hand.

Kanske tror du icke på själarnes frändskap, fast du hvarje dag sysslar med kropparnes och löser och binder efter dess mäktiga lag? Kanske tror du, att syran äter metallen, men att elden lefver af sin egen låga?

Du vill vara fri och bero af ingen.

Dorrit, Dorrit, ännu tiger han. Men om en dag, en timme, om en sekund kanhända skall han tala. Den stormen, som är i honom, skall tala; den elden, som bränner honom, skall tala...

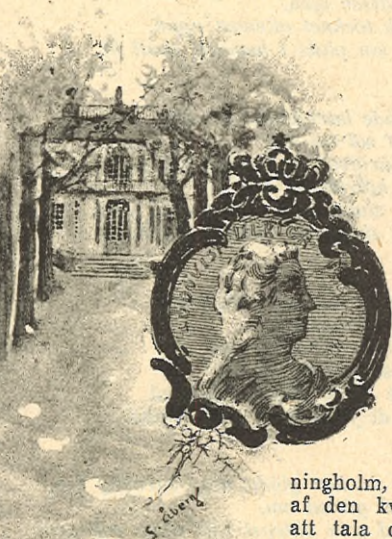
Hvad svarar du då, du intet anande?

Johan Nordling.

En kvinnobild från 1700-talet.

Med två illustrationer af G. Åberg.

du tillbragt någon vecka eller möjligen en sommar på Drottningholm, har bilden af den kvinna, vi gå att tala om, ovillkorligen manats fram för ditt inre öga — bilden af den svenska drottning, som här firade sitt biläger, här vistades

under smekmånadens romantiska dagar och sedan flydde hit undan stormarne och partistrider för att njuta det lugn, hon ej fann i konungaborgen i staden, som här var själen i lysande hoffester och glada fetes champêtres under jägarhornens smatter, som här fann ett fält för sitt rastlösa verksamhetsbegär — vi mena Lovisa Ulrika, Gustaf den tredje moder. Hon liksom går igen i parkens gångar, i gemaken och framför allt i det lilla lustslott, som ligger och drömmar i en vrå af denna värld för sig, *Kina*! Försök att gå dit, icke ledd af en vaktmästare, som trötter dig med en enförmig läxa, under det att en flock besökande från staden, kanske en och annan spetsk engelsman och några »geschwätzig» tyskar, kompletterarsamlingen; nej, att gå dit, säga vi, utan något sällskap, ensam en hösteftermiddag, då de fallande gulnade löfven påminna om alltings förgängelse och allt inbjuder till vemod — intrycket skall

blifva nästan öfverväldigande. I denna kinesiska infattning, egendomlig för 1700-talets senare hälft, då man i enlighet med den uppfattning, Voltaire satte i gång, ansåg Kina för förståndighetens och korrekthetens land, skall du tycka dig se herrar i långvästar och broderade sidenrockar, kortbyxor, stångpiska, spetskrås och manschetter, damer i styfjortlar och snörda korsetter, konstrikt upplagdt och pudradt hår och rödklackade skor, dansande, skämtande, svärmande och alla kretsande kring en gemensam sol. Och du vaknar ur din dröm och frågar dig: Hvar togo de vägen? Ack, med sin stolta drottning hafva de styrt af till det stora obekanta, och ännu skall ett annat släktled genom traditionen erfara något om Lovisa Ulrikas hof och känna intresse, då det talas om en grevinnan Tessin, Fersen eller Ribbing, men ännu längre fram i tiden skola dessa vara föga sagande namn, till hvilka intet af bild eller saga förbinder sig. Förbi, förbi!

Den bild af Lovisa Ulrika, som möter oss på historiens blad, är icke tilltalande, det måste medgifvas. Må det tillåtas oss ett anspråkslöst försök att fixera den långt mer sympatiska bild af henne, som omsvärfar oss på Drottningholm, hennes älskingsställe — bilden af kvinnan mer än af drottningen. Hon visar en konkret ande, full af lust och häg, och hon verkade ifrigt för åstadkommande af ett uppsving i den svenska odlingen, hvarför hon är väl värd att föras på tal bland vår tids kvinnor i hennes andra fosterland. Det förringar ej hennes värde, att hon på flere punkter misslyckades i sina företag, snarare väcker det ett vemodigt deltagande. En sak, man ofta blifver vittne till, är, att den, som »kör förut» och visar vägen, förolyckas, medan efterföljare i andra, kanske tredje led skörda vinsten såväl som äran.

Vi lämna åt historieskrifvarne att utreda, huruvida den roll, hon i det politiska lifvet spelade, var förtjänt af allt det tadel, den fäkt, och påminna som en ursäkt för henne endast om, att hon var enväldshärskarens, Fredrik den andres, syster, och huru det skulle kännas för henne, dottern af det stolta Brandenburgska huset, att tagas med de män, som då spelade om fäderneslandets lycka, samt att se konungamakten trampas. Hvilka emellertid hennes fel som drottning må hafva varit — och gärna såge vi henne rentvådd från den fläck, som sudlade henne, då hon lämnade sina vänner i sticket — onekligen måste man beundra den vakenhet och det intresse på odlingens olika områden, som utmärkte henne. Hennes härsklystnad och högmood hafva blifvit så mycket framhållna, att de skymt hennes goda egenskaper, och hennes praktiska begåfning har fått träda i skuggan för hennes vittra snille.

När man från Kina fortsätter vägen ett litet stycke längre, kommer man till en bebyggd plats, som äfven bär ett namn, påminnande om Östindiska kompaniets dagar: *Kanton*. Redan detta namn flyttar tanken tillbaka öfver ett århundrade i tiden, huru mycket mera då själfva de gammalmodiga träbyggningar, som ligga på ömse sidor om en allé eller man skulle vilja säga bygata. Något minnesdigert hvilat öfver det hela. Stället gifver intryck af att hafva en historia. Ehuru nu mera familjer från staden vistas här på sommar-nöje en kort tid af året, ser det dock här föga ut som i de villakomplexer, hvilka i vår tid växa upp vid Mälarens och Saltsjöns stränder.

Ja, verkligen, ehuru det nu ser så stilla, ja, mestadels dött ut, har här en gång varit rastlös id och verksamhet; då förnummos genom de öppna fönstren väfstolars dunk och spinnrockars surr, och genom dörrarna på smedjorna lyste gnistor och hördes släggors och hammars slammer, och en mängd flitigt sysselsatta människor tackade i sina hjärtan sin drottning, för att hon beredt dem tillfälle till arbete och förtjänst. Det var nämligen här Lovisa Ulrika anlade fabriker för eggjärns- och polersmede efter engelsk metod, där fina instrument, nipper och annat förfärdigades, fabriker för linne- och ylleväfnader, för sidenband och till och med sidentyg samt ett holländskt »spetsmakeri». Huru mycket på en gång för ett land, hvars industri nyss vaknat! En af frihetstidens vackraste sidor var ju, att man på alla håll sökte upphjälpa vårt genom Carl den tolfte krig ruinerade land, och af denna sträfvan greps äfven drottningen; ett af bevisen för, att »hennes hjärta var alldeles svenskt», för att citera Tessin. Dessa fabriker äro dock länge sedan nedlagda, och äfven här tränger sig på oss en känsla af vemod öfver allt människoverks korta varaktighet.

Lovisa Ulrika intresserade sig lifligt för handaslöjden bland allmog, och för att uppmuntra den lät hon slå en medalj med konungaparets bilder på ena sidan och på den andra inskriften:

*Till heder för den kvinna,
Som fint och snällt kan spinna,*

afsedd att utdelas som belöning åt den, som i detta afseende utmärkte sig. Detta var ju något, som vinner genklang i vår, den upplifvade handaslöjdens tid. Själf var drottningen mycket skicklig i handarbeten, och flere prof på såväl hennes konstfärdighet som flit bevaras ännu på Kina lustslott. Helt husligt satt drottningen där och broderade i en liten krets af förtrogna, medan hennes gemål svarfvade, och den halfvilde negerpojken Badin själfsväldigt lekte kring dem. Kanske voro dessa stilla, husliga stunder de lyckligaste i hennes stormuppfyllda lif! Det var väl äfven då, hon sällskapade med sina barn och kunde njuta kvinnans ädlaste fröjd: modersfröjden. Såsom vi senare skola se, blef emellertid denna fröjd ej oblandad för Lovisa Ulrika; mellan henne och hennes yngsta barn, Fredrik Adolf och Sofia Albertina, bevarades dock alltid en öm kärlek.

I fosterländskt syfte anlade drottningen en mullbärsträdsplantering vid Drottningholm. Hon ville uttröna, huruvida själfva råvaran, silket, skulle kunna frambringas inom landet. I någon mån lyckades hon, och exemplet vann efterföljd, så att af svenskt silke kunde tillverkas två sidentyg hvilka drottningen skänkte sin svärdotter, kronprinsessan Sofia Magdalena. Någon ekonomisk vinst renderade naturligtvis ej företaget. Man har belett försöken att odla silkesmasken och framställa svenskt silke. Men tänk, om detta tal om silkesodlingens omöjlighet i vårt land en vacker dag skulle befinnas gammalmodigt! Vi hafva i senare tider hört omtalas en art af silkesmask, så härdig, att det ej torde ligga inom omöjlighetens område att fullt akklimatisera den. Lovisa Ulrikas försök i detta afseende skulle då komma till heders, liksom hennes försök med fasanodlingen redan gjort.

Ehuru det var förenadt med stora kostnader, och ehuru hon sannolikt äfven härvidlag rönt motstånd i den svenska oseden att häna allt, som sticker af mot det gamla vanliga, anlade hon på Ulriksdal ett fasaneri. Anläggningen kröntes visserligen ej med framgång, men den vittnade icke dess mindre om verklig framtidsblick, ty i våra dagar har fasanodlingen hos oss lyckats så väl, att fåglarne rent af lämna fasanerierna och lefva som vilda.

Dessa båda sistnämnda företag hade, oafsedt sitt fosterländska syfte, sannolikt sin grund i drottningens intresse för naturen. Under olika tider är det olika vetenskaper, hvilka liksom träda framom de öfriga och intaga första rummet i det allmänna intresset. Liksom i våra dagar arkeologien och kanske ännu färskare nationalekonomien, var det under frihetstiden naturvetenskapen, som intog denna plats, och Lovisa Ulrika tog liflig del af hit hörande studier. Hon bildade på Drottningholm ett »naturaliekabinett», hvilket hon kallade själfve Linné att ordna och beskriva och detta i en tid, då något statsmuseum ännu icke fanns hos oss. Hennes värderika »kabinett» blef längre fram införlifvad med Vetenskapsakademiens samlingar.

Ett drag hos Lovisa Ulrika, som vi böra hålla henne räkning för, är hennes svenskhet. Hennes nya fosterland blef, om icke föremål för hennes kärlek, så för hennes intresse, och hon sökte i alla riktningar höja och gagna det. Ett uttryck för denna svenskhet var stiftandet af Vitterhetsakademien, som den då kallades, hvilks uppgift skulle vara att värda sig om vårt språk, vår skaldekonst och vår historia. Det var den af Richelieu stiftade Franska akademien, som härvid föresväfvade henne som förebild. Akademiens första sammanträde hölls på Drottningholm, och Höpken, Scheffer, Dalin m. fl. blefvo dess medlemmar.

Hennes vackra bibliotek, utmärkt bland annat för de Schneidlerska banden, hvilka ännu väcka kännarens beundran, förtjänar nämnas såväl som hennes myntkabinett; och de tafior af franska mästare, som på hennes tillskyndan inkommo i landet, i främsta rummet afsedda att pryda Drottningholms slott, utgöra nu pärlor i vårt nationalmuseum.

Det finns ännu en synpunkt, ur hvilken hon bör ses. Hon införde glädje i det trumpna och må uttrycket ursäktas, bondaktiga landet, där man för politiskt kabbel och ett gränslost ruminerande fram och tillbaka öfver ekonomi försatte all trefnad. I synnerhet Drottningholm blef skådeplatsen för lekar och nöjen med mera lyftning, mera förfining och behag, mera stil, än man varit van vid i landet.

»Nöjen utan tal!

Fagra Ulriksdal!

Malmvik, Drottningholm! Hvad sälla stunder

Snille's drottning njöt,
Räddad i ert sköt,
Med sitt hof i edra fria lunder;
Ofta hit ur borgen
Kom hon, tyngd af sorgen,
Blixt i ögat, moln på Junopannan:
Då steg skalden fram,
Söfde med sitt glam
Kvalets orm, och blixten blef en annan.

Fest sig knöt vid fest;
Helst till fot, till häst,
Drog man ut att söka bygdens häfvor.
Hagens skälla ljöd,
Torpets tomte bjöd,
Högsta gäster in på bästa gåfvor;
Sommargrönt och gädda,
Smultronbär och grädda,
Skott och valthorn i den glada skogen;
Nicopompi sång
Lafaridondon
Alltid klarstämd, alltid redobogen.»

I dessa Atterboms verser rullas upp för oss en tafla, full af stämning från det glädtiga och vittra lifvet vid detta hof, där Dalin strängade sin lyra, där en kvick och liflig drottning samlade kring sin person, hvad den tiden Sverige ägde ypperst af andlig begåfning, skönhet och älskvärdhet, och där den skämtsamma tonen ändock aldrig blef slipprig eller lättfärdig, just till följd af den höga sedliga ställning, som Lovisa Ulrika själf i motsats till sin stora samtida, Katarina den andra, intog.

Genomgår man nu helt nyktert Dalins vittersarbete, finner man alla dessa smådikter till konungen, till drottningen, till hoffröknar m. fl. skäligen matta, och man påminner sig Franzéns strof i den berömda sången öfver Creutz:

»Ville än naturen sin förmåga
Visa inom vinterns zon
I Dalin: hvad var hans snilles låga?
Blott en lusteld vid Lovisas tron.
Blott att roa hennes tärnor
Flög den upp i solar och i stjärnor
Med ett lekande behag,
Flyktigt tända för en bröllopsdag.»

Helt olika förhåller det sig, om man åter läser dem med fantasi; de vinna då efter hand ofantligt, och man skall genom dessa snillelekar kunna bilda sig en föreställning om ett af sång och poesi uppfyllt lif, som nu icke har sitt motstycke, men som däremot i ej ringa grad påminner om lifvet vid de forna provençalska hofven med deras »jeux floraux».

I en tid, då så föga hölls på äktenskapets helgd, utgör Lovisa Ulrika ett vackert undantag. Ingen fläck vidlader henne. Om hon ock stundom i vrede utfor mot sin godmodige gemål för hans undfallenhet för det styrande partiet och satte en viss skräck i honom, så att deras samlif visst icke var alldeles lugnt, var hon honom likväl i

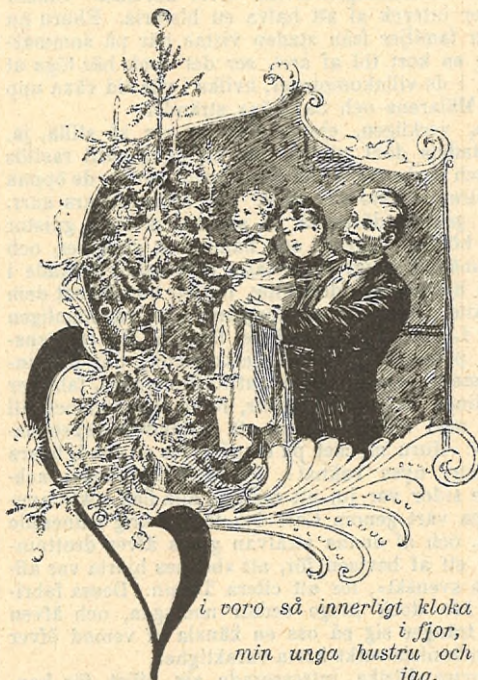
grund och botten hjärtligt tillgifven. Han å sin sida var ett mönster af äkta män, och deras trohet till hvarandra var obrottslig. Utan tvifvel kan deras äktenskap räknas till de lyckligaste i den tidens furstehus.

Hennes ställning till sina äldre barn var däremot långt ifrån god; synnerligast kom hon i ett spändt förhållande till Gustaf den tredje, hvilken ändock i så mycket liknade sin mor och af henne fått för lifvet bestämmande intryck. Denna söndering blef orsaken till, att den förr så firade drottningen måste, sedan hon 1771 blef änka, tillbringa sitt återstående lif i klosterlik afskildhet på Svartsjö slott, under det den glädje, hon infört i landet, i ökad måtto blomstrade vid hennes sons, konungens, hof. Dubbelt olycklig måste vi nu anse henne, därför att hon saknade den religiositet, som ensam gifver förmåga att med jämnmod möta lifvets oblida växlingar.

Ellen Bergström.

Omuvändelse.

Med vignett af E. Forsström.

i coro så innerligt kloka
i fjor,
min unga hustru och
jag.
Men biktas jag ärligt, jag fruktar och tror,
det var henne ej i lag,
ty kvinnfolk är ju i allmänhet
en smula för känslojunk, som man vet.

Det var nu som vanligt den signade tid,
att allting ur led syntes ryckt.
Det gick likt en farsot af dårlig ed,
och galenskapen stod tryckt
som julannonser, rad uppå rad,
med fetstil i annars förnuftiga blad.

Man for som vandaler med granskogen fram,
mig harm uti sinnet soed;
där stod den på torget stam incid stam
i doftande fagra led
att säljas till prål för en kort minut
och vissna bland sopor, då ljusen brännt ut.

Ett glädde mig dock, att mitt frecliga hem
ej dragits i yrseln med,
där kunde jag höja på axeln åt dem,
som allt vände upp och ned;
de skulle ha skädat vårt hägnade bo,
så ordnad och pryddligt i heardaglig ro.

Och all denna mäktiga högtidsdiet,
som gör en däsigg och tung,
ej vållade mig den minsta förtret
för mage och penningpung.
Vårt te vi drucko, och hjärtligt jeg njöt
att ej blifva trugad med skinka och gröt.

Det är nu så fallet, att barnaskor
med växande år slitas ut.
Att candra omkring med ett sageston
man blir för gammal till slut.
I lifvets mångfaldiga praktiska kraf
går tron på de skönaste under i keaf.

Det är ju så mycket, som nöter och tär,
så mycket som binder tungt.
Så mycket, som drömmarne riffer i sär
och äldrar det som är ungt,
att riktigt af hjärtat man än på sin höjd
kan le åt ett minne af barndomens fröjd.

Dock alla de vänliga andar, som flytt,
de äro oss nära än.
De vakta och lyssna och komma på nytt
till kända platser igen.
De vänta bak töcknet allenast uppå,
att vaggan sin plats i hemmet skall få.

Från undrande barnaögon de slå
en brygga af sol till dig,
de candra däröfver de ljusalfer små,
så finna till hjärtat de stig,
så vakna de slumrande drömmarne opp,
så läkes ditt sinne, så ljusnar ditt hopp.

Ty jollrande barnamun, som ännu
ej ord för sin tanke har,
kan jollra mera förstånd itu,
än älder tillsammans spar.
En famlande mjuk liten barnahand
kan bräcka de fastaste murar ibland.

Hvad längst du har glömt utaf barnslig tro,
du lär dig så gärna om.
Och allt hvad som bitrast fått växa och gro,
det vissnar så småningom.
Hvart aggande tvifvel, som kylde din själ,
det leker ditt barn med ett skrat ihjäl.

Och ler jag nu åt en saga från förr,
jag ler ej längre med hån,
och nalkas julens ängel min dörr,
jag skjuter regeln ifrån,
och själf jag följt min hustru kring sta'n
att köpa åt lillan den vackraste gran.

Och nu står det grönskande trädet prydt
förutan att vålla mig harm,
och själf jag står som ett barn på nytt
med lillan högt på min arm.
Ja, klandra mig du, som är torrögad och klok:
Nu tåras min blick, jag är glad som en tok.
Sigrid Emblad (Toivo).

Sommarnatten hade kommit smygande, sakta och omärkligt. Himlen hade blifvit dunkel, färgerna slocknade så småningom öfver parken, men långt ute lyste ännu hafvet, och då slutligen äfven det mörknade, hördes ännu dess jämna, suckande andedrätt genom tystnaden.

Det var varmt ute, och alla dörrar och fönster i villan stodo öppna. Det såg ut, som om den icke tillräckligt kunde inandas all doften och luften utifrån.

I ett af rummen en trappa upp med en altan utanför lyste det. Där var endast ett ljus tändt på skrifbordet, och vid bordet satt en ung dam och skref. Hon var alldeles fördjupad i sitt arbete, och pennan flög öfver papperet med en hastighet, som om orden icke fort nog kunde komma ut ur den. Ibland stannade hon dock, satte armbågen på bordet, stödde hakan mot handen och rynkade tankfullt ögonbrynen, liksom stirrade hon efter ett uttryck, som bättre än ett annat skulle kunna säga, hvad hon ville säga — så drog hon på munnen och fortsatte sin skrifning med samma fart som förr.

Hon märkte icke, att det kom en ung herre in genom den öppna dörren och stannade alldeles bakom henne.

»Skrifver du nu igen, Alice,» sade han och kysste henne på håret.

Hon vände sig med ett utrop.

»Fy skam! Att du vill skrämman mig så där!»

»Märkte du inte, att jag kom?» frågade han med ett leende. »Jag tyckte riktigt, att jag stampade, men när du skrifver, så hvarken ser eller hör du. Låt mig se, hvad du skrifver?»

Han slog sig ned på en stol ett stycke ifrån henne och räckte ut handen efter det blad, hon hade skrifvit på, men hon lade hastigt sin hand öfver det, en smal, outvecklad hand, och sade:

»Nej, det får du inte, jag skrifver till Emilie.»

»Får jag se,» sade han om igen och tittade öfver hennes axel — »fjärde arket står det öfver! Hör, vet du hvad, Alice, du förstår familjens förmögenhet i postmärken. Jag skulle just vilja veta, hur många tusen riksdaler du skrifver upp hvart år?»

»Nå ja, när du är borta, vill du också ha bref,» sade hon, »och du beklagar dig alltid, när det inte är mer än två ark.»

»Ja, det är ju något helt annat,» svarade han. »Jag är din bror och till på köpet

din ende bror. Skulle du inte skrifva till mig, hvem skulle du då skrifva till?»

»Det finns många slags bref,» svarade hon och började räkna på fingrarna. »Förrättningsbref, vänskapsbref och kärleksbref, som alla äro mer eller mindre nödvändiga.»

»Kallar du kärleksbref nödvändiga?» frågade han.

»De äro väl det nödvändigaste af allt,» svarade hon med en liten knyck på nacken.

»Har du någonsin skrifvit några,» frågade han.

Hon betänkte sig litet, lyfte därefter det läskapper, hvarpå hennes nyskrifna bref låg, och framtog därunder ett annat fullskrifvet brefpapper.

»Hvem är det till?» frågade han.

»Känner du en herre, som heter Robert Sillén?»

»Skrifver du till Robert?»

»Jag svarar honom, när han skrifver till mig.»

»Och hvad skrifver han till dig?»

»Att han önskar svar så snart som möjligt.»

»På en bestämd fråga?»

»Den förekommer mig tämligen bestämd.»

»Och du har gifvit ett lika bestämdt svar?»

Hon hade satt båda armbågarna på bordet och lagt hufvudet i händerna, och så satt hon en stund tyst.

»Nej, jag har inte svarat bestämdt,» sade hon till sist, »det kan jag inte.»

»Håller du inte af honom?»

»Jo, ohyggligt!»

»Nå, då tycker jag det är, som om saken vore tämligen klar.»

»Nej, den är inte alls klar,» svarade hon och lade sitt hufvud på broderns skuldra.

»Jag tänker oupphörligt: jag vill och jag vill inte, låt bli att fresta mig.»

»Du vill, med andra ord, inte gifta dig med honom?»

»Jo, det kan nog hända, att jag vill, men jag vet det inte.»

Hon satt tyst med sitt lockiga hufvud mot broderns axel, medan hafvet sakta suckade och plaskade utanför i natten.

»Nå, hvad har du svarat honom?» frågade brodern.

»Jag har svarat honom, att jag trodde, att jag höll af honom mycket, förskräckligt mycket, men att jag inte vet *hur* mycket. Jag vill ha tid att bli säker på, att jag inte kanske håller mycket mer af dig och af mamma och pappa och af allt här hemma. Ser du, att jag älskar dig, det vet jag.»

Hon kastade båda armarna om broderns hals och kysste honom. De liknade hvarandra, smärta och långa båda två, med brungult, krusigt hår, alldeles mörka ögon och den friskhet i alla färger, som endast den första ungdomen fått. Hon var aderton och han icke tjugu år.

Han återgäldade hennes omfamning med barnslig ifver och sade därpå:

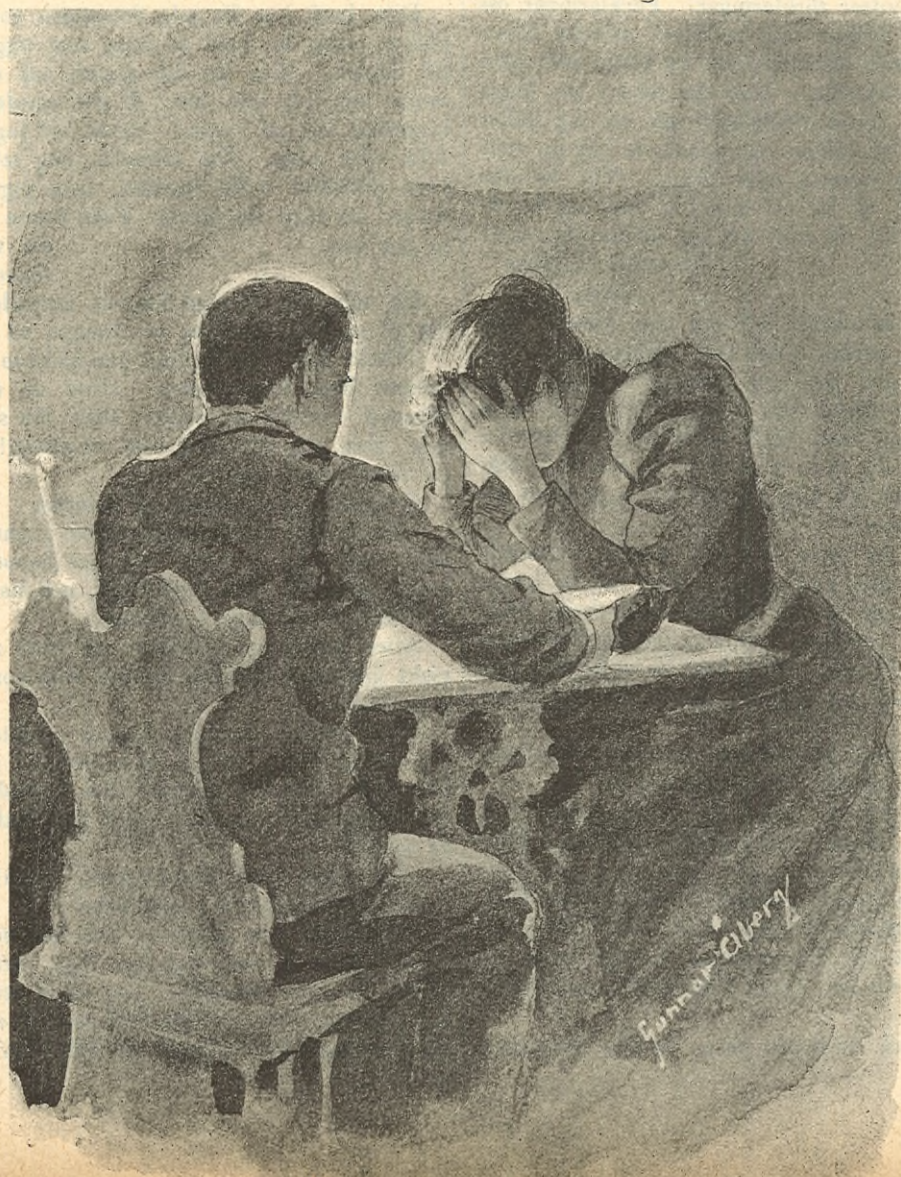
»Alltså svarade du honom, att du helst ville stanna hos oss?»

»Nej, jag bad honom vänta, jag bad honom komma hit och vara tillsammans med oss en tid, så att vi ännu närmare kunna lära känna hvarandra; sedan skall jag svara honom, när sommaren är slut. Den här sommaren vill jag ännu ha i ro hos er.»

»Det blir en dålig ro, om han skall gå här och hänga efter dig,» svarade brodern.

»Du vet ju inte alls ännu, om han kommer,» sade hon.

»När du har bedt honom! Han kommer naturligtvis rusande på kärlekens vingar, det

vill säga med första ångbåt, sedan han fått sitt bref.»

»Det skall tiden visa,» sade hon och började lägga ihop sitt sist skrifna bref.

»Nåå, och underrättas Emilie i denna långa epistel, om hvad som förestår?» frågade han litet ironiskt.

»Hur kan du tänka det?» svarade hon och sände honom en förebrående blick.

»Tror du, jag har någon annan i världen till min förtrognä än dig? — Men Emilie är ledsen! Hon tycker inte, att jag bryr mig om henne, hon missförstår mina bref och vill ha förklaring på en hel hop uttryck i mitt sista bref, som jag verkligen inte förstår, hvad hon menar med. Men nu har jag skrivit sexton sidor fulla med förklaringar, och förstår hon inte efter det här, att jag håller af henne, så vet jag verkligen inte, hvad jag skall ta mig till!»

»Sexton sidor fulla af förklaringar!» utbrast han. »Då kommer hon inte att begripa ett ord, och så måste du nästa vecka skriva tjugu sidor med förklaring på de sexton i dag. Nej, det duger inte! — Vill man inte bli missförstådd, skall man skriva kort, så kort som möjligt. Skrif du hellre, att du finner alla förklaringar alldeles öfverflödiga, och att du är öfvertygad om, att hon vet, att du håller af henne.»

»Tror du det är bättre?» frågade Alice och såg på honom med stora ögon, medan hon började rifva det långa brefvet i små bitar och låta dem snöa ned i papperskorgen.

»Mycket bättre! Se, här har du ett nytt papper!»

Hon doppade pennan, och han satte sig bakom henne och tittade öfver hennes axel, medan hon skref:

Käraste Emilie!

Du fordrar förklaringar! Förklaringar oss emellan tyckas mig verkligen alldeles öfverflödiga, och skriftligen bli de alltid mer eller mindre otydliga. Har du icke i vår långa vänskap bevis tillräckligt på, att jag håller af dig, så hjälper det icke, om jag nu svär de allra dyraste eder därpå. Vill du icke tro mig, så får du låta bli, men jag är säker på, att du tror, att jag älskar dig och är din alltid tillgifna

Alice.

»Ja, se det är ord och inga visor!» sade brodern, medan Alice lade läskapperet öfver brefvet och med en bestämd klatsch med handen torkade det. »Det är bättre än alla argumenter och skall ta henne med storm.»

»Har du ännu flere bref att skriva?» frågade han, då han såg systemen taga fram ett nytt papper.

»Det är bara till min modist,» svarade hon, medan hon skref. »Jag vill be henne skicka mig en af de där lätta, hvita basthattarne med hvit tyll, som jag såg hos henne för en tid se'n. Min hatt är ohjälpligt för-lorad, se'n jag tappade den i hafvet här om dagen.»

Hon skref utanskriften på detta sista bref, reste sig därpå och släckte ljuset.

Hand i hand gingo de ut och satte sig på altanen. Natten hade blifvit dunklare. Hafvet lyste icke mera, och dess tunga suckande böljeslag gjorde tystnaden ännu tystare. Dagen droppade hörbart ned bland klematisrankorna och klängrosorna, på den halft besløjade himlen lyste stjärnorna med fuktig glans.

De två syskonen sutto bredvid hvarandra

utan att tala. Inga tankar störde dem, ingen kärlek plågade dem.

Lyckliga i hvarandras närhet, sammansmälta med stillheten omkring dem, sutto de hand i hand och blickade ut emot intet i den doftande natten.

* * *

Åtta dagar efteråt var det en strålende solskensdag, då de två syskonen åter stodo på altanen under markisen; framför sig på en stol hade de ett stort vattenfat med såplödder och hvar sin kritpipa i handen.

De höllo på att blåsa såpbubblor, som de kastade ut öfver altanen och låto sväfv bort öfver rosenrabatten under dem.

Dagen var brännande het. Solen gnistrade i alla färgerna i blomsterträdgården och kastade solfläckar som ett guldtregn öfver allt på altanen, öfver Alices brungula hår och hvita klädning, öfver de lätta gardinerna, som fladdrade i dörröppningen och öfver de brokiga draperierna inne i rummet. Allt var en enda munter lek af strålar och färger.

Just då kom posten.

Man räckte Alice två bref och en hattask. Hon torkade hastigt sina händer och bröt det första brefvet.

Brodern hade lagt ifrån sig kritpipan och observerade henne.

Hon blef först blek och därpå alldeles röd i ansiktet. Hennes ögonbryn rynkades, och hon bet sig i läppen.

»Hvem är det ifrån?» frågade han.

»Från Robert,» svarade hon. Hon hade slutat att läsa brefvet, men stod alltjämt och stirrade framför sig.

»När kommer han?»

»Han kommer inte.»

»Inte alls?»

»Nej, han skriver — ja, jag skall läsa det. Han skriver:

Ditt bref var för mig detsamma som ett afslag. Jag är inte af dem, som tigga sig till kärlek. Kan du inte genast och säkert svara mig på min bön, är det emedan du ingenting har att svara. Vänta vill jag inte. Allt eller intet. Du erbjuder mig ett pinsamt tillstånd midt emellan, men jag föredrager att säga dig farväl. Från denna stund är jag blott

din vän

Robert.»

Då hon läst igenom brefvet, tappade hon det på golfvet och kom att trampa på det.

»Tänk, hur förskräckligt han älskade mig,» utbrast hon, nästan ond. »Inte en smula tålmod — inte en smula strid för att nå mig! Han tog mitt bref som ett afslag! Kan du förstå det, Allan?»

Brodern ryckte endast på axlarna.

»Hvem kan förstå, hvad någon annan menar!» sade han. »Du ville ge honom ett hopp, som du själf trodde på, och han tog det som en handske i ansiktet!»

Alice stod ännu i tankar och hade mekaniskt öppnat det andra brefvet, som hon började läsa.

Hon rynkade pannan, hennes ansikte fick ett bittert, hårdt uttryck, som brodern aldrig förr sett. Då hon hade läst det, kastade hon det häftigt ifrån sig och sjönk ned i ett hörn af soffan.

»Läs själf, hvad han skriver, Allan!»

Brodern tog brefvet och läste:

»Ditt kalla och hjärtlösa bref har mer än något annat bevisat mig, hur föga värde du sätter på min vänskap. Jag skref ditt bref till dig, som icke var ett bref, men en volym, ett samvetsgrant dryftande af hela den långa

tid, då jag var lättsinnig nog att kalla dig vän. Och du! — Hvad hade du till svar på all min förtrolighet, på alla mina böner om svar? Icke ett ord annat än att du *intet* hade att svara, icke annat än ett likgiltigt uttryck, att om jag icke ville tro på dig, kunde jag låta bli! — Hade du icke en enda timme af ditt lif, som du kunde offra på ett uttalande åt mig? — Eller var du kanske rädd, att brefvet skulle bli för tungt till enkelt porto? Jag försäkrar dig, att jag gärna skulle ha betalat lösen . . . Men också jag har min lilla stolthet, — andra kunde kanske finna sig i din hjärtlöshet, men jag är en finkänslig natur, och jag tål icke . . .»

»Gråt inte, Alice!» sade brodern, som hade låtit brefvet falla och gick bort för att trösta systemen.

»Det var du, som rådde mig,» sade hon snyftande. »Du kunde ha låtit mig skicka mina sexton sidor.»

Han böjde sig öfver henne och smålog.

»Förstår du inte, att det i alla fall hade slutat med det här. Vore jag som du, så spillde jag inte en tår på henne.»

»Se här,» sade han, i det han gick öfver golfvet och bar fram hattasken till Alice. »Låt oss trösta oss öfver vänskapens förgänglighet med denna världens fåfänglighet. Jag skall packa upp den så försiktigt.»

Han satte asken på hennes knä, öppnade locket och lyfte varsamt på silkespapperet. Där låg en stor svart halmhatt med röda blommor, och bredvid låg en biljett, hvarpå stod skrifvet: »De hvita basthattarne, som fröken såg på, äro utsålda, men jag hoppas att träffa frökens smak med innelagda hatt, som är en modell, och som har varit mycket omtyckt.»

Detta var för mycket på en gång; Alice brast ut i ett klingande skratt, tog Allan om halsen och dansade rundt på golfvet med honom.

»Är det så man skall uppfattas af mänskligheten — det blir ju lifvadt,» sade hon.

»Kom, ska' vi blåsa dem ett stycke,» svarade han och drog henne ut på altanen.

De doppade kritpiporna i såplöddern och fortsatte med sin lek.

Den ena bubblan efter den andra sväfvade ut i solskenet. Brodern hade länge stått och blåst en stor bubbla, som tömde den sista droppen i pipan.

»Ser du, här går vänskapen!» sade han. »Den har hållit på ganska länge för att bilda sig till en sådan där stor, rund och präktig bubbla — ser du, hur den svajar i väg? Det ser nästan ut, som om den vore tung. — Men där kommer en liten kvist i vägen — nu stötte den emot — tack! — den sprack!»

»Och här kommer kärleken,» sade hon och satte vänstra armen i sidan, medan hon lyfte den högra högt i vädret och försiktigt släppte en regnbågsfärgad bubbla ut i solskenet.

»Den är vacker,» utbrast hon och såg efter den med sina mörka ögon. »Den var i alla fall den vackraste af dem alla! Se, hur den lyfter sig! Och glimmar och lyser! — Nej, du får inte gå sönder! — Inte emot det där trädet! — Nej, nej!» — Hon höll ut händerna som för att hindra stöten.

»Den sväfvade rakt upp i ljuset och solskenet, — och nu — åh — den har brustit.»

Hon lät händerna sjunka och stod och såg efter den.

»Skall allting gå sönder så där?» sade hon med jämrande röst. »Äro vänskap och kärlek och allt, som är lyckligast och bäst här

i världen, bara sådana där bubblor, — då är det ju inte lönt att lefva!»

Brodern hade gått fram till henne och slagit sin arm om hennes lif.

»Jo, ser du, *detta* håller,» sade han. »Så som en bror och syster förstå hvarandra, förstår ingen i världen den andra! Hos mig skall du aldrig riskera, att jag skickar dig en svart hatt med röda blommor, när du ber mig om en vit med tyll!»

Helena Nyblom.

Ett sommarhem.

Verklighetsskildring från Norge

af

Wilma Lindhé.

Med en vignett af G. Åberg.

Högt uppe på den branta strandslutningen ligger en säter — en äkta oldnorsk stuga — som fru K.... köpt och inredt till ett förtjusande sommarhem, och ingen lär väl lämna Lofthus, utan att om möjligt först göra henne ett besök.

Har man sett henne fara kring bygden i eget åkdon, en lätt trilla med korgflätning, förspänd med en äkta Gudbrandsdaling, som hon själf kör, samt hört hennes historia, blir man nyfiken och ger sig ingen ro, förrän man gjort hennes bekantskap.

Det var en strålande julidag jag vandrade utmed Hardangerfjordens strand, genom den leende bygden, där — där fruktträd trängas på dikeskanter och slutningar, bärbuskar stå nedtyngda af rika skördar och underbara rosor dofta af hvarje husknut.

Starkt uppåt bär det, men luften är upplifvande som ett glas champagne.

Säterna ligger långt från människoboningar och består af ett enda stort rum, till hvilket dörrarna stå öppna, insläppande floder af solljus.

Fru K.... sitter vid sitt skrifbord med dagens tidningar framför sig. Hon är en litterär kvinna, och hennes barnböcker äro bland de mest omtyckta i Norge.

Hon är ung och guldhårig, men ingen älfva, utan starkt byggd och något fetlagd.

Mottagandet är vänligt, och vi äro snart inne i ett lifligt samspråk om svensk och norsk litteratur.

Stugan är en af de äldsta i Norge och så godt som möjligt bibehållen i sitt ursprungliga skick, utom att fönstren äro något upp-

huggna och små glasrutor insatta i stället för svinblåsa.

Taket höjer sig kilformigt från sidorna till ljoren — ljusöppningen.

Allt är i stil — gediget, vackert, dyrbart och enkelt. På pianot står en vas med prästkragar och gräs, som gör sig alldeles ypperligt.

Sängplatserna — i väggen inbyggda bänkar — döljas af draperier i allmogestil.

På skrifbordet står ett kabinettskort i ram.

»Hvem är det?» frågar jag litet tanklöst.

»Min man.»

Det borde jag förstått.

Vi byta samtalsämne, men mina blickar drogos ovillkorligt mer än en gång till dessa vackra uttrycksfulla drag.

Fru K.... ville nödvändigt bjuda på ett glas vin, och medan hon ordnar därmed, vill jag passa på och berätta det lilla jag vet om henne.

Hon lät mycket tala om sig som flicka, ty hon sågs ofta på gatorna i Bergen tillsammans med en ung begåfvad filosofie kandidat.

Att de älskade hvarandra, trodde folk sig veta, men någon förlofning hördes ej af.

Han var sjuk. Hur sjuk visste ingen mer än han och hon, och någon framtid hade han ej att hoppas på.

Två somrar följde hon honom till Lofthus — till den undersköna Villa Ringgolfesnes — där han försökte uppehålla bröstsjukdomens härjningar.

Hon vårdade honom, och man fann det opassande, att hon gjorde det utan ring på fingret. Hade hon bara *det* haft, skulle hvar och en funnit saken naturlig och som sig borde — åtminstone om hon haft en mor eller tant bredvid sig — nu dömdes hon strängt.

Mer än en gång hade han och hon talat allvarliga ord med hvarandra och frågat sig, om de för världens skull vore skyldiga att offentligt erkänna sin kärlek och låta mängden blicka in i sitt allra heligaste, när det mellan dem aldrig kunde bli annat än ett själarnas förbund.

Någon förtrogen hade de ej, och det väckte stor uppståndelse och förvåning, när de — två dagar före hans bortgång — läto viga sig vid hvarandra.

Att gifta sig med en döende man var inte afundsvärdt. Hade han haft förmögenhet, hade det ej varit att undra på; men nu tyckte lite hvar, att hon hade föga glädje eller nytta af sin frutitel.

Den man, som älskat henne, hade dömt på annat sätt; ty han visste, att när han gaf henne sitt namn, han också gaf henne det dyrbaraste en människa kan vinna — och som kvinnan så sällan ernår — frihet och oberoende.

Fru K.... lever ett rikt lif, och om man än finner henne lite egen, klandras hon ej, ty som ung änka kan hon göra ungefär hvad hon vill.

Om vintrarne kör hon »gulingen» på Bergens gator eller i dess omgifningar, och om sommaren tar hon emot gäster och gör långa fjällturer, ty hon är en sportkvinna.

Sommarhemmet är alltid sätern på Lofthus, hvarifrån hon kan se ner på Villa Ringgolfesnes — pensionatet vid fjordbrädden, där hennes lefnadsroman afslutades.

Hon har ingen tjänare och sköter själf sitt miniatyrjordbruk — sätter och tar upp potatisen, stackar och kör in höet, ryktar och fodrar hästen.

Det är detta — att kunna och vilja hjälpa sig själf i hvad möjligt är — som väcker

människors undran — därför att det är så ovanligt.

Men nu är vinet drucket, och en inre röst säger mig, att jag bör taga afsked. Fru K... följer mig ut.

Vi stanna på ängsmarken, som går ända fram till dörren.

Höet står i stacken och doftar starkt i solskenet — Gulingen betar helt nära.

En målarinna — Fru K....' sommar-gäst — står vid sitt staffli med en stor duk framför sig. Alla människor ta för öfrigt vyer här. Hon målar en angelica som skarpt tecknar sig mot en blåsvart fjällvägg.

Där ute på gräsplanen har man en underbar utsikt.

Till höger djupt nere fjorden med sitt förunderligt djupgröna vatten, och på dess andra strand den väldiga Aganuten vi hvars fot stortingsmannen Johannes Aga — Norges äldste och kanske mest betydande odalman — lever i sitt sexhundraåriga hus; där bredvid Folgefonnen med sin glittrande iskrona.

Till väster mäktiga skogklädda åsar, från hvilka Skrikjoforsen och Björneboxet störta ned i väldiga kaskader.

I fonden stänges fjorden — så synes det — af fjällen och en utskjutande löfklädd udde, på hvilken ett kyrktorn sticker fram.

Det är Ullensvangs kyrka, densamma som af Kjerulf, Wergeland, Munch, Gude och Tidemand med flere förevigats i toner, ord och bild.

Någon »Brudfärd» såg jag ej, men jag har sett båt efter båt glida fram öfver fjorden en söndagsmorgon, sett de gifta kvinnornas hvita Skaut* afteckna sig mot vattenytan och de pärlsömmade färgrika hardangerdräktarna liksom lysa upp själfva templet.

Det är vackert — och man glömmet det ej — men vackrast af allt är att se den nedgående solen kasta en gnistrande eldkam öfver Folgefonnens hjässa.

Forsarna och de mäktiga skogsåsarerna midtemot lysa då i guld och purpur, tills glansen bleknar och mörkret faller på, men ännu i sista stunden skifta de väldiga klippformationerna i blodrött och svartviolett.

Här bodde Edvard Grieg i många år uti sin »Sangershytte», och om man också ej som fru K.... har sina rikaste minnen af lycka och sorg härifrån, skall man dock — om man skådat detta paradiset — aldrig upphöra att längta dit.

Nattrocken.

Berättelse

af

Mathilda Roos.

(Forts. fr. sid. 417.)

»Ja, ja, det ä' bra, de ä' bra,» svarade modern och afväjde, till hälften småleende, till hälften misslynt ömhetsbetygelserna.

Sedan nu nattocksfrågan väl fått den mer utpräglade karaktär, den erhållit genom moderns löfte, ansåg sig fru Björk ha rättighet att någon tid bortåt hvilat därpå. För hvarje gång flickorna kommo med sina frågor och påminnelser, svarade hon blott: »Bråka inte, barn, jag har ju lofvat er, det är god tid, den här månaden hinner jag inte, vi skola

* Hufvudbonad.

Sträfvaständigt
högre opp,
lyft dig ofvan jor-
degruset
lik ett jätteträd,
hvars topp
skyhögt sträcker
sig mot ljuset!

Uppåt, uppåt dag
från dag! —
Men, ju högre du
är vorden,
grip allt kraftiga-
re tag
med din rot i fo-
sterjorden!

H. A. Melin.

vänta till nästa.» Men när nästa månad kom, blef det samma historia: hon hade inte tid, skulle vänta litet o. s. v.

En morgon, då flickorna efter frukosten sutto och genomgånade »Dagens Nyheter», utbrast Ida helt plötsligt: »Mamma lilla, det är stor realisation hos X. Nu ska' vi passa på och köpa tyg till din nattrock, ska' vi inte det?»

Fru Björk, som stod och lade in handdukar i ett skåp, följde sin vanliga taktik och låtsades icke höra.

Ida upprepade sin fråga.

»Nej, inte i dag,» svarade frun vresigt och utan att se sig om, »inte i dag, det är alldeles omöjligt.»

»Och hvarför är det omöjligt i dag?» frågade Maria fogligt, under det Ida med en förtviflad rörelse knäppte ihop händerna.

»Därför... därför... därför att jag inte har några pengar. Och man får inte ut några pengar ur sparbanken förrän efter åtta dagars uppsägning, och då tänker jag realisationen är slut!» tillade hon och vände sig om med ett triumferande leende alldeles som ett barn, då det hittat på ett riktigt elakt skälmstycke.

»Mamma ska' få låna pengar af mig,» inföll Ida hastigt.

»Låna... af dig? — Nej tack, mitt barn, har du några styfrar öfver, så behöfver du dem allt själf.»

»Visst inte, mamma. Jag går i middag och säger upp 25 kronor i sparbanken, och då får jag om åtta da'r igen, hvad jag lånat till tyget.»

Modern släppte handdukshögen och vände sig häftigt om.

»Tjugufem kronor! Å' ni alldeles från förståndet, barn? 25 kronor, som ni skulle kunna få hvar sin klädning för? Aldrig ett öre öfver 15, hör ni det, inte ett öre öfver 15 till en sådan lyxartikel, som jag inte det ringaste behöfver, utan bara gör för Idas alla tokiga fantasier om att min gamla nattrock skall gå och spöka... Men inte ett öre öfver 15...»

»Men, söta mamma, det är omöjligt...»

»Nej flickor, ni får inte bråka med mig, jag orkar det inte,» afbröt modern och fick plötsligen det milda, barnsligt hjälplösa uttryck hon ibland kunde ha i sina ögon, »jag vill inte taga ut mer än 15 kronor...»

»Nåja, vi få väl försöka,» suckade flickorna, »men inte blir det lätt.»

Det var icke utan, att då middagsstunden nalkades och flickorna skulle komma hem, fru Björk kände sig litet orolig och nyfiken på, om de köpt tyget eller ej. Det var i den lilla fruns lif någonting så oerhördt att få ett nytt plagg — vanligen brukade hon sätta ihop sina klädningar af gammalt — att det icke var underligt, om hon kände sig upprörd öfver en dylik tilldragelse.

Nu hörde hon nyckeln skrammel i tamburdörren och strax därpå flickornas steg och röster. Men hon låtsades icke om någonting; då flickorna kommo in i rummet, nickade hon blott ett välkommen och fortsatte att duka bordet, under det hon dock hastigt och försiktigt sneglade åt sidan för att se, om något paket syntes till. Ida höll ett stort paket under armen. Tänk bara, hvad så mycket tyg skulle kosta!

»Ja, nu lilla mamma, nu har »det vidunderliga» skett!» utropade Ida, i det hon skrottande höll fram paketet mot modern, »tyget till nattrocken är köpt!»

»Jaså, ja det var bra, det,» svarade modern med en ännu misstänksam blick på paketet, »nå, hvad kostade det?»

»Bara sex kronor,» svarade Ida sväfvande och utan att se på modern. Förhållandet var, att tyget kostade åtta kronor, och att Ida själf lagt till två, men som hon var alldeles ovan vid att narras, hade hon svårt att få äfven denna lilla nödlögn öfver läpparne.

Fru Björk såg något flat, men mycket förnöjd ut.

»Nåja, det måste jag bekänna inte var dyrt,» sade hon, »tack ska' du ha, min flicka.»

Hon sträckte fram handen efter paketet, som Ida lämnade henne. Därefter vände hon ett par gånger på det, synade det noga och stoppade det under armen för att gå och lägga det i sin byrålåda. Det var icke ofta fru Björk fick emottaga bref eller paket, men när det någon gång skedde, tyckte hon icke om att i brådkastet öppna dem. Hon kände ett försiktigt, misstänksamt begär att en liten tid få gömma dem, fundera och vända på dem och så i ensamhet och stillhet bryta dem och se, hvad de kunde innehålla.

»Nå, men ska du inte öppna det, mamma lilla?» utbrusto flickorna.

»Jo bevars, men vi ska äta först,» svarade

modern och höll hårdt i paketet med bägge händerna.

»Nej tack, nu kan du unna oss att få visa det!» utbrast Ida, i det hon skämtsamt ryckte paketet ifrån modern och därefter öppnade det och bredde ut tyget öfver en stol.

»Nå, är det inte vackert kanske?»

»Ja,» svarade fru Björk, sedan hon granskat tyget och nupit däri, »men inte passar det till nattrock, inte! Det är alldeles för ljus och elegant. Jag har just sett efter, att Marias söndagsklädning börjar bli nött, därför är det bäst, att du tar det här, så kan man ju alltid se'n vid ett tillfälle köpa ett nytt till min nattrock!»

Bägg flickorna brusto ut i ett skratt, så hjärtligt att frun mot sin vilja tvangs att skratta med.

»Nej, mamma lilla, det var ett bondförsök så groft, att du skulle skämmas däröfver.»

»Ett »bondförsök», sådana uttryck,» puttade frun misslynt, »det är bara ni, som äro så morska och bestämda, att en ann' stackare knappast får ett ord med i laget.»

»Jo, det får du visst, det är du som bestämmer allt, nu ska' du t. ex. bara bestämma, hvilken dag du vill profva, så skola vi säga till en sömmerska?»

»Profva,» svarade frun med den mest afkylande likgiltighet, »åhja, nog hinner vi med det, tänker jag. Hjälp mig nu att lägga ihop tyget, så det kommer i sina veck.»

Frun och Maria lade nu omsorgsfullt ihop tyget, hvarefter hon rullade in det i en handduk och därofvån på papperet. Så stoppade hon ned det i sin byrålåda, bredde för säkerhets skull ännu ett plagg öfver det, läste lådan och stoppade nyckeln på sig.

Flickorna gånge hvarandra en förtviflad blick. De förstodo bägge, att det stackars tygstycket härmed invigdes till en lång, fridfull hvila, i moderns byrålåda.

Deras aning gick mycket riktigt i fullbord. Två månader låg tyget orubbadt i byrålådan, och alla öfverläggningar, om hvem som skulle sy nattrocken alla förslag och påminnelser därom ledde icke till något annat resultat, än att fru Björk, med gaf att nattrocken finge sys. Hvem som skulle tillverka den, var omöjligt att bestämma.

Men en dag då de kommo hem vid middagstiden, möttes de af att modern med ett förnöjdt leende utropade:

»Nu, kära barn, ska' ni inte längre behöfva käxa om nattrocken. Nu vet jag, hvem som skall sy den!»

Flickorna gånge hvarandra en förskräckt blick. Hvad i allan dar hade modern nu fått tag i för en gammal harpa till sömmerska?

»Ja, kan ni tänka er, hvem som har varit här,» fortsatte den lilla frun med ögonen tindrade af belåtenhet.

»Nej, det kan vi sannerligen inte!»

»Jo, gamla mamsell Lesträd, ni minns, hon som bodde i sexan vid Nygatan, och som ibland brukade hjälpa mig litet med sömnad, då ni voro små!»

»Jaså, hon som vi brukade kalla »grisen», därför att hon hade sådana lustiga ögon?» svarade Ida med en liten föraktfull dragning på öfverläppen.

»Just hon. Det är hon som sytt min första nattrock, ska' ni veta, nu ska' hon få sy den här också. Hon gör det billigare än någon annan, hon vet, hur jag vill ha det, och så behöfver jag inte genera mig för henne, utan kan behålla vadden och bitar af fodret. Det var en riktig lycka, att hon kom.»

»Nej, söta mamma, henne får du rakt inte

ta!» utbrast Ida förtviflad. »Hon kan inte sy...»

»Hon skulle bara förstöra nattrocken,» ifyllde Maria.

Men frun var obeveklig. Lestrad skulle sy nattrocken: mamsell Lestrad påminde henne om forna, lyckliga tider, mamsell Lestrad var en fattig, pröfvad kvinna, som förstod man kunde taga vara på ett gammalt lappadt foder, utan att därför vara snål. Mamsell Lestrad ville hon ha och ingen annan.

Flickorna insågo, att det ej lönade mödan fortsätta med några motsägelser, och efter en lång stunds öfverläggning om dag och timme, om inköp af foder, knappar etc. fastställdes det äntligen, att lördags eftermiddag skulle mamsell Lestrad komma och taga mått af nattrocken.

Det var i dag måndag, således nära en vecka till den stora händelsen skulle äga rum. Flickorna voro, oaktadt missnöjet med moderns val af sömmerska, mycket belåtna åt, att ett beslut äntligen fattats, och framkastade allt emellanåt små glada betraktelser öfver den lyckliga timme, då de äntligen skulle få sin kära, lilla mamma iklädd en ny, vacker nattrock.

Så randades då äntligen lördagen. Marias första känsla, då hon vaknade, var en angenäm förnimmelse, att någonting roligt skulle hända i dag, hennes nästa en orolig undran, öfver att det var så ljult i rummet, och att hon vaknat af sig själf, ej som vanligt af moderns rop: »Klockan är sju, stig upp mina flickor!»

Hon sprang hastigt upp, kastade en schal öfver sig och skyndade in i moderns rum.

»Mamma, älskade mamma, mår du inte bra,» utropade hon, satte sig på sängen, där modern ännu låg, och fattade med kärleksfull ifver hennes hand.

»Nej, inte riktigt,» svarade fru Björk med svag röst, »jag vet inte, hur det är... fatt... det gick inte att stiga upp, jag ville bara svimma... så ropade jag på er, men ni hörde inte... jag var så orolig, att ni skulle försöka er... Men det är nog bara mitt vanliga onda... om du vill koka upp litet vatten åt mig, så blir det säkert bättre...»

Ida kom nu också in, och bågge flickorna pysslade om modern efter bästa förmåga och försökte öfvertala henne att äntligen icke stiga upp, förrän hon kände sig riktigt frisk igen.

»Och hvem skall då städa här och laga middagen?» svarade modern på deras böner och föreställningar. »Nej, kära barn, det duger inte att ligga för en sådan här obetydlighet...»

Men då hon efter flere försök att stiga upp märkte, att hon ej hade krafter härtill, måste hon slutligen lofva döttrarna att ej lämna sängen, förrän Ida, som skulle försöka att få ledigt, om en stund komme hem.

»Det är sant, gamla Lestrad skulle ju komma i dag, du får väl ge återbud till henne,» sade frun, då flickorna beredde sig att gå.

Det var icke utan, att hon kände en liten förnöjelse, öfver att profningen måste uppskjutas. Och otydliga föreställningar om, hvilken vacker klädning det där nattrockstyget skulle bli åt Maria, gled på samma gång genom hennes inbillning och framkallade ett belåtet småleende på läpparne.

Maria suckade.

»Ja, jag skall väl gå och säga återbud då,» sade hon, »jag ber henne komma om måndag i stället, då hoppas jag du skall vara frisk.»

»Om måndag,» upprepade den lilla gumman liksom förvånad, »ja, gör det,» tillade hon hastigt och såg framför sig med en drömmarlick blick, »gör det då...»

Det var med tungt hjärta Ida och Maria i dag begåfv sig till arbetet. De plågades bågge af en aning, som de ej ville erkänna ens för sig själfva: att modern ändå skulle besegra dem, att någon ny nattrock aldrig skulle bli sydd. Hade det icke alltid gått därefter, att, hur mild och undfallande hon än var, i en punkt, i deras kärlekstivster, blef hon dock den härskande. Då det gällde att försaka och lida, att uppoffra sig, då hade hon varit mycket starkare än de. Och låg det icke i denna tysta, försakande moders-kärlek en hemlighetsfull kraft, som äfven denna gång skulle besegra dem?

Hon kom ej upp vare sig på söndag eller måndag. Hon var allttjämt illamående, frös och hade en plågsam värk i lemmarna. Maria måste äfven på måndagen gå med återbud till Lestrad, och denna gång utsatte de ej någon annan dag för profning. På tisdagen gingo de efter en doktor, och då han kom, sade han, att frun hade influensa, och att hon skulle hålla sig stilla och taga in china, men för öfrigt kunde han ej säga, hur det skulle komma att gå, då hon var så gammal och svag.

Ett par dagar förgingo utan någon förändring. Hvad som mest oroade flickorna var, att modern icke sade ett ord om att stiga upp, att hon, som annars hade så mycket bekymmer för hushållet och hemmet, nu icke ens talade därom, utan för det mesta låg med slutna ögon och halfsof. Det var som om en stor, allt slukande trötthet plötsligen kommit öfver henne.

På torsdags afton föll hon i en dvallik sömn, men frampå natten vaknade hon upp och yrade under flere timmar. Det var då mest den gamla nattrocken, som sysselsatte hennes tankar.

»Kära barn,» hviskade hon och såg på flickorna med en skygg, frågande blick, »jag är riktigt orolig, därför att den är så ful, kanske ni ändå har rätt i, att jag borde gjort mig en ny... tror ni, att den här gamla nu duger?»

»Duger, älskade mamma, hvad menar du?» svarade flickorna med darrande, upprörda stämmor.

»Åhja, ni vet, ni vet,» hviskade hon med en hemlighetsfull blinkning, »man måste ju ha högtidsdräkt... jag minns inte hur... men det står någonting om det i Guds ord... tror ni min gamla stoppade nattrock duger... den är nog ful... ni hade allt rätt... men...»

Hennes röst gick öfver i ett otydligt mummel, och hon plockade oroligt med handen på täcket. Flickorna kunde ej svara; de böjde sig blott ned öfver den magra, vissnade handen och snyftade sakta.

Plötsligen vände hon sig åt sidan och stirrade mot kakelugnsvrån med denna fjärrskådande, underliga blick, som är så egendomlig för döende.

»Hvem är det, som sitter där?» frågade hon tvärt.

»Ingen, mamma lilla, det är bara kakelugnen du ser...»

»Jo, det är någon, det måste jag väl se,» svarade den gamla häftigt, »ja visst, det är ju Lestrad... hon är här för att profva... ja, det skall hon få nu... jag behöfver en ny dräkt, jag riktigt skäms för min gamla nattrock...»

Hon satte sig upp i sängen med ett beslutsamt uttryck, och flickorna hade all möda att hindra henne från att stiga upp.

»Ja, jag måste... det är brådt,» mumlade hon, »det är någon dag den skall vara i ordning, jag minns inte när... kära flickor, bråka inte nu med mig... jag orkar inte... ni ska inte vara så morska och bestämda mot mig, barn...»

Hon lade sig ånyo ned och sjönk så småningom i sömn.

På detta sätt förflöt natten, än under yrsel, än under en drömlig slummer. Fram mot morgonen somnade hon djupt och stilla och vaknade icke mera. Flickorna märkte knappast, när sömnen gick öfver i döden, det var blott en lätt suck, ett litet djupare andetag, så blef allt tyst och stilla.

Men då morgonen grydde och dagern upplyste sängen med den lilla slumrande gestalten, föll den också öfver den gamla nattrocken, som hängde där så underligt spöklik, så ängsligt lefvande med alla sina minnen...

Och då var det, som på det infallna gamla ansiktet framskyntat ett belåtet småleende, öfver att hon ändå behållit segern, att det nya tyget ändå skulle komma att användas till klädning åt flickorna, och att hon och hennes äreskrud, den gamla nattrocken, i det sista fått följa hvarandra.

Små orsaker.

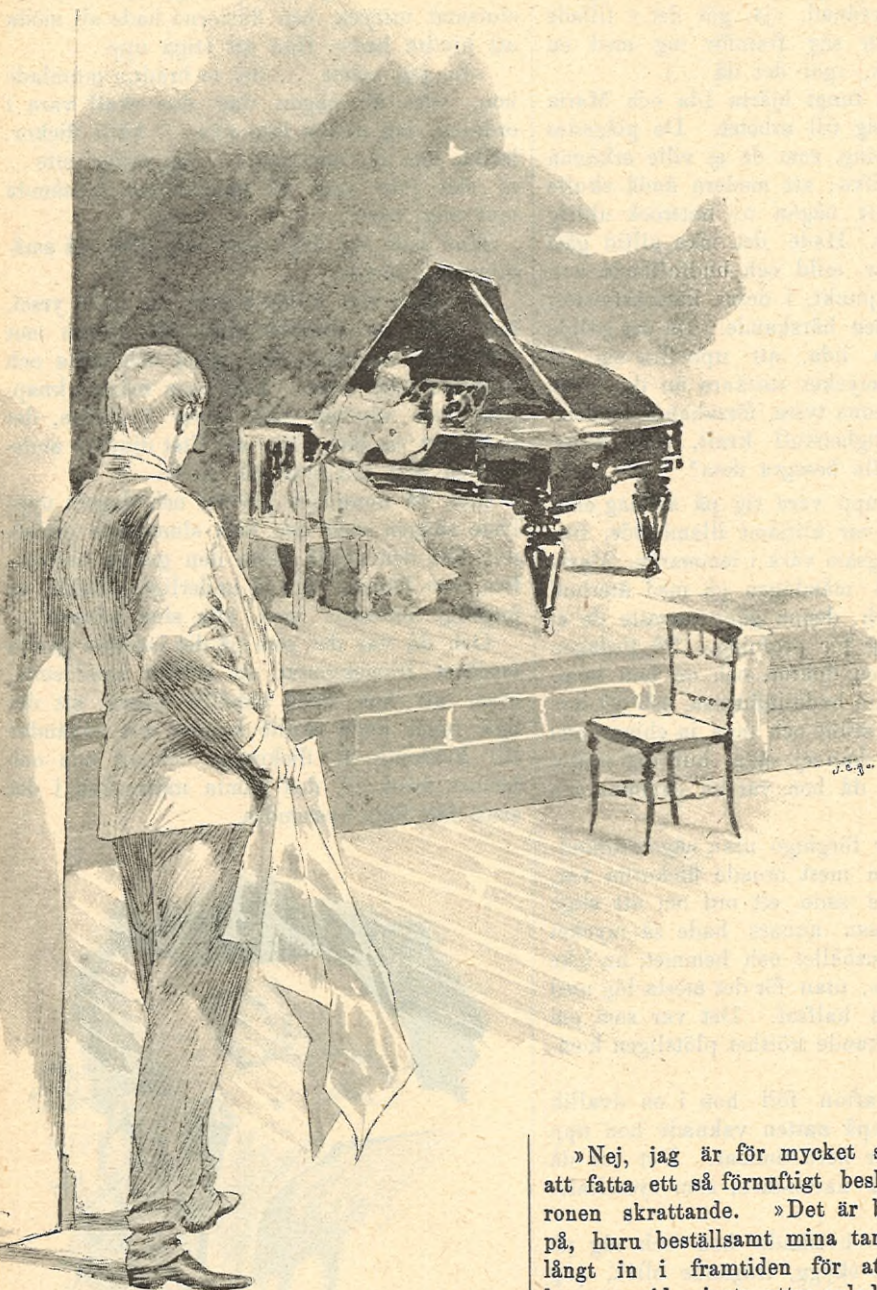
Skiss af Ernst Lundquist.

Med en illustration af V. Andrén.

Sällskapet hade uppehållit sig alldeles för länge på Tistholmen med att bese de märkvärdiga jättegrytorna, och då »Tärnan» nu lade ut för att segla hem till Lysekil, hade vinden mojnät så betydligt, att man knappast gled framåt ett par tum i minuten. Focken hängde slapp, och storseglet stod där som en slät, hvit vägg, utan att göra synnerlig nytta. Sundet låg nästan blankt, endast med en svag vattring här och där, som då man andas på ett glas, och hafvet klunkade sömnigfvande mot båtens sidor.

»Det här går inte, kapten,» sade baron Stråle, »vi få ta till granseglen. Jag skall gärna ro en åra med.»

»Ack nej, låt bli det,» bad öfverstinnan, »det är så förjusande att glida fram så här. Tids nog komma vi till Lysekil. Det är så härligt att se solnedgången utifrån sjön.»

»Han friskar nog i, bara vi komma förbi udden,» förklarade kaptenen, som satt vid styret. Och därvid fick det bero.

Men den tröga farten invercade på stämningen i båten. De unga flickorna, som varit så ystra uppe på Tistholmen och hoppat omkring mellan de kringvräkt stenblocken som nyss lössläppta killingar, slogo sig ner i en pittoresk grupp med armarna om hvarandras lif längt fram i fören och sade icke ett ord. En af dem gnolade tyst på en folkvisa, och alla tre sutto där och sände långa, drömmande blickar ut öfver vattenytan, som började skifta i saffransgult med violetta brytningar. Öfverstinnan ordnade tyst sin bukett af angelica, fackelblomster och silene, som hon plockat där uppe på den egendomliga, släta holmen, där tempeltrappornas och parkettgolvrens remsor fyllas af blommor och grönt. Då och då kastade hon en blick på baronen, som satt med bortvänt hufvud, så att hon endast såg en yfvig, gråsprängd mustasch och en brunsteckt kind, dubbelt brun mot den hvita flanello-kostymen.

»Det skulle vara roligt att veta, hvad ni egentligen tänker på, baron?» sade hon slutligen och pröfvade en bredbladig alg som bakgrund åt en yfvig angelicakrona. »Ätminstone tänker ni då inte på att vara underhållande.»

»Förlåt mig,» sade baronen och vände ett yrvaket ansikte mot henne. »Min fantasi skenar i väg ibland . . . ja, ni kan aldrig tänka

er, hvad den nu sysselsatte sig med! Ni minnes kanske, att fröken Dagmar där uppe på Tistholmen gjorde narr af mig, för att jag är så förtjust i den platsen, och föreslog, att jag skulle bygga mig ett sommarnöje där. Nåväl, när ni nu väckte mig med er välförtjänta förebräelse, höll jag i tankarne på att inreda mitt blifvande arbetsrum där och hade nästan bestämt mig för bambumöbel med crétone à la Pompadour.»

»Det kan väl inte vara ert allvar att ta upp min lilla yrhättas idé?» utbrast öfverstinnan häpen. »Den där ödsliga klippan, där det inte finns en lefvande varelse!»

»Nej, jag är för mycket sällskapsdjur för att fatta ett så förnuftigt beslut,» svarade baronen skrattande. »Det är bara ett exempel på, huru bestämsamt mina tankar alltid skena långt in i framtiden för att dra ut konsekvenser vid minsta yttre anledning. En sysslös rentier som jag har ju inte mycket annat att tänka på.»

»Ni är således 'fremsynt', som det kallas i Norge?»

»Bara med den skillnaden, att mina syner ofta inte ä' annat än omöjliga galenskaper som till exempel nyss. Men ibland har jag verkligen haft nytta af den där vanan eller manien, hur ni vill kalla det. Bland annat har jag den att tacka för, att jag ännu är ungkarl — och väl kommer att alltid förbli det.»

»Att tacka?» upprepade öfverstinnan småleende och hotade honom med den färdigbundna bukett. »Jag protesterar som kvinna och mor till tre giftasvuxna döttrar.»

»Ja, jag har min oartiga dag i dag . . . men sanningen framför allt!»

»Men säg mig, hur kan er lättrorliga fantasi eller er vurm för att dra konsekvenser vara vållande till den olyckan, att ni aldrig har gift er? Eller är det kanske indiskret att fråga?»

»För ingen del. Den lilla historien är nu så gammal, att den luktar mögel och gärna kan behöfva vädras litet. Jo, det var i Marstrand för — ja tänk, det är snart tjugu år sedan! Men jag ber er tro, att jag då ännu var mycket ung. I alla fall tillräckligt gammal för att handla klokt och förnuftigt, som ni genast skall få höra. Jag hade gått och blifvit alldeles ohjälpligt kär . . . nej, inte ohjälpligt, men ovanligt; det käraste jag vet

mig ha varit i hela mitt lif, och det vill inte säga så litet. Föremålet var blondt med svarta ögonbryn, jag behöfver inte säga mer. Väst som en parisiska, små fötter, godt hufvud . . . ingen konversationsmaskin. Hon kunde verkligen tala, och det är inte alla dockor som kunna det. Hon var lagom ung för mig, lagom musikalisk, lagom rik och hennes far hade en lagom framskjuten ställning. Det var alltså ett riktigt önskeparti för mig. Och ni må tro, att jag önskade det också! När jag skulle fria, var bara en tidsfråga . . . det fattades bara ett tillfälle. Jag hade föresatt mig, att det skulle ske första gången jag blef ensam med henne.»

»Och ni visste, att edra känslor voro besvarade?»

»Naturligtvis. Det hade hennes bästa väninna anförtrött mig, och hon hade det under strängaste tysthetslöfte från föremålet själf.»

»Nå, kom det något tillfälle?»

»Ja, det kom. Jag satt ganska tidigt en morgon ensam i lärummet och ögnade i tidningarna; då fick jag utifrån societetssalongen höra en af Chopins polonäser spelas upp — ni vet en af de allra svåraste, den där smattrande, som Sofie Menter spelar så bedårande, och som låter som en hel orkester. Jag visste, att Marianne höll på att öfva in den, det hade hon sagt mig dagen förut. Det var således antagligen hon, som spelade. Jag gick och ställde mig i dörren med mitt tidningsblad i handen. Mycket riktigt, det var hon, som satt där uppe på estraden vid pianot, med ryggen vänd åt mig. Det var, som sagdt, tidigt på morgonen, då lokalen alltid brukade vara folk-tom; hon hade väl enkom valt den tiden för att få öfva sig i fred.

Jag stod där försjunken i beundran af den smärta figurens vackra linier — jag kommer än i dag ihåg, att hon hade en förtjusande klädning af något slags tunt, crêpeartadt tyg, hvitt med små skära och gröna buketter, och en löst nedfallande halskrage af rikt veckade crémegula spetsar. Det vackra blonda håret var helt provisoriskt hopsamladt i en knut högt upp på hjässan, och ett par ostyriga, vågiga slingor klängde ner öfver ena örat. Tänk, om jag skulle gå fram till henne, afbryta polonäsen och be om det där samtalet? Nej, då skulle hon kanske bli generad, för att jag stått och lyssnat på hennes musik. Det var nog bäst, att hon fick sluta den först.

Polonäsen, ja . . . den är, som sagdt, mycket svår. Hennes små fingrar jagade hvarandra som hvita fjärilar öfver tangenterna, hennes smidiga öfver kropp gick i vågrörelser, och det blonda hufvudet böjdes oupphörligt ner öfver klaviaturen. Det var isynnerhet en passage, som måtte ha varit mer än vanligt kinkig; ni vet, den här biten — — han gnolade ett par takter —, »jag kommer mycket väl ihåg den, ty hon spelade om den minst tio gånger å rad, men alltid gick det sönder för henne. Till sist blef hon otålig och ond och slog med bäge händerna ett missljudande starkt ackord liksom för att tukta pianot, för att det ej ville lyda henne. Sedan började hon om igen, men endast för att afbryta sig midt i en löpning, och hvarje gång gaf hon, om jag så får uttrycka mig, pianot en örfil.

Jag blef helt underlig till mods. Jag drog mig in i lärummet, slog mig ner i ett hörn och lät tankarne löpa så där, som de bruka ibland. I fantasien såg jag mig gift med Marianne; vi hade varit gifta i många år och — vi grälade. Nej, rättare sagdt, hon grälade. Och hon var lika oresonlig och brutal i sina uttryck mot mig, som hon nyss hade varit i

handling mot det stackars pianot, som väl inte kunde rå för, att hon spelat galet. Och när jag suttit en stund och stirrat på den obehagliga tafla, fantasien upprullat för mig, började jag resonnera kallt och klart öfver saken. Marianne hade icke själfbehärskning, Marianne var orättvis, Marianne skulle efter några års äktenskap bli en drake, ett huskors. — Och den slutledningen verkade betydligt afkylande på mig, må ni tro. Hvarje gång jag sedan träffade henne, stod den där lilla pianoscenen för mig — och det blef aldrig något frieri af. Min idol har nu varit gift i många år.»

»Nå?»

»Jo, hennes man så godt som bor i Karl XIII:s torg och på Stora sällskapet, då kan

ni veta, hur han har det hemma. Då de förekomma tillsammans ute i sällskapslivet, ser han strykrädd ut för hvart ord han säger. Och hvar gång jag ser honom, tackar jag min lyckliga stjärna, som förde mig in i tidningsrummet den där morgonen. Annars hade ju jag kunnat vara han!»

Öfverstinan skrattade, men så blef hon allvarsam i hast och sade:

»Vet ni, baron, den där historien är ganska lärorik. Tillåter ni, att jag talar om den för mina flickor?»

»Tala om den för hvem ni vill. — Här ha vi aftonbrisen nu! Kapten hade rätt. Akta hufvudet, mina unga damer — nu går focken öfver!»

Kunde med min penna blott jag måla, huru morfars gamla ögon stråla under mörka, tjocka ögonbryn. Döttrarna i muff och sjal och kappa måste gubben krama om och klappa, dotterbarnen hissar han mot skyn.

Och man pålsar af, man pratar, frågar, gubben skämtar glatt med sina mågar, gumman hand om barnabarnen ta'r, häpen slår hon händerna tillsammans: »Nej, men hvad de vuxit allesamman, och hvad minsta pysen liknar far!»

När man sedan sig till bordet sätter, bjuder mormor på de gamla rätter, barnen älskat uti forna da'r, lägger för utaf den bästa biten, känner inte alls igen aptiten, talar om, hur frisk den fordom var.

Nu högtidligt locket lyfts på kannan, öl som mormor brygger ingen annan, om den äran är hon själf så mån. Morfar kannan omkring bordet skickar, »mormors stolthet,» säger han och nickar, skalken lyser fram ur ögonvrån.

Efter maten se'n få barnen rasa uti morfars rum, och vid hans brasa stekas äpplen åt den unga släkt. Brädspelsbrickor rulla kring så blanka, minsta pyrena få »rida ranka», morfar trallar takt så glatt och käckt.

Och en stund är allting lust och gamman, men så falla ögonlocken samman, Lillen somnar in på morfars knän, döttrarna nu ta' hans trötta gäster, och att tysta deras små protester morfar namnam har i chiffroniern.

Snart de små i sina bäddar hvila, mormor brådt till deras rum ses ila, ej en gudstjänst henne syns så skön, ej ett ljud så skönt för hennes öra som att ifrån deras läppar höra stapplas fram en barnslig aftonbön.

Men hos prosten sitter nu hans mågar, de berätta, gubben lyss och frågar, underliga ting han höra får. Konstigt för hans gamla öron susar allt det nya genom tiden brusar, och han känner sina sjutti år.

»På min ålderdom jag älskar friden,» morfar säger, »och allt nytt i tiden kunde göra gubben hufvudyr, men till ångslan kan det mig ej fresta, allt skall säkert vändas till det bästa, det är alltid samma Gud som styr.»

Så vid samspråk tiden hastigt ilar, och man skiljs, och tryggt och godt man hvilar i det gamla låga herdetjäll. Och när åter nästa morgon bräcker med det glada bud, de små man väcker: »Barn, i afton är det julekväll!»

Snorre.

1 gamla hemmet.

En julbild.

Med en illustration af Jenny Nyström.

Gamla fru prostinnan slutat stöket, kastar än en sista blick kring köket, ja, nu är det just i hennes smak: ångor utaf julmat luften fylla, kopparn glänser prydligt på sin hylla, allt är fejad ifrån golf till tak.

Öfver allting hennes öga vakar, ljusen tändas uti blanka stakar, bordet uti sal'n re'n dukadt står, det är klart, att mången gäst man väntar.

Tidt och ofta hon på dörren gläntar, lyss, om ljud af bjällror henne når.

Prosten sitter i sin lugna kammar, klart och lustigt björkvedsbrasan flamar, lyser på hans vackra hvita hår. Tiden fåror i hans panna ristat, men sin forna kraft ej gubben mistat, rak och ståtlig än vid sjutti år.

Nu är tyst i gamla herdetjället, men så var det lif förut i stället, innan barnen byggt sig egna hem. Men när julen kommer, kring de gamla, hvarje år sig barn och barnbarn samla för att helgen fira få med dem.

Just nu springer gumman ut ur salen, öfver hufvudet hon kastar sjalen, bjällror höras re'n vid förstubron. Det är friskt och kallt i skymningsstunden,

klar och stjärnbeströdd är himlarunden, frusna drifvan knarrar under skon.

Och ur kappor, sjalar, fällar, pålsar, glatt man gamla rara mormor hälsar, uti kylan står hon där så varm. Hjärteglad hon likväl tårar gjuter, när de små uti sin famn hon sluter och den minsta lyfter på sin arm.

En bröllopsresa.

Af

Cecilia Bååth-Holmberg.

Med en illustration af V. Andrén.

»Glmhult — tre minuter.»

Jag kröp längre in i mitt kupéhörn; ehuru jag fått sitta ensam och ostörd allt från resans början, ångrade jag redan, att jag valt att fara den tråkiga vägen till Stockholm med det långsamma dagsnälltåget.

Dörren, som jag dragit till, rycktes upp; en herre och en dam stego in; de hade en hel mängd res saker och bråkade länge med lifliga, muntra protester mot hvarandra, innan allt blef behörigen instufvadt.

Konduktören stack in hufvudet.

»Är här någon ny instigen?»

Biljetterna lämnades.

»Till Stockholm — var så god.»

Kupédörren slogs igen.

Se så — ända till Stockholm! Det var just trefligt!

Jag fördjupademig halft misslynt åter i min bok, utan att närmare betrakta mitt resällskap, hvilket vid en första hastig blick föreföll att vara ett godmodigt äldre par från landet — från »rama bondlandet» till och med, om man fäste sig vid snitten af deras dräkt och vid deras solbrända, grofhytla anleten.

De ingåfvo mig alls ej intresse, och jag bemödade mig att slå döförat till för deras ifriga samtal, som dock fördes halfhögt och med en viss försynthet att ej besvara.

»Ser du,» hörde jag efter en stund herrn yttra, »där är den stora stenen öfver Linné — vi resa för-

bi Råshult, det står om det i resehandboken; — sådan hög sten, se, ser du där — — —»

»Nej — ja så — — Säterbergs blomsterkung, boken i det vackra bandet, som du gaf mig till julklapp en gång, du minns — nej, så han ligger begrafven där! Det var då roligt — — —»

Jag såg upp från min lektyr.

Paret blickade ifrigt ut genom fönstret, leksamt puffande undan hvarandra, skrattade, läste i resehandboken och sågo hvarandra allt emellanåt in i ögonen med så glädjestrålade blickar, att man kunnat tro dem vara ett förälskadt par, om ej de båda varit gråhåriga och burit prägeln af att hafva bakom sig ett lif af mödosam sträfvan, som gjort deras drag skarpa och deras händer grofva. Hon i synnerhet bar denna prägel. Storvuxen var hon, i saknad af hvad man kallar »hållning» och

behag samt utan spår af modern snitt i dräkten. Den stora gula kapotthatten med hängande band gick långt ned i nacken; hon hade genast dragit af sig handskarne, som om de besvärade henne.

Han var mycket mindre till växten än hon och såg litet mera »tidsenlig» ut; hans svarta hår och skägg voro starkt gråsprängda, men hans bruna ögon riktigt lyste af en viss skälmaktig glädje, helst när de mötte hustruns belåtna blick.

När allt kommer omkring, måtte de ändock icke vara så gamla, tänkte jag, åtminstone ej för gamla för kärleken — — —

Mitt resällskap vann med ens min sympati; jag lade boken ned i mitt knä och följde med ett visst nöje deras intresserade jämförelser mellan de ställen, som passerades, och resebokens uppgifter. Det tycktes, som

Då den stundom något bullersamma glädjigheten emellanåt liksom saktade af, suto de en stund tysta bredvid hvarandra, hand i hand, hon ibland med hufvudet mot hans axel, hvarvid hon fick böja sig rätt betydligt; då och då bytte de ett leende eller några smeksamma ord: »Pappa lilla, hvad det här är roligt!» eller: »Så vacker skogen står, hustru,» eller något dylikt, till dess någon glimmande liten ödslig skogssjö nära banan eller dånet, när tåget brusade fram öfver någon bro, åter lockade dem att skynda till fönstret för att se ut.

»Herrskapet har aldrig farit den här vägen förr?» sade jag slutligen.

»Nej, aldrig — det är allra första gången. Vi ha alls inte rest förr — min man bara till Helsingborg nångång; jag har inte varit norr om Vislanda. Vet fröken — eller frun? — ja så frun, hvad det här är?»

»Ah, tyst du lilla toka,» afbröt mannen, »inte är det värdt att berätta — — —»

»Värdt? Så du pratar, pappa, du som själf i morse, då vi suto på vagnen för att åka till stationen, sade, att du inte trodde det var verklighet, så märkvärdigt tyckte du, det var — — —»

»Ja, det är sant, det är det också — han vände ansiktet emot mig; jag gaf ej längre akt på, att han var en grånad man; han såg ung och genomlycklig ut.

»Jo, vet frun,» fortfor hon, »det här är vår bröllopsresa; vår första riktiga resa som gifta — — —»

»Och bröllopsdagen var i dag för tjugufyra år se'n,» ifyllde han.

»Ja, för tjugufyra år se'n! Och vi hade hela tiden som förlofvade talat om, att vi skullegöra en bröllopsresa till Stockholm. Men så —»

Hon afbröt sig tvekan.

»Så kom det då-

ligt år» — det var åter han, som tog ordet — »det var den svåra torkan 1868, frun var väl för ung att kunna minnas det nu! — jag hade nyss köpt min egendom där nere i Varend och hade skuld på den. Och värre såg det ut att bli. Och så kom vi öfverens om att spara med resan så länge, tills vi betalt skulden och rådde om vår gård själfva. Synd var det om henne, gumman här, förstas; hon hade talat om den resan hela vintern. Men hon bar det med ro och tog duktigt fatt där hemma på gården. — Men det stod hårdt med den skulden, och så kom barnen — — —»

»Två gossar och en flicka, ja. Och se'n kunde man ju inte fara från dem. Och så kom det tusen bestyr och omsorger. Än var grödan klen, än kom den dåligt i hus; så trufdes inte korna, så blef det dåliga tider

om allt var dem nytt; de reste sig upp, pekade ut på någon liten sjö, ryckte hvarandra i armarne, gingo från fönster till fönster, ängsliga att något under denna märkvärdiga resa skulle undgå dem, förtjusta och lyckliga öfver allt, hvad de sågo.

Det var synbarligen första gången, de gjorde en »långresa».

Vår bekantskap var snart gjord; den inleddes på så sätt, att — den unga frun, höll jag på att säga — den gråhåriga damen med den klara blicken och det glada skrattet öppnade sin resväska och bjöd mig därur ett par vackra röda astrakaner. Det var nämligen midt i frukt- och skördetiden.

»De äro från vår egen trädgård,» sade hon halft urskuldande, men mycket belåten, »vi ha själf planterat träden samma år vi gifte oss.»

och prisfall på säden, och så var det ett och så ett annat — men vi gick på, och för hvar gång det tog emot, sade vi: Lute ska' vi hänga ned hufvut för så litet — vi spar med bröllopsresan, du, dess roligare blir den, och dess grannare hinner det bli där uppe i Stockholm! Och så arbetade vi på igen — —»

»Och för hvar gång,» afbröt han och såg på henne med skälmaktig blick, »för hvar gång vi i tidningen läste om något nytt, som inrättades där uppe, om de storartade husen vid esplanaderna och allt sådant, sade vi: 'Det är för oss, du mamma, de gör grant, det är det — det är bara det vi vänta på', sa' vi. Och så skrattade vi — —»

»Ja, liksom nu,» log hon och strök med sin arbetsmärkta hand smekande ned öfver hans rockärm.

»Minns du, lilla hustru, hur roligt vi hade, då vi läste om Katrinahissen?»

»Jojo men! Och nu skall vi upp och besse all härligheten! — — Men inte må frun tro, att vi under hela den här tiden bara tänkte på resa och roa oss — nej män; vi tog bara fram det så där litet emellan, då vi ville muntra hvarandra; vi hade nog annat göra hela dagen om. Men Gud vare lof, det har lyckats så bra för oss, allt från åkarna och till äppelträden; och barnen med. Hvad tiden led, sågo vi, att gården nog en dag skulle bli riktigt vår egen med hvart enda strå och hvar enda kalf; men inte vågade vi vända ryggen till, nej, inte för en dag ens; se'n fick vi nog så god hjälp af barnen, ja, af de två, för yngste gossen har läshufvud och går i Helsingborgs skola — vi har släkt därnere; men vår äldste son — nu sköter han alltsammans; han är som inspektor där hemma; och nu kan pappa resa bort, fast det är brådaste bärgningstid, han, som annars knappt var från åkern en enda minut hela dagen från fem på morgonen, och som aldrig hade ro, så länge en enda skyl fanns kvar ute — ja, gubben lilla, nu åker du järnväg till Stockholm i stället!»

»Och mutter se'n,» han vände sig åter till mig, medan hustrun däremot nästan under hela tiden hade talat uteslutande till honom: det var hennes hjärtas jubel, som gaf sig luft i berättelsen om de flydda årens sträfvan, hopp och framgång — »mutter se'n, hon, som nu i tjugufyra år själf vakat öfver smör och ostar, att allt skulle bli 'prima' och betala sig bra, hon, som donat i kök och trädgård och inte unnat sig hvila eller ens en resa till marknaden i Vislanda, långt mindre till Helsingborg, hon har nu lämnat regementet åt flickan sin; och nu åker hon bröllopsresa. Ty nu har den dagen kommit, som vi så många år har sträfvat för: inte resan för själfva nöjets skull; men resan som ett bevis på att gården där hemma, där den ligger nu i solsken med fält och ängar och vacker skog och mer än trettio kor och oxar och hästar — att den är vår, vår egen, våra söners och vår flickas ärliga arfvedel — —»

Hans röst darrade litet, och ögonen blefvo fuktiga.

Också hon torkade bort tåren, som rann utför kinden. De tego en stund, liksom försjunkna i tankar på det förflytna, på den tid, som låg emellan bröllopsdagen för 24 år sedan och denna deras ungdomsdrömda bröllopfärd, en tid af många år, men hvilka dock icke utplånat det minsta af den ungdomsfriskhet, de burit i sina hjärtan, den de liksom gömt undan hvardagslivets rastlösa arbete, och hvilken nu brusade fram och ryckte med sig, så att den, som ej visste deras hi-

storia, måste med undran betrakta dessa båda till det yttre redan åldrade människor, hvilkas glädje hade något af barnets lekfullhet.

Tåget stannade.

»Nässjö — femton minuter.»

Hon sprang upp, ifrig och intresserad.

»Pappa du, här skulle vi ju dricka kaffe, — det har vi kommit öfverens om för länge sedan.»

»Ja, kära hustru,» sade han, i det han lade armen om hennes lif, »och det har du minns förtjänt efter tjugufyra års väntan!»

De stego ur kupéen och gingo bort mot första klassens väntsal! Hennes gula hatt lyste bjärt i vimlet och tilldrog sig mången leende blick.

Och jag — ja, jag var glad att hafva gjort bekantskap med det föga moderna, landtligt rättframma paret och att under några förbiilande ögonblick hafva mött eller kanske rättare endast snuddat vid en på solid grund byggd lefnadslycka.

Den åldriga.

Af A. U. Bååth.

Med en illustration af Jenny Nyström.

Hon sitter, den åldriga, hedrade gästen
i ljusa salongen blind,
hvithårig, med vissnad kind.
Omkring henne sorlar den lifliga festen.

Hon lyssnar till gruppernas samtal och joller:
ett surr hennes öra när
om mångt, som skedd i går,
om dagens sträfvan, om dagens pjoller.

Det är, som hvar stämning intill henne summe:
på tanfylla, ädla drag
än faller det skugga, än dag —
det är, som hvart ord hon i salen förnumme.

Dock tyckes, som nöjd ej den åldriga vore
med värld, där hon dröjer än;
hon känner för visst ej igen
hos någon ett drag af de hängångna store!

Hon skönjer ej kraftiga stämningar flamma,
ej friskhet af eldig natur;
allt hörs som det sutte i bur
och kunde i frihet ej tala och glamma.

Jag ser henne sakta på hufvudet skafa.
Nu lyssnar den blinda ej mer:
månn' ej hennes öga ser
på hänsynna, tjugande dagar tillbaka?

Det syns, att hon längtar den tiden att prisa,
då efter en vers af *Tegnér*,
en tanke af Geijer och fler
man sjöng ifring bordet Valerii visa.

Jag nalkas den gamla. Jag glädes att kunna
om sorlande nutidslag
dock tälja mångt dugande drag — —
"Nej," svarar hon, "tama de äro och tunna!"

Och åter på hufvudet skafar den gamla;
då smyger sig till henne hån
en flicka, en blåögd och vän,
och mormoders händer fring gunstlingen famla.

Så stryker hon buclig, böljande fläta;
med ens öfver anletet far
ett sken som från framfarna da'r,
då lyfmena ej voro fämnade släta.

"Så gammal jag var, då den mannen mig smekte,
som fyllde mitt ungdom med sång.
Det var hos *Tegnér* en gång:
jag stor såsom du i hans fammare lefte.

"Han låg på sin soffa; och flarligen hörde
han icke vårt barnaglam:
han syntes så allvarsam!
Di unga hans diftaresyner ej störde.

"Jag ställde mig tyst vid den tanffulles sida;
med undran jag honom besåg,
där, blickande framåt, han låg,
och ögonen voro så djupa och blida.

"Men plötsligt emot mig då blicken blänfte,
ej glömmar jag glansen, den gaf!
Jag bröt dock hans syner ej af:
han smekte mitt hufvud — och åter han tänkte."

Den unga hon smeker, sitt hufvud hon höjer,
ur anletet lyser det fröjd,
och stilla hon ler, — hon är nöjd
med världen, där än hon, den äldriga, dröjer.

1 kapellet.

Med en illustration af V. Andrén.

Det var en afton i slutet af juni. Luften
var tung och kvalmig, hotande åskmoln
drogo sakta fram öfver nejden och ur-
laddade sig stundom i hväsande blixlar
och väldiga åskknallar. Endast i nord-
väst, där solen nyss sjunkit ned under
horisonten, hade molnen delat sig och lämnat en
klar strimma, genom hvilken de sista solstrålarne
bröto fram och förlånade landskapet en hemsk,
rödaktig färgton.

Och öfver hela naturen låg utbredd denna baf-
vande känsla af skuld och ångslan, som vi i
mörka stunder erfara, utan att vi kunna göra oss
reda för dess innebörd.

Som en hjärt motsats till denna tunga, tryc-
kande prägel, som bemäktigat sig landskapet rundt
omkring, glänste i julikvällens halfdunkel ljusske-
net ut ur det gamla slottets fönster. Lyssnaren
hörde muntert glam och friska skratt ljuda där-
uppe. Utifrån föreföll allt så ljusst, så skönt, så
gladt...

Att dansa kände jag dock ingen lust. Jag ställde
mig därför såsom en tyst åskådare vid dörren,
som ledde från balsalen till buffetrummet. Det
var, som om ovädret därute endast hade jäktat
och pådrifvit dansen härinne, som ville man med
den konstlade glädjen bortjaga den tryckande
känslan, som ville man med den sprittande mu-
siken öfverbjuda dunderaren därute... Och un-

der det den ena dansen aflöste den andra, van-
drade paren förbi mig ut och in, pratande och
skattande; en och annan medlidsam blick från
skålmska ögon fästes väl också i förbifarten på
den tråkige enstöringen vid dörren.

Man känner sig i sådana ögonblick förbittrad
öfver att icke kunna deltaga i glädjen, icke kunna
slita den beklämningens slöja, som lagt sig öfver
ens varelse.

Åskvädet tycktes emellertid så småningom af-
taga, och då nu åter en ny dans spelades upp
och paren ännu en gång gjort sin revy förbi mig,
beslöt jag att söka svalka min panna och mitt
sinne ute i det fria. I buffetrummet mötte jag
dottern i huset, jag bjöd henne min arm, och vi
gingo sakta ned för de långa, smala trapporna
samt trädde ut på den öppna terrassen framför
slottets hufvudfasad.

Skymningen hade nu fullständigt bredt sig öfver
nejden, molnen hade börjat dela sig, och åskan
tycktes mullra endast på afstånd.

Vi promenerade några hvarf fram och åter på
gårdsplanen och stannade slutligen framför in-
gången till ett litet kapell, sådant man vid gamla
herregårdar ofta finner i närheten af hufvudbyggnaden,
och som uppförts för flere århundraden sedan
af någon slottets ägare. Öfver det lilla
åttasidiga templet med dess små kolonner och
sträpelare höjde sig en fint formad kupol, och
öfver ingången lästes i af tiden halft utplånade
bokstäver den apostoliska fridshälsningen: *Nåd
vare eder!*

Jag stannade ett ögonblick för att betrakta det
egendomliga kapellet. Min följeslagerska kastade
en blick upp mot slottsfönstren, och då polskan
ännu tycktes pågå, stötte hon upp dörren och
bjöd mig stiga in.

Gångjärnens gnisslande och våra steg ekade i
hvalfvet.

Det lilla kapellet hade fönster på alla sidor, och
skymningsdunklet var därför föga djupare där-
inne än ute i det fria. Mellan de små, korta
bänkarne ledde en gång fram till altaret, och i
taket skönjdes konturerna af den förklarade fräl-
sarens bild. Det hela bar en högtidlig, andakts-
väckande prägel.

Framme vid det lilla altaret hängde såsom al-
tarprydnad ett krucifix af hvitaste elfenben. Men
hvilket krucifix! Med en realism, så djup, så in-
nerlig, så gripande sann, att jag aldrig skadat
dess make, hade konstnären vetat att framställa
den korsfästes bild: allt ifrån de lidande, vemo-
diga anletsdragen till såren efter spikarne, med
hvilka han naglats vid korset, allt var utfördt med
den mest förvånande naturtrohet; hvarje sena,
hvarje åder syntess spänd i lidandets timme.

Vi stannade båda
en stund och betraktade
tigande det underbara
konstverket. Min föl-
jeslagerska bröt först
tystnaden. Det låg i
hennes röst något af
tvekan, nästan afskyg-
het, då hon sade:

"Ser ni, hur gri-
pande hvarje kontur
af krucifixet framträ-
der... Det går för öf-
rigt en underlig sägen
om detsamma... Man
berättar, att den, som
i mörkret träder in i
kapellet, kan få se
såren — lysa eld-
röda..."

"Har ni kanske nå-
gon gång själf sett
det?" frågade jag le-
ende.

"Åh, så ni talar!"
svarade hon med till-
kämpad käckhet, men
såg sig samtidigt skyggt
omkring, och jag kände
att hennes hand slöt
sig hårdare mot min
arm...

I samma stund glän-
ste på firmamentet en
intensiv blix; den upp-
lyste hela det lilla tem-
plet för ett ögonblick
och kastade öfver elf-
enbenskrucifixet ett
bländande, rödaktigt
sken.

Det var som om blo-
det ett ögonblick ström-

mat fram i de svällda ådrorna, som om de kramp-
aktigt spända senorna för sista gången genomilats
af lifskraft, som om hela gestalten för en sekund
genombäfvats af dödskampens kval...

Och blixten glänste och åskan dånade, likasom
en gång kring Golgatha i den nionde timmen
ljungeldarne blänkte, marken skalf och hälleber-
gen remnade...

Och under allt detta hvilade på krucifixets lugna,
vemodiga anletsdrag ett skimmer af himmelsk för-
klaring, af salig hänryckning, af hunnen evighets-
fröjd...

Det varade blott ett ögonblick; skenet af blix-
ten försvann lika fort, som det glänst fram, och
skymningens dunkel rädde åter omkring oss. Men
vi stodo fortfarande tysta — det var, som om vi
väntat att ännu en gång få se den saliga förklar-
ingens skimmer öfver krucifixets anlete,

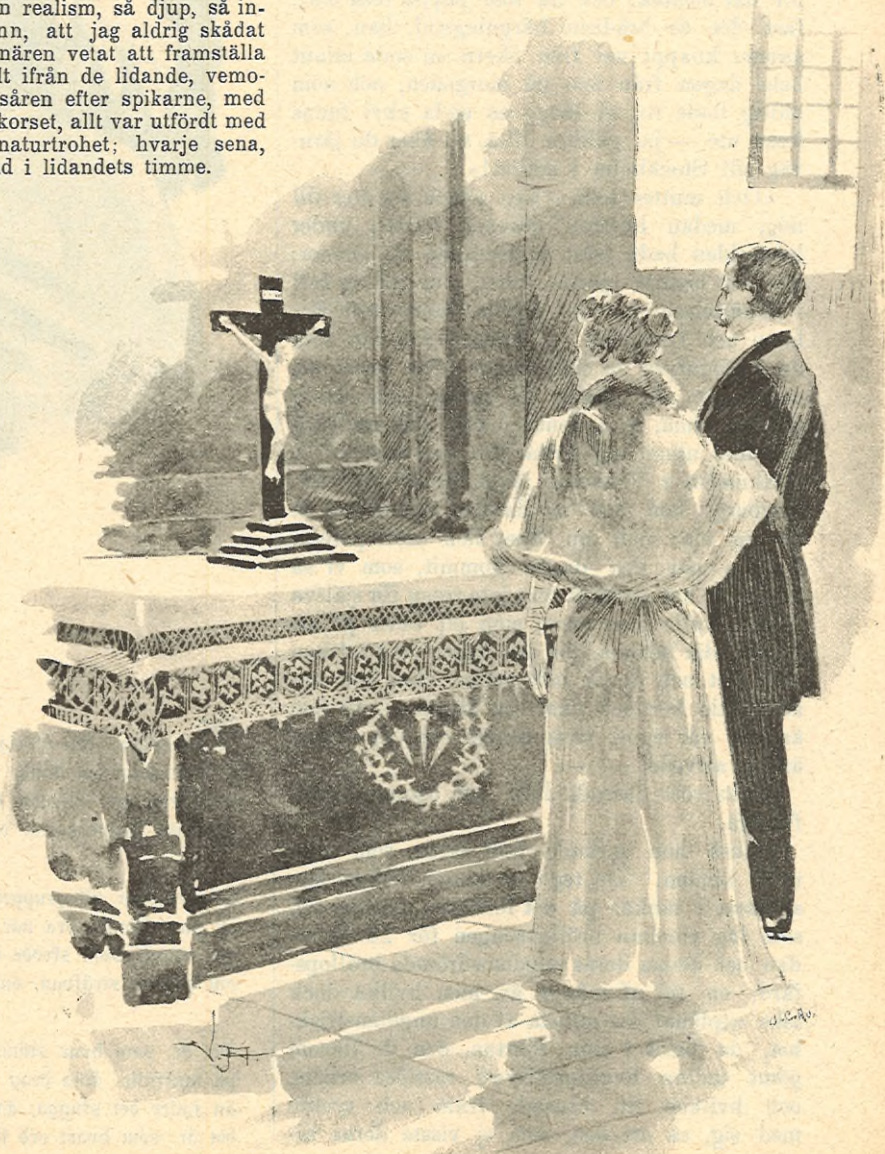
Slutligen måste vi dock gå, och vi vandrade
tigande ut ur kapellet och upp mot slottet. Där
ljödo redan tonerna af en ny dans.

Helt annorlunda kände jag mig nu till sinnes
än för några minuter sedan, då jag vandrat sam-
ma väg och i samma sällskap. Hade jag då va-
rit nedstämd, dystert och tryckt af denna känsla,
som låg lägrad öfver hela naturen, kände jag nu
min själ fyllas af mod, lifslust och hänryckning.

Berodde denna förändring i sinnet kanske där-
på, att molnen på firmamentet skingrades och
den klarnande, renade atmosfären tycktes före-
båda en af dessa härliga, nordiska sommarnätter
med deras djupa, ljusblå himmel och mystiska
skymningsdunkel?

Eller var det icke fastmera en återglans af det
förklarings skimmer, som vid skenet af himme-
lens blix nyss hade glänst från bilden af Gol-
gathas kors...?

Vilh. Lundström.

Vår svenska fana.

Ord af Ernst Beckman.

Musik af Andreas Hallén.

I marschtempo.

f

v. 1. Vår sven - ska fa - - na gul och blå, hur stolt i di - - na spår att gå och
 v. 2. sven - ska fa - - na gul och blå, med min - nes - ri - - ka får - ger två, o
 v. 3. sven - ska fa - - na gul och blå, i sol - glans fram för fol - ket gå! Må

lyss - na till din min - nes - sång om svun - na da - gars se - ger - gång, då gult och blått vid
 fladd - ra fritt i vin - dens fång, sjung stolt för oss din fram - tids - sång: hur sla - - get stod - men
 man - dom lyf - ta högt din stång, må kär - lek sjun - ga ljuft din sång! Till fred - lig id, till

sven - ska skott skref värl - den lag i Nar - - vas slag, på Lüt - zens hö - ga
 ej i blod - hur bok och vett och plog och spett åt Sveri - ge ny - a
 fri - - hets - strid i ä - - rans spår vår fa - - na går - för se - - gern Gud alls -

he - ders - dag, på Lüt - zens he - ders - dag!
 se - grar gett, ja ny - a se - grar gett!
 mäk - tig rår, ja Gud alls - mäk - tig rår.

v. 2. Vår
 v. 3. Vår

ff

Till Iduns samtliga läsarinor!

En önskan, som från många håll under de senare åren framställt, men som vi hittills ej kunnat efterkomma, alldenstund detta kraft betydligt ökad utrymme i **Idun** och sådant ej varit möjligt åstadkomma med det ovanligt billiga pris, tidningen hittills betingat, har bestått däri, att man i allmänhet velat hafva längre romaner och noveller inrymda i tidningen. Har detta hittills som sagdt synts oss omöjligt, så tro vi oss dock nu hafva funnit ett sätt att lösa denna fråga.

Vi hafva nämligen beslutit att från 1893 års början i samband med **Idun** utgifva ett

Illustrerad Romanbibliotek,

i sig upptagande alstren af de bästa in- och utländska förf. samt teckningar af våra mera framstående artister.

Af detta illustrerade romanbibliotek, som tryckes i bokformat för att kunna inbindas, medfölja sexton (16) sidor hvarje nummer af **Idun**. En hvar prenumerant erhåller alltså under året mer än åtta hundra (800) trycksidor med omkring femtio (50) helsidesillustrationer.

Och hela detta illustrerade romanbibliotek på mer än 800 sidor med omkring 50 illustrationer, hvilket i bokhandeln skulle betinga ett pris af minst 8 kronor, erhålles af **Iduns** prenumeranter för det fabulöst billiga priset af en (säger 1) kr. pr år, alltså

ett värde af åtta (8) kr. för en (1) kr.

Naturligtvis blir det möjligt att åstadkomma denna väsentliga och dyrbara tillökning för ett så oerhördt billigt pris endast i det fall, att hvar enda en prenumerant på **Idun** äfven tager det illustrerade romanbiblioteket. Och då vi äro alldeles förvisade om, att detta tillägg skall mottagas med synnerlig tillfredsställelse af **Iduns** alla läsarinor, och att hvarje prenumerant med nöje skall erlagga en krona för att få ett bibliotek, värdt åtta kronor, hafva vi beslutit att ouppslösligen förena detta illustrerade romanbibliotek med **Idun** och sätta det gemensamma årspriset för båda till fem (5) kronor, hvaraf 4 kr. för **Idun** som hittills och 1 kr. för det ill. biblioteket. (Fullständiga prenumerationspriser återfinnas här nedan.)

Hvad det illustrerade romanbibliotekets innehåll beträffar, vilja vi nämna följande. Årgången kommer att öppnas med fru Eva Wigströms (Aves) prisbelönta roman **Under Salomos insegel**, ett synnerligen spännande och intressant originalarbete, illustrerad af vår berömda tecknare V. Andrén. Denna roman kommer att efterföljas af svenska originalarbeten: af Mathilda Roos, hvilken i en längre roman med erkänd talang skildrar det på samma gång vilda och romantiska lifvet uppe i de väst beryktade socknarna i Helsingland, där hon på ort och ställe gjort djupgående studier angående befolkningens karaktär och seder; af Selma Lagerlöf, den genom »Gösta Berlings saga» med ens ryktbar vordna författarinnan; vidare af den omtyckta förf. Ernst Lundquist och skalden Daniel Fallström, hvilken senare för romanbiblioteket påbörjat en nutida Stockholmsroman, för hvars utarbetande han synes särdeles lämplig såsom grundlig kännare af hufvudstadslifvets alla sidor. Mellan dessa svenska originalarbeten komma översättningar af utlandets bästa förf. att inflåtas. Sålunda hafva vi redan ett arbete liggande färdigt af Italiens mest berömda och äfven här gärna lästa författarinna Mathilda Serao, nämligen »Lucia», en roman af mycket spännande art (arbetet — på italienska kalladt »Fantasia» — betecknas som författarinnans allra bästa); vidare ett af M. Brociner, kalladt »Advokaten», hvilken förträffliga roman utgör grundvalen för det med så ovanlig framgång å Kungl. Dramatiska teatern uppförda skådespelet »Bröllopet på Valeni»; flere andra att förtiga.

Alla dessa arbeten komma som sagdt att illustreras.

En hvar torde sålunda finna, att detta illustrerade romanbibliotek blir till innehållet ett af de värdefullaste, som någonsin utgivits, på samma gång det alldeles bestämdt blir oerhördt bil-

ligare än hvarje annat; ty hela kostnaden för detsamma går ju till

endast 2 öre i veckan.

Genom följetongens öfverflyttande till en särskild bilaga få vi också större utrymme i själfva tidningen, hvarigenom åtskilliga områden bättre kunna tillgodoses. Särskildt skola vi under det nya året i hvarje nummer meddela en af på detta område erfaren person skött

synnerligen rikhaltig gåtafdelning.

Under det kommande året skola vi anordna fyra pristäffingar i ämnen af praktiskt kvinno-intresse, en för hvarje kvartal.

Något som torde komma att väcka lifligt intresse i alla kretsar är vidare den pristäffing, som anordnas i början af det nya året, hvarvid priset utgöres af

en gratisresa till världsutställningen i Chicago

nästa år, med fritt vire under resan och vistelsen i Amerika.

Närmare meddelande härom kommer att inflyta i ett af **Iduns** januarinummer.

Planen för tidningen blir annars i hufvuddragen densamma som hittills. Hufvudnumret hvars första sida som vanligt kommer att prydas af ett kvinnoporträtt med åtföljande text, fylles för öfrigt med intressanta noveller, goda och vägledande uppsatser i ämnen, som röra kvinnan samt hennes verksamhet i och utom hemmet, äfvensom med poem, noter från kvinnovärlden, om litteratur och konst m. m. Bilagan åter meddelar kostnadsfria läkareråd, frågor och svar samt mat-sedlar för hvarje dag i veckan året om med åtföljande recept; dessutom ingår i densamma den i bokform tryckta »**Iduns hjälpreda**», hvilken under årets lopp i sig upptager mer än tusen anvisningar och rön på alla områden för hus och hem samt vid dess slut bildar en bok på mer än 200 sidor, som kan inbindas i därför särskildt afsedda billiga och prydliga klotparmar samt på grund af det densamma åtföljande fullständiga sakregistret utgör den ypperligaste uppslagsbok och rådgifvare för kvinnan i alla möjliga förhållanden. Fru Mathilda Langlet kommer fortfarande att redigera **Hjälpredan**.

IDUNS MODE- OCH MÖNSTERTIDNING

kommer fortfarande som hittills att tillhandahållas **Iduns** prenumeranter till det mycket billiga priset af 2 kr. 50 öre pr år samt med kolorerade planscher 4 kr. pr år. Tidningen utkommer som vanligt månatligen med ett 8-sidigt, rikt illustrerad nummer, åtföljdt af en stor bilaga med talrika tillklipnings- och handarbetsmönster af stort praktiskt värde.

Iduns och Modetidningens prenumerationspris för 1893:

	1/1 år:	3/4 år:	1/2 år:	1/4 år:
Idun med illustr. romanbiblioteket	5: —	3: 75	2: 50	1: 50
d:o d:o med Modetidn. utan kol. plancher	7: 50	5: 65	3: 75	2: 15
d:o d:o d:o jämte d:o	9: —	6: 75	4: 50	2: 50

Här torde ock vara lämpligt meddela, att utgifvaren genom att från den 1 jan. 1893 öfverlåta »Idun» till ett af honom bildadt aktiebolag, i hvilket han själf ingår som verkställande direktör och störste delägare, sett sig i stånd att skaffa tidningen eget tryckeri, hvilket ju är af betydande fördel för en så vidt spridd tidning som »Idun». Då utgifvaren därjämte fortfarande som hittills svarar för redaktionen och till sin närmaste man i densamma likaledes fortfarande har hr Johan Nordling, torde våra läsarinor här af finna, att den nämnda affärsförändringen i ingen mån kommer att inverka på tidningens hållning och plan.

Frithiof Hellberg,
ansvarig utgivare af **Idun**.

LARSON & C:o Juvelerare Konkursrealisation, utförsäljer ytterst billigt hela lagret af moderna juvel- och guldproscher, armband, ringar, nålar och kedjor. Edelweiss-brosch af silfver från 3 kr., nålar med miniatyrer, skalbaggar etc. Moderna, breda turkos- och pärlringar från 15 kr. och

1 Jakobstorg 1 Nyhet!